

T.C. BAŞBAKANLIK GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ

Son Durum 2001

İÇİŞLERİ

GENEL

KAMU YATIRIMLARI

GAP Bölge Kalkınma

GAP Bölge Kalkınma

GAP Bölge Kalkınma

GAP Bölge Kalkınma

GAP Bölge Kalkınma

GAP Bölge Kalkınma

GAP Bölge Kalkınma

GAP Bölge Kalkınma

GAP Bölge Kalkınma

GAP Bölge Kalkınma

T.C. BAŞBAKANLIK GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI DÖKÜMANTASYON MERKEZİ	
YER NO	16 - 16
DEMİRBAŞ NO	4926

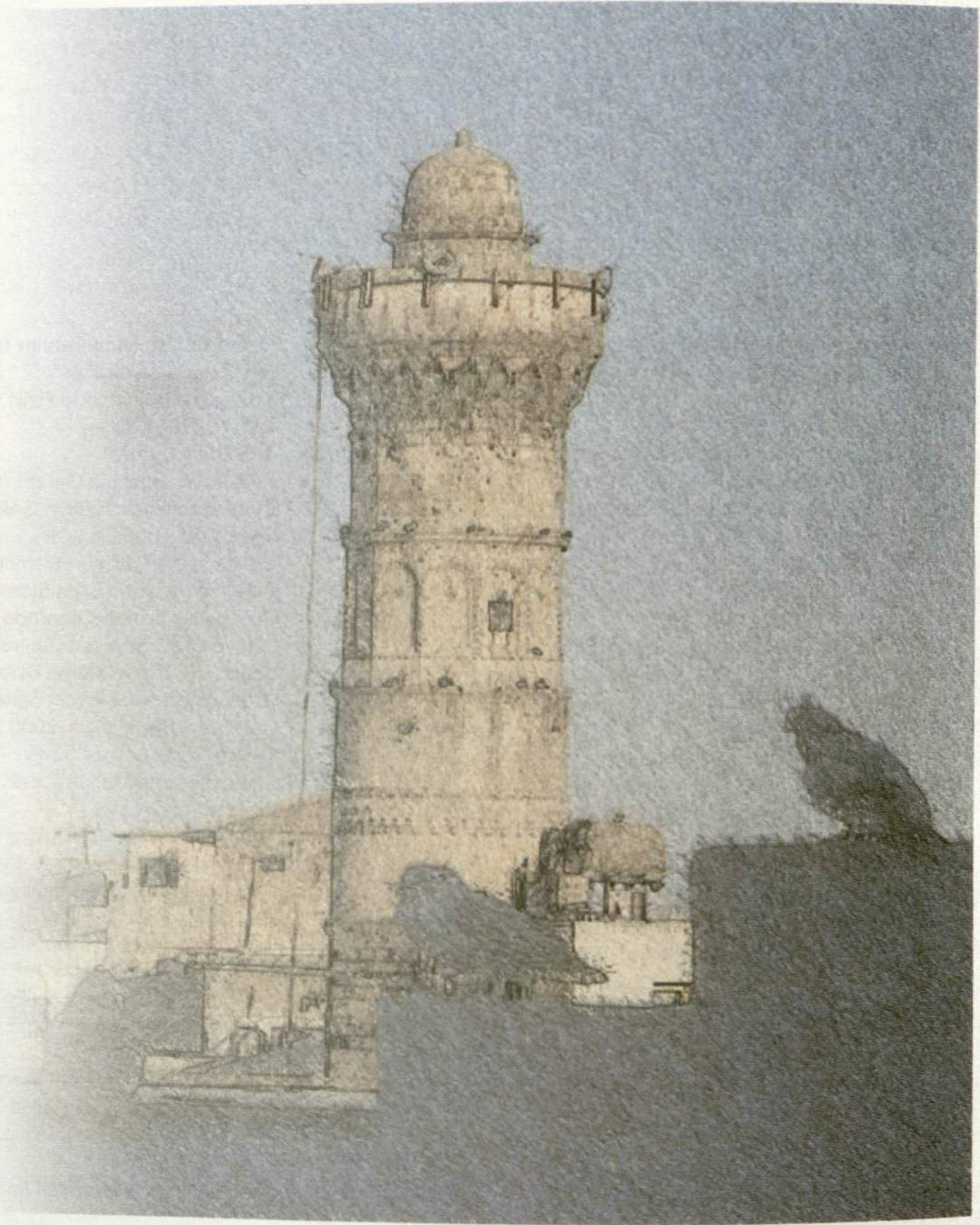
Son durum 2001

İÇİNDEKİLER

GENEL	4
KAMU YATIRIMLARI	8
Gap Enerji Projeleri	11
Gap Enerji Üretimi	11
Gap Sulama Projeleri	14
Harran Ovasında Sulamanın Ön Sonuçları	17
Şanlıurfa Ve Harran Ovalarında Tuzlanma ve Alkalileşme	17
Gap Bölgesi'nde Sanayi Altyapısı	19
Yatırımlarda Devlet Yardımları	21
İhracat	23
Yatırım Sorunları Ve Darboğazlar	24
Gap'ta Ulaşım	26
GAP İDARESİNİN FAALİYETLERİ	28
PLANLAMA ÇALIŞMALARI	30
Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma Planı	32
Birecik Barajından Etkilenen Nüfusun Yeniden Yerleşimi, İstihdamı ve Ekonomik Yatırımları İçin Planlama ve Uygulama Projesi (Halfeti Projesi)	33
Ilısu Baraj Gölü Alt Bölge Gelişme Planı	34
Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Alt Bölge Gelişme Planı	35
Merkez Köylere Dayalı Kırsal Kalkınma Projesi	35
Köye Dönüş ve Reabilitasyon Projesi	36
SOSYAL EYLEM PLANI UYGULAMALARI	38
Kadının Kalkınma Sürecine Entegrasyonu GAP-ÇATOM	39
Girişimciliğin Geliştirilmesi GAP-GİDEM	42
Güneydoğu'da Yeni Ufuklar Projesi	46
Kentsel Enformel Sektörde İstihdam ve İş Potansiyelinin Artırılması	47

Sokakta Çalışan Çocukların Rehabilitasyonu	48
Gençlik İçin Sosyal Gelişim Projesi	49
Kırsal Alanlarda Okul Servis Otobüsü Hizmetleri Uygulaması ve Eğitim Kurumlarının Güçlendirilmesi	51
Öğrencilere Yönelik Sosyal Destek Programları	51
GAP Bölgesi Sağlık Programları	52
DIŞ İLİŞKİLER	54
Uluslararası Kuruluşlarla Ortaklaşa Yürütülen Projeler	55
Uluslararası Kuruluşlarla İşbirliği Atlaşmaları	57
İşbirliğine Yönelik Ulusal Çalışmalar	61
Uluslararası Su Kuruluşları İle İlişkiler	62
Diğer Uluslararası İlişkiler	66
GAP Uluslararası Eğitim Programları	70
TARIM VE ORMAN PROJELERİ	74
Sulama Kanallarındaki Suyun Regülasyonu ve İşletilmesi İle Su Tasarrufu Sağlayan Sulama Metod ve Teknolojileri	75
GAP Bölgesi'nde Sulama Sistemlerinin İşletme Bakım Ve Yönetimi (İBY)	75
Tarımsal Araştırma ve Geliştirme Proje Paketi II. Aşama	77
GAP Bölgesi'nde Tarımsal Mekanizasyon İhtiyaçlar Etüdü (Uygulama)	81
Sulama Dışı Alanlarda Yürütülen Gelir Getirici Faaliyetler	83
Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü	83
GAP Bölgesi Hayvancılığının Geliştirilmesi Projesi (Gap Halkaları)	90
Siirt Organize Hayvancılık Bölgesi Kurulması Projesi	92
ALTYAPIYA YÖNELİK FAALİYETLER	94
İçme Suyu ve Kanalizasyon	95
Halihazır Harita Alım Çalışmaları	96
İmar Planlama Çalışmaları	98

ÇEVREYE YÖNELİK FAALİYETLER	100	GAP'a Yapılan Kamu Yatırım Tahsislerinin Karşılaştırmalı Gelişimi	10
GAP Bölgesi'nin Günümüzdeki ve Yakın Gelecektek İklim Durumunun İncelenmesi	100	GAP Enerji Projelerinde Fiziki Gerçekleşme Durumu (2001 Sonu)	12
Adıyaman Eko-Kent Planlaması	101	GAP Enerji Üretimi	13
Güneydoğu Anadolu Bölgesi Biyolojik Çeşitlilik Araştırma Projesi	102	GAP'ın Hidroelektrik Getirisi (2001)	13
GAP Bölgesi'nde Kentsel Atıkların Yeniden Kullanımı Projesi	102	Enerji Üretiminde Türkiye GAP Karşılaştırması	14
GAP Bölgesi Yaban Hayatı Projesi	104	GAP'ta Mevcut Sulamalar	15
Su Tasarrufu Eğitim Programı	104	GAP'ta İnşa Halindeki Sulamalar	15
		İhale Programında Olan Sulamalar	16
		Örnek Alan Harran Ovası'nda Sulama Sonucu Ortaya Çıkan Gayri Safi Tarımsal Üretim Değeri (GSÜD) ve Katma Değerler	17
KÜLTÜR VE TURİZME İLİŞKİN FAALİYETLER	105	GAP Bölgesi'nde Mevcut Sanayi Tesisleri (2001)	20
Zeugma Antik Kenti Acil Kazı ve Kurtarma Çalışması	105	GAP Bölgesi'nde 1995-2000 Döneminde Verilen Teşvik Belgesi Sayısı	22
Hasankeyf Tarihi ve Arkeolojik Sit Alanı Araştırma Kazı ve Kurtarma Çalışması	106	GAP Bölgesi'ne Verilen Teşvik Belge Sayısı ve Yatırım Tutarları	23
Güneydoğu Anadolu Bölgesi Arkeolojik Yerleşmelerin Taranması	107	1996-2001 Yıllarında Türkiye ve GAP Bölgesi'nden Yapılan İhracat	23
Mardin'de Katılımcı Kentsel Rehabilitasyon Projesi	107	GAP Bölgesi'nden Yapılan İhracatın Mal Gruplarına Göre Dağılımı	24
Cizre Abdaliye Medresesi ve Mem-u Zin Türbesi Restorasyon Projesi	110	GAP Bölgesi'nde Açılan ÇATOM'lar	40
GAP İdaresi Proje Portföyünde Olup Finans Arayışı Devam Eden Projeler	110	GAP-GİDEM Danışmanlık Hizmetleri	43
		GAP-GİDEM İçin Hizmetiçi Eğitim Çalışmaları	44
GAP İDARESİ'NN TANITIM ETKİNLİKLERİ	112	GAP-GİDEM'lerce Yürütülen Eğitim ve Seminer Çalışmalar	44
Ziyaretler	112	GAP-GİDEM'lerin Hizmet Verdiği Kuruluşlar ve Projeler	45
Tanıtım Eğitim Faaliyetleri	115	Sulama Dışı Alanlarda Halkın Gelir Düzeyinin Artırılması Projeleri Kapsamında Bugüne Kadar Yapılan Çalışmalar	84
Brifingler	118	GAP İdaresi'nce Yaptırılan İmar Planları	99
TABLolar			
GAP Master Planı'na Göre GAP Proje Maliyeti ve Sektörel Nakdi Gerçekleşmeler (2001 Sonu)	9		

Türkiye yüzölçümü ve nüfusunun yaklaşık % 10'unu oluşturan Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, önce su kaynaklarının geliştirilmesini amaçlayan bir mühendislik projesi olarak başlayan, daha sonra çok sektörlü, entegre, bölgesel bir yatırım programı olarak ele alınan Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), günümüzde insan odaklı sürdürülebilir bir kalkınma projesi olarak yürütülmektedir. GAP için 2002 yılı başına kadar yaklaşık 15 milyar ABD doları eşdeğeri harcama yapılmıştır. Böylece toplam maliyeti 32 milyar ABD doları eşdeğeri olarak öngörülen GAP kapsamındaki kamu yatırımlarının nakdi gerçekleşme oranı % 48 düzeyine ulaşmış bulunmaktadır.

Son yıllarda, dünya ekonomisinde yaşanan yapısal değişime paralel olarak ülkelerin kalkınma hedefleri, amaçları ve söylemleri de farklılaşmış; planlama alanında yeni yaklaşımlar öne çıkmış, yeni kavramlar benimsenmiştir. Uluslararası kalkınma konularının gündemine, GAP Master Planı'nda yer almayan, sürdürülebilirlik kavramı girmiştir. Bu kavramla birlikte, GAP Bölgesi'nde de insani gelişmenin sürdürülebilir kalkınmanın özünü oluşturması gereği ortaya çıkmıştır. Böylece, yöre halkının yaşam kalitesini sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel açılardan yükseltmeyi hedefleyen proje etkinliklerinin, yalnızca kamu kuruluşları tarafından değil, mümkün olduğunca özel sektör ve yerel kapasitenin (yerel yönetimler, hükümet dışı kuruluşlar ve yöre halkı)

katılımıyla planlanması ve uygulanması benimsenmiştir. Bu yaklaşım, yerel sorunlara, gereksinimlere, tutumlara ve önceliklere duyarlı yeni bir planlama anlayışını gerektirmektedir. Dünyadaki gelişmeler doğrultusunda sürdürülebilir insani gelişme yaklaşımını benimseyen GAP İdaresi de GAP Master Planı'nı yeniden gözden geçirerek, GAP Bölgesi için yeni bir kalkınma planı hazırlama gereğini duymuştur.

Yeni bir kalkınma planı hazırlanmasını gerektiren bir diğer unsur da, Haziran 1998'de alınan Bakanlar Kurulu Kararı ile GAP'ın 2010 yılına kadar tüm bileşenleriyle tamamlanması için gerekli planlamayı yapma görevinin GAP İdaresi'ne verilmiş olmasıdır.

Bu çerçevede çalışmalarına başlayan GAP İdaresi tarafından GAP Bölge Kalkınma Planı hazırlanmıştır. Planın önemli özelliklerini sürdürülebilir insani kalkınma yaklaşımı çerçevesinde kamu kaynak ve potansiyelinin rasyonel kullanımı, halk katılımının güçlendirilmesi, özel sektörün kalkınma faaliyetlerine katılımı ve insani gelişme hedeflerine ulaşılması oluşturmaktadır.

Sürdürülebilirlik, uluslararası kalkınma konularının gündemine nispeten yeni giren bir kavramdır. Her ülke, özel koşullarından

hareketle, kendi sürdürülebilir kalkınma ölçütlerini belirlemek durumundadır. Türkiye'nin bu alandaki gereksinimlerini belirlemek amacıyla 1995 yılı Mart ayında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve GAP İdaresi'nin ortaklığında bir seminer gerçekleştirilmiştir. GAP Bölgesi'nin kalkınma süreciyle ilgili her kesimin katıldığı bu seminerde gerek seminerin sonuçlarına gerekse GAP Master Planı'nın amaç ve öngörülerine dayanarak, kalkınma süreci için, "sürdürülebilirlik" bağlamında aşağıdaki hedefler benimsenmiştir:

1. Bölge'deki ekonomik koşulları mümkün olan en ileri düzeyde geliştirecek şekilde yatırımların artırılması,
2. Sağlık ve eğitim hizmetlerinin ülke düzeyine ulaşacak biçimde geliştirilmesi,
3. Yeni istihdam olanaklarının yaratılması,
4. Kentlerde yaşam kalitesi ile kentsel ve toplumsal altyapının, daha sağlıklı kentsel çevreler yaratılmasına olanak tanıyacak

- biçimde iyileştirilmesi,
5. Kırsal altyapının sulamada optimal gelişmeye olanak tanıyacak biçimde tamamlanması,
6. Bölge içi ve bölgeler arası ulaşabilirliğin artırılması,
7. Mevcut ve yeni kurulacak sanayilerin altyapı gereksinimlerinin karşılanması,
8. Suyun, toprağın, havanın ve bunlarla ilintili eko-sistemlerin öncelikli olarak korunması
9. Karar alma ve proje uygulanmasında halk katılımının geliştirilmesi.

GAP'ta sürdürülebilir kalkınmanın temel bileşenleri ise, sosyal sürdürülebilirlik, tarımsal sürdürülebilirlik, ekonomik geçerlilik, fiziksel ve mekansal sürdürülebilirlik ile çevresel sürdürülebilirlik olarak ifade edilmiştir. Çevresel ve kültürel sürdürülebilirlik doğal kaynakların sürdürülebilirliğine, çevre ve kültürel mirasın korunmasına bağlıdır. Ekonomik geçerlilik verimli ve etkin projelerin uygulanması,

istihdam olanakları, ekonomik gelişme ve özel sektör katılımı ile çok yakından ilgilidir. Sosyal sürdürülebilirlik ise katılımcılık, eşitlik, adillik ve insan kaynaklarının gelişimi ilkelerinin benimsenmesi ile sağlanabilmektedir.

Diğer yandan, sürdürülebilir kalkınma kamu sektörü ile birlikte özel sektör ve halk katılımından oluşan bir tabana dayalıdır. Bu çerçevede, kamu yatırımları sürdürülebilir kalkınmada gerekli altyapıyı oluşturmak; özel sektör ağırlıklı olarak sanayii yatırımlarını gerçekleştirmek; halk ise planlamadan uygulamaya kadar her alanda gelişmenin içinde olmak durumundadır.

GAP Master Planı'nın belirlediği hedef ve büyüklüklere ulaşabilmek için yapılması öngörülen kamu yatırımlarının finansman ihtiyacı 2002 yılı sabit fiyatlarıyla toplam 22 katrilyon 505 trilyon 859 milyar TL'dir.

GAP kapsamında 2001 sonuna kadar, 2002 yılı fiyatlarıyla, tahmini olarak toplam 10 katrilyon 831 trilyon 855 milyar TL harcama yapılmış ve nakdi gerçekleşme % 48.1 düzeyine ulaşmıştır.

GAP yatırımları, farklı sektörlerde farklı kuruluşlar tarafından yürütülen proje ve programların toplamından oluşmaktadır. Bu proje ve programlar ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının yıllık yatırım programlarında yer almakta ve proje tahsisleri bu kuruluşların bütçelerinden karşılanmaktadır.

2002 Yılı Yatırım Programı'nda GAP'a 531 trilyon 658 milyar TL tahsis yapılmıştır.

Bunun 398 trilyon 952 milyar TL'si tarım, madencilik, enerji, ulaştırma-haberleşme ve turizm gibi ekonomik sektör yatırımları için; 132 trilyon 706 milyar TL'si ise konut, eğitim, sağlık ve diğer kamu hizmetleri gibi sosyal sektör yatırımları için ayrılmıştır.

**GAP MASTER PLANI'NA GÖRE
GAP PROJE MALİYETİ VE SEKTÖREL NAKDİ GERÇEKLEŞMELER
(2001 Sonu)**

(2002 Yılı Fiyatlarıyla, Milyar TL)

	Toplam Maliyet (İhtiyaç)	2001 Sonu Tahmini Harcama (Kümülatif Yatırım)	Nakdi Gerçekleşme (%)
Tarım	6 811 714	1 144 319	16.8
Enerji	7 236 872	5 696 882	78.7
Ulaştırma ve Haberleşme	4 982 234	1 677 455	33.7
Turizm	37 823	9 495	25.1
Diğer Kamu Hizmetleri	1 094 444	781 478	71.4
Global	22 505 859	10 831 855	48.1

GAP'A YAPILAN KAMU YATIRIM TAHSİSLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI GELİŞİMİ

GAP yatırım ödeneklerinin 1990-2001 dönemi itibariyle yıllık seyri izlendiğinde, GAP'a toplam kamu kaynaklarından yılda ortalama % 7 oranında pay ayrıldığı gözlenmektedir. Bu oran GAP'ın yaklaşık % 10 olan ülke nüfusu ve coğrafi alan içindeki payından aşağıda bulunmaktadır.

2001 yılında ülke genelinde uygulanan istikrar programı kapsamında yatırımların kısıtlanması nedeniyle GAP kamu yatırımlarının ülke içindeki payı da bir önceki yıla göre % 32 oranında azalarak % 4.9 olmuştur. 2002 yılında ise GAP'ın Türkiye içindeki payı % 22 artarak % 5.4'e çıkmıştır.

Proje'nin 2010 yılında bitirilmesi kararı çerçevesinde değerlendirildiğinde, GAP'ın tüm bileşenleri ile birlikte, hedeflenen yılda tamamlanabilmesi için GAP'a ayrılan yıllık yatırım tahsislerinin önemli ölçüde artırılması gereği ortaya çıkmaktadır.

GAP'A YAPILAN KAMU YATIRIM TAHSİSLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI GELİŞİMİ (1990-2001 Yılları Arasında)

(2002 Yılı Fiyatlarıyla, Milyar TL)

Yıllar	Türkiye Yatırım Tahsisi	Artış (%)	GAP Yatırım Tahsisi	Artış (%)	GAP'ın Türkiye İçindeki Payı (%)
1990	8 096 812		657 842		8.1
1991	7 586 379	- 6.3	647 700	-1.5	8.5
1992	7 854 199	+3.5	576 716	-10.9	7.3
1993	7 488 466	- 4.6	567 911	-1.5	7.6
1994	5 870 933	- 21.6	442 000	-22.2	7.5
1995	4 227 556	- 28.0	305 862	-30.8	7.2
1996	5 375 971	+27.1	371 335	+21.4	6.9
1997	5 802 429	+7.9	446 283	+20.2	7.7
1998	8 427 492	+45.2	560 380	+25.6	6.6
1999	7 680 218	- 8.9	450 654	-19.6	5.9
2000	8 939 816	+16.4	639 454	+41.9	7.1
2001	8 836 021	- 1.2	434 792	-32.0	4.9
2002	9 855 000	+11.5	531 658	+22.2	5.4

GAP ENERJİ PROJELERİ

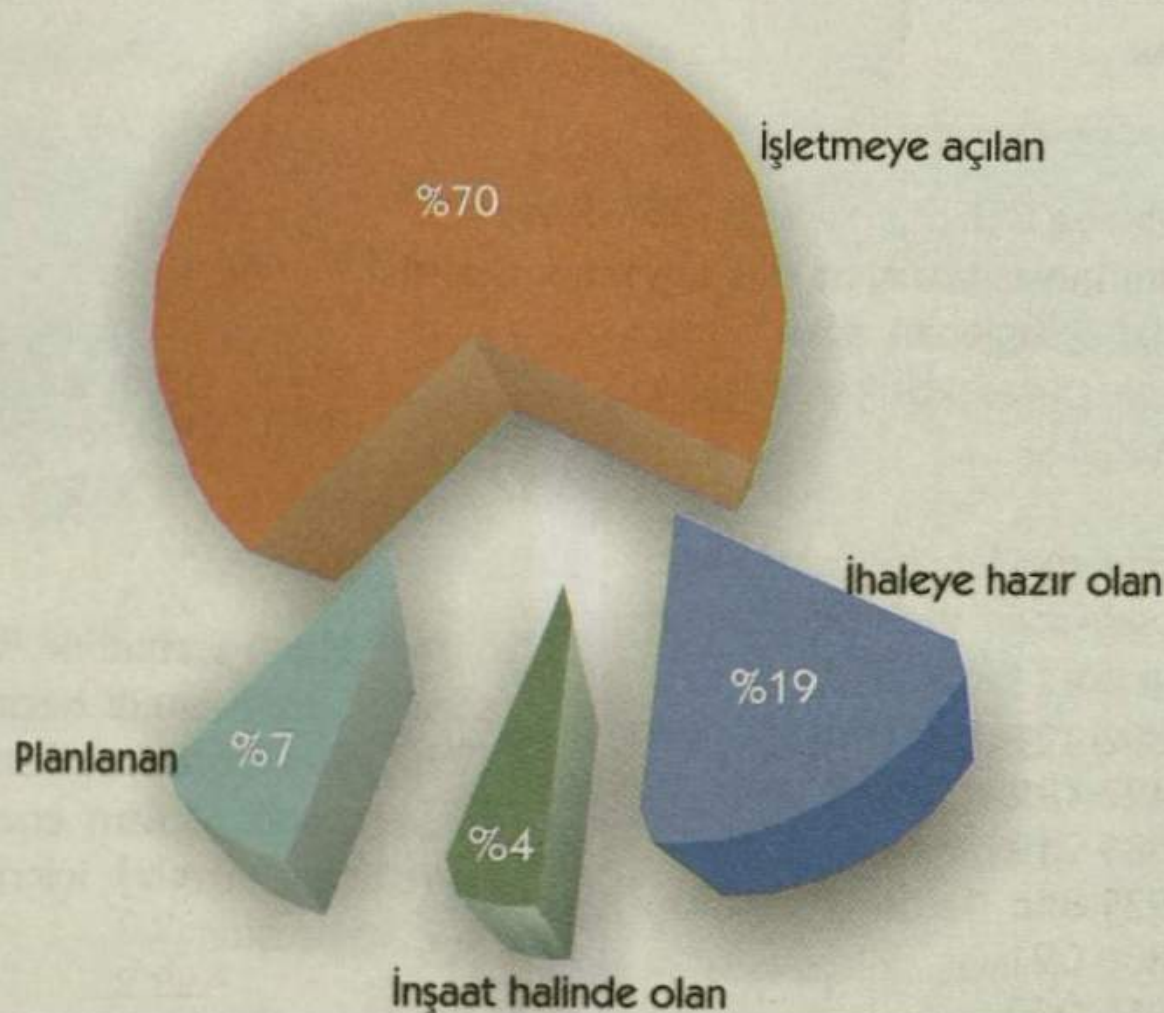
GAP kapsamında yapımı öngörülen hidroelektrik santrallerinin, kurulu güçleri itibariyle önemli bir bölümü tamamlanmıştır. 2001 yılı sonunda 6 hidroelektrik santrali (HES) işletmeye açılmış; 1 HES deneme üretiminde olup, 1 HES'in de inşaatı devam etmektedir.

Böylece, santral kurulu güçleri itibariyle hidroelektrik enerji projelerinin % 70'i işletmeye açılmış bulunmaktadır. Enerji projelerinin % 4'ü inşaat halinde, %19'u ihaleye hazır durumdadır. % 7'si ise planlama aşamasındadır.

GAP ENERJİ ÜRETİMİ

Enterkonnekte sisteme giren enerjinin önemli bir bölümünü üretmekte olan Karakaya ve Atatürk Barajları ile birlikte 1999 ve 2000 yıllarında işletmeye alınan Kralkızı, Karkamış, Dicle ve Birecik Barajları'nda gerçekleştirilen toplam hidroelektrik üretimi, tesislerin açılışından 2001 sonuna kadar (kümülatif olarak) yaklaşık 184 milyar kilovatsaat olmuştur.

GAP'IN HİDROELEKTRİK ENERJİ PROJELERİ Santral Kurulu Güçleri

GAP ENERJİ PROJELERİNDE FİZİKİ GERÇEKLEŞME DURUMU (2001 Sonu)

ADI	Kurulu Güç (MW)	Enerji Üretimi (Gwh)	Projenin Hangi Safhada Olduğu
FIRAT HAVZASI	5 313	20 098	
Karakaya Barajı	1 800	7 354	İşletme
Atatürk Barajı ve HES	2 400	8 900	İşletme
Birecik Barajı ve HES	672	2 516	İşletme
Karkamış Barajı ve HES	189	652	İşletme
Şanlıurfa HES	50	124	İnşa
Büyükçay Barajı, HES ve Sul.	30	84	Master Plan
Koçali Barajı, HES ve Sul.	40	120	Master Plan
Sırımtaş Barajı ve HES	28	87	Master Plan
Kahta Barajı ve HES	75	171	Master Plan
Fatopaşa HES	22	47	Master Plan
Erkenek	7	43	Ön İnceleme
DİCLE HAVZASI	2 172	7 247	
Dicle Barajı ve HES	110	298	İşletme
Kralkızı Barajı ve HES	94	146	İşletme
Batman Barajı ve HES	198	483	İnşa + İşletme
Ilisu Barajı ve HES	1 200	3 833	Programda
Cizre Barajı ve HES	240	1 208	Programda
Silvan Barajı ve HES	150	623	Master Plan
Kayser Barajı ve HES	90	341	Master Plan
Garzan Barajı ve HES	90	315	Ön İnceleme
TOPLAM	7 485		

Kaynak: DSİ Genel Müdürlüğü

GAP kapsamındaki hidroelektrik santrallerinden, işletmeye girdikleri tarihten 2001 sonuna kadar sağlanan 184 milyar kilovatsaatlik enerjinin parasal değeri yaklaşık 11 milyar ABD dolarıdır.

Bu üretimi alternatif kaynaklar cinsinden ifade etmek gerekirse, sağlanan elektrik üretimi, yaklaşık 46 milyon ton fuel oil veya 35.5 milyar m³ doğal gaz ithalatı ile karşılanabilecek değerdedir. Türkiye'de 2001 yılında yaklaşık 24 milyar kilovatsaatlik hidrolik enerji üretilmiştir. Bu üretim içinde, GAP, yaklaşık 11.5 milyar kilovatsaatlik

hidroelektrik üretimi ile % 47.9'luk bir paya sahiptir (GAP enerji hedefi: yılda 27 milyar kWh). Aynı dönemde Türkiye'nin 123 milyar kilovatsaatlik toplam enerji üretimi (termik, hidrolik ve rüzgar) içinde GAP'ın payı ise % 9.3 olmuştur.

GAPENERJİ ÜRETİMİ

Karakaya Barajı ve HES	106.8 milyar kilowattsaat
Atatürk Barajı ve HES	74.5 milyar kilowattsaat
Kralkızı Barajı ve HES*	0.3 milyar kilowattsaat
Karkamış Barajı ve HES*	0.6 milyar kilowattsaat
Dicle Barajı ve HES*	0.1 milyar kilowattsaat
Birecik Barajı ve HES**	1.6 milyar kilowattsaat

TOPLAM **183.9 milyar kilowattsaat**

* Aralık 1999'da işletmeye girmiştir

** 2000 yılı sonunda üretim başlamıştır

GAP'IN HİDROELEKTRİK GETİRİSİ (2001 Yılı)

	Milyar kWh	Eş Değeri Milyon \$
KARAKAYA	4.43	268
ATATÜRK	4.90	294
KRALKIZI	0.13	7
KARKAMIŞ	0.29	17
DİCLE	0.16	9
BİRECİK	1.58	95
GAP	11.49	690

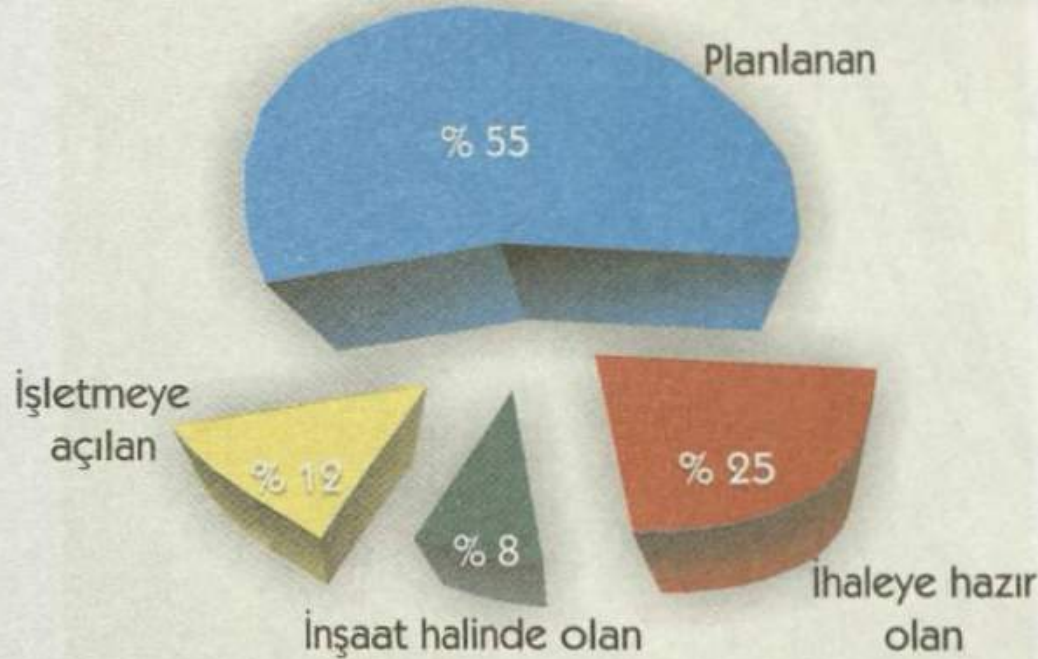
ENERJİ ÜRETİMİNDE TÜRKİYE-GAP KARŞILAŞTIRMASI

Yıl	Termik (Gwh)	Hidrolik (Gwh)	Toplam (Gwh)	Hidrolik (Gwh)	Hidrolik (%)	Toplam (%)
1995	52 548	31 973	84 521	16 114	50.0	19.0
1996	54 448	40 423	94 871	19 314	48.0	20.0
1997	63 299	39 764	103 063	19 385	48.7	18.8
1998	68 677	42 224	110 901	20 053	47.5	18.0
1999	81 800	34 629	116 429	14 781	42.7	12.7
2000	94 185	30 930	125 115	12 114	39.2	9.7
2001	99 004	23 998	123 002	11 490	47.9	9.3

Kaynak: TEİAŞ Genel Müdürlüğü

GAP SULAMA PROJELERİ

GAP kapsamında yürütülen sulama projelerinin tamamlanmasıyla 1.7 milyon hektar alanın sulamaya açılması hedeflenmektedir. 2001 sonu itibariyle DSİ Genel Müdürlüğü tarafından sulamaya açılan alan 215 080 hektar olmuştur. Fiziki gerçekleşme açısından, sulama projelerinin % 12'si işletmede, % 8'i inşaat halinde, % 25'i ihale, % 55'i ise planlama aşamasındadır.

GAP'TA MEVCUT SULAMALAR

Sulamalar	Sulama Alanı (ha)
1. Hancağız Barajı ve Sulaması	7 330
2. Şanlıurfa-Harran Ovaları (Kısmi)	120 000
3. Hacıhıdır Barajı ve Sulaması	2 080
4. Derik-Dumluca	1 860
5. Silvan 1. ve 2. Kısım	8 790
6. Nusaybin	7 500
7. Silopi Nerdüş	2 740
8. Akçakale Yeraltı Suları	15 000
9. Ceylanpınar Yeraltı Suları	27 000
10. Devegeçidi Barajı ve Sulaması	7 500
11. Suruç Yeraltı Sulamaları	7 000
12. Çınar-Göksu Barajı ve Sulaması	3 580
13. Garzan-Kozluk	3 700
14. Adıyaman-Çamgazi (Kısmi)	1000
Toplam	215 080

GAP'TA İNŞA HALİNDEKİ SULAMALAR

Sulamalar	Sulama Alanı (ha)
1. Mardin-Ceylanpınar ve Şanlıurfa-Harran Ovaları	47 795
2. Kralkızı-Dicle	24 421
3. Batman Sol Sahil	18 758
4. Batman Sağ Sahil	18 593
5. Belkis-Nizip	11 925
6. Adıyaman-Çamgazi Sulaması	6 430
7. Kayacık Ovası Sulaması	19 993
8. Bozova-Merkez Pompaj	1 369
9. Samsat (1. Kısım)	2 800
Toplam	152 084

İHALE PROGRAMINDA OLAN SULAMALAR

DSİ Genel Müdürlüğü 2001Yılı İhale Programındaki Sulamalar

Sulama Alanı (ha)

1. Yaylak Sulaması İnşaatı Şebeke	(*) 18 322
2. Dicle-Kralkızı Cazibe 2.Kısım İnşaatı + Kanal Şebeke	18 431
3. Dicle-Kralkızı Pompaj Sulama 2. Kısım İnşaatı Şebeke	7 845
4. Mardin Anakanal 1.Kısım İletim	47 km
5. Mardin Anakanal 2.Kısım İletim	52 km
6. Mardin Anakanal 3.Kısım İletim	61 km
7. Şanlıurfa-Bozova Pompaj Sulaması Şebeke	(**) 8 660
8. Suruç Ovası Pompaj Sulaması İletim	37 km

(*) Yaylak Sulaması'nın İsrail'den sağlanan % 100 kredi ile inşa edilmesi konusunda Hazine, Maliye ve Sayıştay işlemleri tamamlanmış olup, Nisan 2001 içinde yükleniciye iş teslimi yapılmıştır.

(**) Şanlıurfa Bozova Pompaj Sulaması 1. Kısım İnşaatı'nın İspanya'dan sağlanan % 100 kredi ile inşa edilmesi konusunda Hazine, Maliye ve Sayıştay işlemleri tamamlanmış olup, 2001 yılında yükleniciye iş teslimi yapılmıştır.

HARRAN OVASI'NDA SULAMANIN ÖN SONUÇLARI

1995 yılında sulamanın başladığı Şanlıurfa-Harran Ovası'nda 2000 yılı sonu itibariyle sulanan alan 111 600 hektara ulaşmıştır. Bu alandan elde edilen sulama faydası 172.2 milyon ABD dolarına ulaşmıştır (GAP genelinde hedeflenen toplam sulama faydası 3 milyar ABD doları olarak öngörülmektedir). Harran Ovası'nda sulamaların, gayrisafi üretim değeri (GSÜD) ve katma değerinde sağladığı gelişme aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

ŞANLIURFA-HARRAN OVALARINDA TUZLANMA VE ALKALİLEŞME

Şanlıurfa Harran ovalarında yapılan çalışmalar sonucunda 20 000-22 000 ha arazide potansiyel tuzlanma tehlikesi olduğu belirlenmiştir. Tuzluluk problemi daha çok Harran Ovasının çukur kesimlerinde, kil

formasyonlu taban arazilerin yer aldığı, eğimin %0.05'e düştüğü ve doğal drenaj imkanının olmadığı alanlarda görülmüştür.

Genel olarak sorunlu alanlarda sulama başlangıcında toprak tuzluluğunun yüksek, taban su seviyesinin ise düşük olduğu tespit edilmiştir. Sulama mevsimi ortalarında toprak tuzluluğu düşerken taban suyu seviyesinin yükseldiği ortaya çıkmıştır.

Tuzluluğun son birkaç yılda hissedilmesinde Şanlıurfa Harran Ovaları sulamalarının etkileri yadsınamayacak düzeydedir. Su iletim ve uygulama randımanlarındaki düşük düzeyler sonucunda kullanılmayan suyun tahliye edilmemesi, taban suyu seviyesinin yükselmesine neden olmuştur. Ovanın çukur yerlerinde taban suyu yüzeyde iken, genel olarak taban suyu problemleri sahalarında 1 m'ye kadar bazı bölgelerde yükselmiştir. Şanlıurfa - Harran Ovalarında 1995 yılına kadar toplam problemleri alan 9 700 hektardır.

ÖRNEK ALAN HARRAN OVASI'NDA SULAMA SONUCU ORTAYA ÇIKAN GAYRISAFİ TARIMSAL ÜRETİM DEĞERİ (GSÜD) VE KATMA DEĞERLER

Yıl	Alan	GSÜD*			Katma Değer**		
		Milyon \$/Yıl	\$/ ha	\$/Kişi	Milyon \$/Yıl	\$/ ha	\$/Kişi
Sulama Öncesi	30 000	31.50	1 050	1 044	18.0	600	596
1995	30 000	65.4	2 180	2 168	49.8	1 661	1 652
1996	40 000	87.5	2 187	2 229	67.4	1 685	1 717
1997	60 000	125.8	2 097	1 896	100.6	1 667	1 516
1998	90 000	178.8	1 987	2 388	148.8	1 653	1 987
1999	103 000	199.0	1 932	2 185	160.1	1 554	1 748
2000	111 600	261.9	2 347	2 574	172.2	1 543	1 963

* GSÜD: Üretim Miktarı * Ürün Fiyatı

** Katma Değer: GSÜD - Üretim Masrafları

Sulamanın devreye girmesi ile; 2001 yılı sonuna kadar toplam problemlili alan (1995 yılı öncesi dahil) 29 700 hektar olmuştur. Bunun 20 000 hektarında 1995'ten sonra taban suyu problemi oluşmuş ancak tuzlanma problemi görülmemiştir.

Yapılan toprak etütleri sonucunda problemlili olan alanlarda kapalı drenaj yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Sorunun çözümüne yönelik olarak KHGM Bolatlar GAP Proje Müdürlüğü 1997 yılında ilk toprak etütlerini ve inşaat çalışmalarını başlatmıştır. Halen etüt, projelendirme ve inşaatı devam eden kapalı drenaj sistemi çalışmaları 24 150 hektar alanda devam etmektedir. Bu çalışmada;

Taban suyu etüt çalışmaları bitmiş alanlar;

- Arıcan kapalı drenaj I.Kısım Projesi 2 350 ha- inşa aşamasında
- Arıcan kapalı drenaj II. Kısım Projesi 4 300 ha inşa aşamasında (Bu iki projenin %25 'i tamamlanmıştır.)
- Arıcan kapalı drenaj III. Kısım Projesi 5 700 ha ihale aşamasında

Taban suyu etüt çalışmaları devam eden alanlar;

- IV .Kısım 12 000 ha etüt çalışmaları devam ediyor.

Etüt çalışmaları sonucunda tuzluluk probleminin tespit edildiği alanlar;

- I. Kısımda 291 ha (Orta ve çok tuzlu) + 500 ha'da alkalilik (sodyumlu) problemi

- II. Kısımda 108 ha (orta tuzluluk)
21 ha (çok tuzlu)
- III. Kısımda 600 ha (tuzlu-sodik)

Toplam 1 520 ha alanda tuzluluk problemi tespit edilmiştir. Köy Hizmetleri Bolatlar GAP Proje Müdürlüğü'nün sorunlu alanlarda jips uygulaması yapacağından bu alanların ıslahı mümkün olacaktır. Halihazırda KHGM ve DSİ tarafından yapılan drenaj çalışmaları da tuzluluk riskini ortadan kaldırmaktadır.

Şanlıurfa Harran Ovasının kuzey kesimlerinde bilinçsiz sulamadan dolayı oluşan erozyon sonucunda ikincil açık drenaj kanallarında sediment birikimi ve otlama kanallarının kesitinde daralmaya neden olmakta ve tahliye edilen suların kanallarla taşınamayarak taban suyunun beslenmesini de beraberinde getirmektedir. Sorunun çözümüne yönelik olarak; DSİ Genel Müdürlüğü problemlili sahalarda kapanan ikincil drenaj kanalları açmıştır. Ana tahliye kanalının kotu yüksek olduğu için hemen Suriye sınırında kanalın iki yakasına pompa kurmuştur. Üçüncü pompa Aşağıören köyünde kurulacaktır.

Ayrıca konu ile ilgili olarak GAP İdaresi Başkanlığı da tuzlu alanlarda yetiştirilebilecek ağaç türlerinin (Fırat Kavağı ve Okaliptüs) adaptasyonu ve ağaçlandırma çalışmaları yürütmektedir. Yine GAP BKİB tarafından sulama birliklerinde su yönetimi, su tasarrufu sağlayan sulama metot ve teknolojilerinin tanıtımı, ürün çeşitlendirmesi ve sulama birlikleri yönetim modelinin iyileştirilmesi konusunda yoğun çalışmalar yürütülmüştür ve yürütülmektedir.

GAP BÖLGESİ'NDE SANAYİ ALTYAPISI

GAP Bölgesi'nde sınai gelişmenin sağlanması için gerekli kamu yatırımları, sanayi altyapısının tamamlanması hedefine yönelik yatırımlardır.

Bölge'de üçü Gaziantep, biri Mardin, biri Şanlıurfa, biri Kilis'te olmak üzere 6 Organize Sanayi Bölgesi (OSB) tamamlanmıştır. Diyarbakır ve Adıyaman'da, altyapı çalışmaları devam etmekte olan birer OSB de faal durumdadır. Bu OSB'lerin alan bakımından Türkiye toplamı içindeki payı yüzde 10 düzeyindedir. Tamamlanan ve halen inşaatı devam eden OSB'lerde 2001 yılı sonu itibariyle 544 fabrika üretim faaliyetlerini yürütmektedir.

GAP Bölgesi'nde 18 adet küçük sanayi sitesi tamamlanmıştır. Bunlardan 6'sı Diyarbakır, 6'sı Gaziantep, 3'ü Şanlıurfa, 1'i Batman, 1'i Siirt ve 1'i Mardin'dedir. GAP Bölgesi KSS'lerinin Türkiye toplamı içindeki payı % 7'dir. Bu sitelerde mevcut 5 514 işyerinde yaklaşık 33 000 kişi çalışmaktadır. 19 KSS'nin de inşaatı devam etmektedir.

GAP Bölgesi'nde iki adet Serbest Bölge vardır. Mardin Serbest Bölgesi 34 firma ile 2000 yılı itibariyle 5.5 milyon ABD dolarlık bir ticaret hacmine sahip olmuştur.

Mevcut OSB (Faal) Sayısı	8
Fabrika sayısı	544
İstihdam	43 500
İnşaat Halinde	9

Mevcut KSS	18
İşyeri sayısı	5 514
İstihdam	33 000
İnşaat halinde	19
İşyeri sayısı	4 552

Gaziantep Serbest Bölgesi ise 18 firma ile 2000 yılında 35.7 milyon ABD dolarlık ticaret hacmine ulaşmıştır.

Mardin Serbest Bölgesi

Firma	34 adet
Ticaret Hacmi	13.7 milyon ABD doları (1998)
	5.3 milyon ABD doları (1999)
	5.5 milyon ABD doları (2000)
	5.3 milyon ABD doları (2001)

Gaziantep Serbest Bölgesi

Firma	18 adet
İşlem Hacmi	16.0 milyon ABD doları (1998)
	15.7 milyon ABD doları (1999)
	35.7 milyon ABD doları (2000)
	54.3 milyon ABD doları (2001)

Bölge'nin sulu tarıma açılması ile beraber sanayide önemli gelişmeler meydana gelmiştir. 1995-2000 arasında sanayi tesisleri sayısı yaklaşık olarak iki katına çıkmıştır. Bölge sanayiinin Türkiye sanayii katma değeri içindeki payı ise % 2'den % 4'e yükselmiştir. 2001 yılının ilk yarısında GAP Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri (GAP-GİDEM) tarafından yapılan araştırmaya göre Bölge'deki mevcut sanayi tesislerinin sayısı aşağıda verilmektedir. Bu tabloda işletmelerin genelde gıda ve tekstil ağırlıklı olduğu görülmektedir. Bu tesisler çoğunlukla küçük ve orta ölçekli işletmelerdir. Büyük ölçekli işletmelerin çoğu Gaziantep'te kuruludur. Bölge'de 100'ün üzerinde işçi çalıştıran özel sektör firmalarının sayısı 82 olup bunun 59'u Gaziantep'tedir. Diğer

yandan, 2001 yılında ülkenin içinde bulunduğu ekonomik kriz, işletmelerin bir kısmının kapanmasına ya da düşük kapasite ile çalışmasına neden olmuştur. Örneğin, Kilis'te 13 işletme kapalı durumdadır. Sanayideki gelişmenin başlıca nedenleri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

GAP BÖLGESİ'NDE MEVCUT SANAYİ TESİSLERİ (2001 Yılı)

	Gıda	Tekstil ve Deri	Kimya Petrol Plastik	Orman Ağaç Kağıt	İnşaat Malzeme Çimento	Makine Metal	Diğer	Toplam
Adıyaman	27	38	6	7	3	7	-	88
Batman	6	4	4	-	8	4	1	27
Diyarbakır	31	63	11	-	36	20	12	173
Kilis	16	4	3	3	2	2	2	32
Mardin	23	31	10	3	4	6	3	80
Siirt	8	1	-	1	3	3	-	16
Şanlıurfa	57	82	16	-	14	13	3	185
Gaziantep	596	970	281	291	167	412	118	2 835
Bölge Toplamı	764	1 193	331	305	237	467	139	3 436

Kaynak: Bölge Sanayi ve Ticaret Odaları ve GAP-GİDEM araştırmaları

✓ GAP'a devlet tarafından yapılan 15 milyar ABD doları tutarındaki yatırımın Bölge'de kalan kısmı, yaklaşık 1 milyar ABD doları tutarındaki kamulaştırma bedelleri, arazi değer artışları ve sulamadan dolayı tarımsal gelirden meydana gelen artışlar Bölge'deki sermaye birikimini olumlu yönde etkilemiştir.

✓ Altyapıda önemli gelişmeler kaydedilmiştir; 7 ilde STOL havaalanları yapılmış, Türkiye'deki en büyük kargo kapasitesine sahip olan Şanlıurfa Uluslararası Havaalanı ise inşa edilmektedir.

Otoyol Gaziantep'e kadar tamamlanmıştır. Gaziantep-Şanlıurfa kesimi inşa halinde olup tamamlandığında Bölge'ye önemli bir ulaşım kapasitesi yaratmış olacaktır.

✓ 2 adet serbest bölge, 8'i faal 16 OSB ve 18'i tamamlanmış 37 KSS bulunmaktadır.

Türkiye genelinde uygulanan teşviklere ilaveten özel teşvikler uygulanmaktadır.

YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

Kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedeflere ulaşmak doğrultusunda ve Avrupa Birliği normları ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak tasarrufları yatırımlara yönlendirmek gerekmektedir. Bu çerçevede katma değeri yüksek, ileri ve uygun teknolojileri kullanarak bölgelerarası dengesizlikleri gidermek, istihdam yaratmak ve uluslararası rekabet gücünü sağlamak için yatırımların desteklenmesi amacıyla "Yatırımlarda Devlet Yardımları"na ilişkin mevzuat yeniden düzenlenmiş; 18 Şubat 2001 tarih ve 24322 sayılı Resmi Gazete'de (2001/1 Sayılı Tebliğ) yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

A) Sağlanan teşvik unsurları;

- Yatırım İndirimi,
- Gümrük Vergisi ve Toplu Konut Fonu İstisnası,
- Katma Değer Vergisi İstisnası,
- Vergi Resim Harç İstisnası,
- Yatırımları Teşvik Fonundan Kredi Tahsisi.

B) Yatırımın teşvik belgesine bağlanabilmesi için asgari sabit yatırım tutarı gelişmiş yörelerde 600 milyar TL, normal yörelerde 400 milyar TL ve kalkınmada öncelikli yörelerde 200 milyar TL olarak belirlenmiştir.

C) Teşvik belgesi işlemlerinde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'ne bağlı mahalli sanayi ve ticaret odalarına yetki verilmiştir.

Özel önem taşıyan sektör yatırımlarına uygulanacak yatırım indirimi oranları, yöre farkı gözetmeksizin bütün yörelerde %100, normal yörelerde yapılacak diğer yatırımlar için % 60 düzeyindedir.

Hammaddelerini sözleşmeli üretim modeli ile temin eden tarımsal sanayi yatırımları, bölgesel gelişmeye yönelik yatırımlarda (Devlet Yardımları ve Yatırımları Teşvik Fonu'na ilişkin 2001/1 No'lu tebliğin 24. maddesindeki diğer yatırımlarda) asgari sabit yatırım tutarı 3 trilyon TL olan, en az 75 kişilik istihdam sağlamaya yönelik komple yeni yatırımlara 4.5 trilyon TL'ye kadar fon kaynaklı kredi desteği (Batman, Diyarbakır, Mardin, Siirt, Şırnak illerinde yapılacak komple yatırımlar) alabilecektir.

Ayrıca, gelişmiş yörelerdeki mevcut yatırımlardan, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca belirlenen gelişmiş veya diğer yörelerdeki organize sanayi bölgelerine (özel organize sanayi bölgeleri dahil) veya küçük sanayi sitelerinden oluşan organize küçük sanayi bölgelerine taşınacak yatırımlara fondan kredi tahsisi yapılabilir.

Serbest bölgelerde Ar-Ge yatırımları, çevre korumaya yönelik yatırımlar, Bilim Teknoloji Yüksek Kurulu veya Türkiye Bilimsel ve Teknik

Araştırma Kurumu tarafından belirlenen öncelikli teknoloji alanındaki yatırımlar ile bölgesel gelişmeye yönelik yatırımlar için sadece fon kaynaklı kredi desteğini içeren teşvik belgesi düzenlenebilir.

Tabloda GAP Bölgesi'nde 1995-2000 döneminde verilen teşviklerin belge sayısı itibariyle gerçekleşme durum ve eğilimleri, iptal, açık (yatırımı halen uygulama aşamasında) ve kapalı (yatırımı tamamlanıp teşvik belgesi resmen kapatılmış) olarak üç kategoride ele alınmıştır. Bu dönem itibariyle verilen teşviklerin büyük bir oranının halen yatırım aşamasında olduğu görülmektedir.

Verilen teşvik belgelerinin yaratacağı istihdam, yatırım tutarı, döviz kullanımı ve işletme sermayesi gibi veriler incelendiğinde, son yıllarda teşvik belgeli yatırım sayısında azalma olduğu, buna bağlı olarak da reel bazda yatırım tutarının düştüğü görülmektedir. Aşağıdaki tablo bu konuda bir fikir vermektedir.

GAP BÖLGESİ'NDE 1995-2000 DÖNEMİNDE VERİLEN TEŞVİK BELGESİ SAYISI

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Açık	171	227	346	278	145	207
İptal	54	19	8	13	1	2
Kapalı	49	70	62	32	12	-
TOPLAM	274	316	416	323	158	209

GAP BÖLGESİ'NE VERİLEN TEŞVİK BELGESİ SAYISI ve YATIRIM TUTARLARI

	İstihdam (Kişi)	Toplam Yatırım (Milyar TL)	Sabit Yatırım (Milyar TL)	İşletme Sermayesi (Milyar TL)	Döviz Kullanımı (1000 \$)	Belge Sayısı
1996	17 840	208 639	200 088	2 575	1 338 691	316
1997	19 459	257 302	252 076	1 427	934 954	416
1998	22 186	308 767	306 031	90	743 111	323
1999	7 845	184 020	184 020	-	220 893	158
2000	9 396	312 590	312 590	-	318 830	209

Kaynak: T. C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Teşvik Uygulama Genel Müdürlüğü

İHRACAT

1996-2001 dönemi itibariyle GAP Bölgesi ve Türkiye genelinden yapılan ihracat ile ilgili rakamlar aşağıda verilmektedir:

Türkiye genelindeki ihracat artışına paralel olarak GAP Bölgesi'nde de ihracat artışı olduğu ve Bölge'den yapılan ihracatın ülke toplamı içindeki payının % 2 civarında

seyrettiği görülmektedir. Bölge ihracatının yaklaşık % 80'i Gaziantep'ten yapılmaktadır. 2001 yılında yapılan ihracat bir önceki yıla göre % 15 artış göstermiştir. İhracatın mal gruplarına dağılımı incelendiğinde tekstil ürünlerinin ağırlıkta olduğu, hububat ve bakliyat satışının ikinci sırada olduğu görülmektedir.

1996-2001 YILLARINDA TÜRKİYE VE GAP BÖLGESİ'NDEN YAPILAN İHRACAT

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Türkiye	23 220	26 250	26 970	26 590	27 770	31 186
GAP Bölgesi	405	619	547	577	556	640
GAP (%)	1.74	2.3	2.02	2.1	2	2

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDEN YAPILAN İHRACATIN MAL GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI (2001)

Mal Grubu	Değeri (\$)	Payı %
Tekstil ve Hammaddeleri	384 839 000	60
Hububat ve Bakliyat Mam.leri	95 420 000	15
Kuru Meyve ve Mam.leri	53 545 000	8
Canlı Hay.ve Su Ür.leri	18 601 000	3
Diğer İhracaat	88 270 000	14
Genel Toplam	640 675 000	100

Kaynak: Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri
Genel Sekreterliği, Ocak, 2002

Bölge'den yapılan ihracatın ülkelere dağılımı incelendiğinde AB ülkelerine yapılan ihracatın 2001 yılına göre % 30 oranında arttığı görülmektedir (190 milyon 444 bin dolarlık tarımsal, hayvansal sınai ürün ihraç edilmiştir). AB ülkelerine yapılan ihracatın büyük bir bölümünü tekstil (164 752 000 dolar); geri kalanını kuru meyve (21 600 000 dolar); hububat, bakliyat, yağlı tohumlar (3 075 000 dolar) ve hayvansal ürünler (1 017 000 dolar) oluşturmaktadır. Bu ülkelere yapılan ihracat içinde akrilik ve sentetik iplik, pamuk ipliği, kuru kayısı, örme ve sentetik mensucat önemli yer tutmaktadır. AB'de en fazla ihracat yapılan ülke İtalya'dır (63 799 000 dolar). Sonra 32 997 000 dolar'la Almanya ve 27 885 000 dolar'la İngiltere gelmektedir.

Asya ülkelerine yapılan ihracat ise 12 733 000 dolar olup, tarımsal ürünlerden oluşmuştur. Asya pazarında en fazla satış yapılan ülke 5 328 000 dolar ile İran'dır.

YATIRIM SORUNLARI VE DARBOĞAZLAR

Son yıllarda yaşanan küreselleşme sürecinde dünyadaki yabancı sermaye hareketliliğinde önemli gelişmeler olmuştur. Ancak, yabancı yatırımlardaki bu olumlu gelişmelerin Türkiye'ye aynı ölçüde yansıdığı söylenemez. GAP Bölgesi'nde ise gösterilen büyük ilgiye rağmen, yabancı yatırım sayısı beklenenin oldukça altında gerçekleşmektedir (-1998'den sonra yabancı sermayeli 3 yatırımın inşaatı başlamıştır). Buna rağmen yapısal önlemlerin olumlu etkilerini göstermesiyle önümüzdeki yıllarda yabancı sermaye girişlerinde büyük artışlar olacağı tahmin edilmektedir.

Özellikle son yıllarda Bölge'nin içinde bulunduğu güven ortamında aşağıdaki problemlerin de çözülmesi halinde özel sektör ve yabancı sermaye yatırımlarında önemli gelişmeler olacağı düşünülmektedir.

A) Elektrik iletim hatlarının yetersizliği

GAP kapsamında yapımı tamamlanan hidroelektrik santrallerinde üretilen enerji, ülkenin yıllık hidrolik enerji üretiminin yaklaşık yarısını sağlamaktadır. Ancak, özellikle Bölge'nin doğusundaki enerji iletim hatlarının yetersizliği nedeniyle sağlanan elektrik enerjisi üretiminden Bölge'de yeterince yararlanılamamaktadır. Söz konusu hatlarının standartlara uygun hale getirilmesi, hem elektrik kaçaklarının hem de kaçak elektrik kullanımlarının önlenmesi büyük önem taşımaktadır. İletim hatları tamamen yerli tasarım, malzeme ve işçilikle yapılabildiği gibi inşaat süresince Bölge'deki istihdam sorunu, geçici de olsa, bir ölçüde çözülmüş olacaktır. Elektrik enerjisiz sanayi düşünülmemeyeceğinden bu küçük sorunun öneminin çok büyük olduğu açıktır.

B) Arazi tahsisinde engeller

4325 sayılı "OHAL Bölgesi'nde ve Kalkınmada Öncelikli Yörelerde İstihdam Yaratılması ve Yatırımların Teşvik Edilmesi" yasasında "yeni yatırımlara devlet bedelsiz arazi tahsis eder" hükmü 3083 sayılı Tarım Reformu Kanunu ile çeliştiğinden bu kapsama giren yerlerde (Şanlıurfa) uygulanamamaktadır. Söz konusu yasada tüm il alanı "tarım arazisi" kapsamına alınmış ve 7. madde hükmü ile uygulayıcı kuruluş olan Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nün tasarrufuna bırakılmıştır. Anılan maddedeki, dağlık ve kayalık araziler de dahil olmak üzere tüm alanı kapsayan "tarım arazisi" deyiminin "1., 2., 3. ve 4. derece tarıma elverişli arazileri kapsayan "tarım toprakları" olarak değiştirilmesi sorunu

büyük ölçüde çözecektir. Söz konusu tanımlar 3083 sayılı yasanın 2. maddesi (b) ve (g) fıkralarında yer almıştır.

Aynı yasada uygulayıcı kuruluşa geçen arazilerin tasarrufu ve tahsisini düzenleyen 7. maddenin, diğer kamu kuruluşlarına ve Hazine'ye arazi devirlerini kolaylaştırıcı şekilde düzenlenmesinde fayda görülmektedir.

C) SSK primleri

4325 Sayılı Yasa'ya göre SSK işveren hissesi yeni yatırımlarda Hazine'ce karşılanmaktadır. Sigortasız çalışmanın çok yaygın olduğu Bölge'de, bir süre için, SSK işveren hissesinin alınmaması kamu için önemli bir gelir kaybı olmayacak, buna karşın çalışma ortamını, kayda alınan işçi sayısını ve yatırımları olumlu yönde etkileyeceği gibi haksız rekabeti de ortadan kaldıracaktır.

D) Irak ambargosu

Irak Ambargosu'nun Bölge ekonomisine etkisi kaybedilen ihracatın çok ötesindedir; ihracat kaybının yanısıra transit ticaretten sağlanan gelir ve istihdam büyük ölçüde yitirilmiştir. Hiç olmazsa Ürdün'e sağlanan imtiyazlar veya bu ülkenin uygulamaları tarafımızdan adapte edilebilir. Bilindiği gibi BM Şartının 50. maddesine göre Ürdün'e sağlanan "ticarete esneklik ve kolaylıklar" Türkiye'ye sağlanmamaktadır.

E) Finansman yetersizliği

Finansman kaynaklarının yetersizliği sorununu bir ölçüde çözebilmek için az gelişmiş yörelerde bölgesel durum dikkate alınarak özel sektör yatırımlarının desteklenmesini sağlayacak finansman modellerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

GAP'TA ULAŞIM

GAP Bölgesi'nde karayolu ağı uzunluğu 34 916 km'dir. Bunun 5 636 km'si devlet ve il yolu, 29 280 km'si ise köy yoludur. Adana-Gaziantep Otoyolu'nun yaklaşık 80 km'lik bölümü de Bölge içerisinde bulunmaktadır.

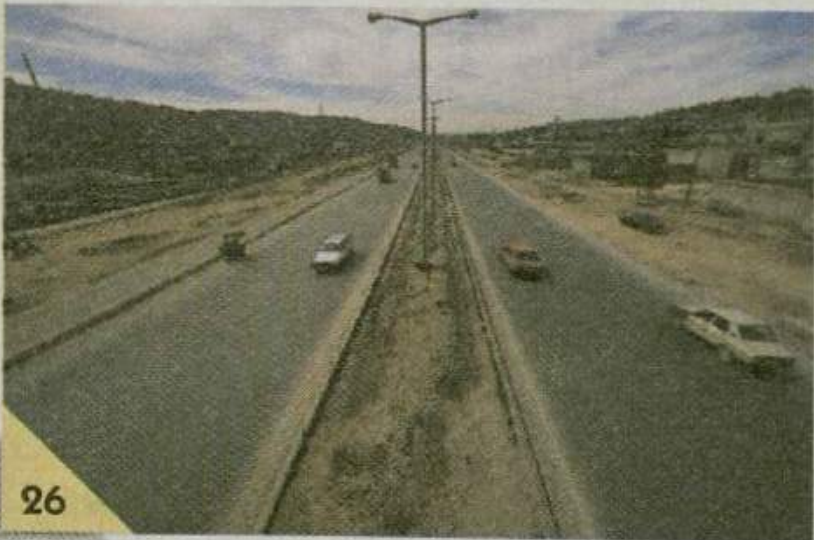
Türkiye devlet ve il yolu şebekesinin % 9.2'si, köy yolları şebekesinin % 10.1'i Bölge'dedir ve Bölge'deki köylerin % 98'i anayol ağına bağlanmış durumdadır.

Toplam 196 km uzunluğundaki Şanlıurfa-Gaziantep Otoyolu (Gaziantep çevre yolu dahil)

GAP'ın ulaşım ana arterini oluşturmaktadır. Otoyolun Haziran 1998 tarihindeki ihalesini müteakip, Hazine Müsteşarlığı ile 1 Şubat 1999 tarihinde 53.7 milyon ABD dolarlık kredi anlaşması imzalanmıştır. Bu çerçevede Gaziantep çevre yolunda 25 Mayıs 1999'da, Birecik-Suruç kesiminde 13 Nisan 1999'da, Suruç-Şanlıurfa kesiminde 26 Nisan 1999'da ve Gaziantep-Birecik kesiminde 6 Temmuz 2000 tarihinde işe başlanmıştır.

Halen Bölge'de bulunan 7 adet (Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin, Siirt ve Şanlıurfa) havaalanından başka, Şanlıurfa'nın kuzeyindeki Taşdağı mevkiinde GAP Uluslararası Havalimanı inşa edilmektedir. Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMI) Genel Müdürlüğü'nün yatırım programında yer alan havaalanı projesinin yer seçimi tespiti, ön projeleri ve fizibilite çalışmaları GAP İdaresi tarafından ABD Ticaret ve Kalkınma Ajansı'ndan (TDA) sağlanan hibe ile gerçekleştirilmiştir. 9 Mayıs 1998 tarihinde inşaata başlanmış olup, çalışmalar devam etmektedir.

GAP Bölgesi'nde demiryolu bağlantılarının güçlendirilerek karayolundaki trafik yükünü azaltmak amacıyla, Bölge'deki tarıma dayalı sanayi ürünlerinin ve kuru yüklerin (fosfat madeni, kömür) demiryolu ile taşınması ve böylece, bölgesel ekonomik gelişmenin hızlandırılması amaçlanmıştır. Ancak, bugüne kadar 137 km uzunluğundaki 'Güney Demiryolu' güzergahına yönelik herhangi bir gelişme olmamıştır.

Aynı şekilde, ağırlıklı olarak Mardin Serbest Bölgesi'ne hizmet vermesi amaçlanan 'Mardin Serbest Bölgesi Demiryolu' ile ilgili etüt-proje çalışmaları, maddi yetersizlikler nedeniyle, ülkenin makro ekonomik durumuna ve Mardin Organize Sanayi Bölgesi'nde kaydedilecek gelişmelere paralel olarak yürütülecektir.

GAP kapsamında yapılan ve yapılmakta olan barajlar sadece enerji ve tarımsal amaçlı nitelikleri ile değil, aynı zamanda yük taşımacılığında düşük ulaşım maliyeti ve zaman tasarrufu sağlayıcı özellikleri ile de Bölge'nin ekonomik gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bölge'de Kahta-Siverek arasındaki yük taşımacılığı Atatürk Barajı feribot seferleri ile gün içerisinde sürekli olarak gerçekleştirilmekte, Adıyaman-Siverek arasında yük taşımacılığı da daha etkin olarak sürdürülmektedir.

Doğu Akdeniz limanları olan Mersin ve İskenderun'un Bölge'nin ana ithal ve ihracat kapılarını oluşturması öngörülmektedir. GAP İdaresi'nce yapılan çalışmalarla mevcut limanların kapasiteleri ve gerekli yan tesis ihtiyaçları incelenmiştir; yaptırılan ulaşım ve altyapı planı ile ulaşım sistemi içerisinde, konteyner taşımacılığı ve Şanlıurfa, Gaziantep, Diyarbakır, Kızıltepe, Viranşehir, Batman, Adıyaman ve Cizre merkezlerinde konteyner terminalleri programlanmıştır.

GAP İDARESİ'NİN FAALİYETLERİ

TC
BAŞBAKANLIK
GÜNEYDOĞU
ANADOLU
PROJESİ
BÜGE
KALKINMA
İDARESİ
BAŞKANLIĞI

REPUBLIC
OF
TURKEY
PRIME
MINISTRY
SOUTHEASTERN
ANATOLIA
PROJECT
REGIONAL
DEVELOPMENT
ADMINISTRATION

GAP'in entegre bir bölgesel kalkınma projesi olarak uygulanmasına 1989 yılında GAP Master Planı'nın hazırlanmasıyla başlanmıştır. Aynı yıl 388 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bölgesel kalkınmayı planlamak, yönlendirmek, izlemek ve koordinasyonunu sağlamak üzere GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı kurulmuştur.

GAP İdaresi, dünyadaki gelişmeleri de dikkate alarak, daha verimli ve etkin hizmet üretmek amacıyla yeni bir yapılanma içinde olmuştur. İdare, kurumlararası koordinasyonu en iyi şekilde gerçekleştirmek; sinerji yaratan, çağdaş ve örnek bir kurum olarak GAP'ı 2010 yılına taşıyacak bir organizasyona sahip olmak üzere "yeniden yapılanma" çalışmasını tamamlamıştır. Bu çerçevede;

- Kurum vizyonu ve misyonunun yeniden değerlendirilmesi,
- Amaçlara yönelik bir yönetim sisteminin oluşturulması,
- Çağdaş, etkin, verimli, dinamik, öğrenen ve sürekli gelişen bir organizasyon yapısı oluşturulması,
- Katılımcı yönetim anlayışının sisteme mal edilmesi,
- İş ilişkileri ve çok yönlü iletişimin artırılarak organizasyon içinde görev, yetki ve sorumlulukların belirlenmesi,
- Kişilere bağlı olmayan, kendiliğinden çalışan kalıcı bir sistemin oluşturulması,

- Çağdaş performans değerlendirmenin bir sisteme oturtulması,
- Personelin eğitim ihtiyaçlarının belirlenerek yetenek ve başarılarını artırmaya yönelik eğitim ve gelişme programlarının oluşturulması hedeflenmiştir.

GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA PLANI

1989 yılında hazırlanan GAP Master Planı ile Bölge'nin kalkınması için yapılması önerilen tüm faaliyetler, ön projeler - kalkınma alternatifleri ve senaryolar tespit edilmiştir. Ancak, GAP Master Planı'nın yapımından bu yana geçen süre içerisinde Bölge'de ve Türkiye'de plan kapsamındaki varsayımlara ve öngörülere uymayan çok önemli gelişmeler meydana gelmiş ve projeksiyonların bir bölümü

gerçekleşmemiştir. Bölge çok önemli demografik değişikliklere ve planda tahmin edilmeyen oranda kentleşmeye sahne olmuştur. Bunların yanı sıra, 1990'larda yap-işlet-devret gibi yeni finansman modelleri önem kazanmış, çevre konularına duyarlılık artmış, katılımcılık, kalkınmanın sürdürülebilirliği, cinsiyet dengeli kalkınma ve özel

sektörün katılımı gibi kavramlar ön plana çıkmıştır. Tüm bu nedenlerle 1990'ların başından bu yana ortaya çıkan yeni gelişmeler ve önem kazanan kavramlar çerçevesinde, Bölge kalkınmasına yeni bir yaklaşım getirecek, yeni bir perspektif çizecek, öncelikleri ve stratejiyi yeniden gözden geçirecek bir çalışmayla mevcut GAP Master Planı'nın yenilenmesi ihtiyacı doğmuştur.

Diğer yandan, Haziran 1998'de alınan Bakanlar Kurulu kararı ile GAP'taki tüm yatırımların tamamlanması için 2010 hedef yılı olarak belirlenmiş ve GAP'ın tüm sektörel

bileşenleri ile birlikte öngörülen tarihte tamamlanması için gerekli koordinasyon ve planlamaları yapma görevi GAP İdaresi'ne verilmiştir. GAP İdaresi, belirlenen hedef yılı doğrultusunda, yıllar itibariyle yapılacak tüm çalışmaların planlanmasının yanı sıra, ortaya çıkan yeni kavram ve yaklaşımları da içerecek şekilde GAP Master Planı'nın revize edilerek güncelleştirilmesi amacıyla bir çalışma başlatmıştır.

Böylece, 1989 yılından farklı olarak, insani gelişmeyi öncelikli hedef kabul eden GAP Bölge Kalkınma Planı, sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı doğrultusunda ve geniş kapsamlı paydaşların katılımı ile hazırlanmıştır. Plan, aynı zamanda hangi projelerin hangi kuruluşlar tarafından yapılacağını gösteren eylem planını da içermektedir.

GAP Bölge Kalkınma Planı çalışmaları kırsal planlama, sosyal planlama, iktisadi planlama, çevre ve alt yapı alanlarındaki grupların katılımcı planlama anlayışı ile yaptıkları çalışma çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

BİRECİK BARAJINDAN ETKİLENEN NÜFUSUN YENİDEN YERLEŞİMİ, İSTİHDAMI ve EKONOMİK YATIRIMLARI İÇİN PLANLAMA ve UYGULAMA PROJESİ (HALFETİ PROJESİ)

Birecik Barajı'nın göl aynası altında kalan veya kısmen etkilenen yerleşim yerlerindeki halkın yeniden yerleşimlerine yardımcı olmak ve yeni yaşamlarına sosyal, ekonomik ve kültürel uyumlarını kolaylaştırmak amacıyla GAP İdaresi tarafından "Birecik Barajı'ndan Etkilenen Nüfusun Yeniden Yerleşimi, İstihdamı ve Ekonomik Yatırımları İçin Planlama ve Uygulama Projesi" yürütülmüştür. Yeniden yerleşim dışındaki bileşenleri Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) desteğinde yürütülen proje kapsamında, çalışma alanı içindeki tüm veriler ve altyapı durumu değerlendirilerek 1/25 000 ölçekli Alt Bölge Gelişme Planı hazırlanmış ve ilgili kuruluş temsilcilerinin görüşleri alındıktan sonra 31 Mayıs 1999 tarihinde onaylanmıştır.

Bu planın hükümleri doğrultusunda yapılan uygulamalar uyarınca, barajın göl aynasından tamamen ve kısmen etkilenen köyler ve Halfeti ilçe merkezi için yeni yerleşim alanları katılımcı yöntemlerle belirlenmiş, devlet eliyle iskan ve köy nakli için gerekli yasal prosedür ile halihazır harita alımı, imar planı hazırlanması, arazi uygulaması ve parsel tahsisleri ilgili kuruluşlarla eşgüdüm içinde gerçekleştirilmiştir. 2000 yılı sonu itibariyle proje tamamlanmıştır.

ILISU BARAJ GÖLÜ ÇEVRESİ ALT BÖLGE GELİŞME PLANI

Dicle Nehri üstünde inşaatı programlanan Ilisu Barajı'ndan etkilenen kırsal yerleşimlerde ve Hasankeyf ilçe merkezinde yaşamakta olan vatandaşların yeniden yerleşimi ve istihdamı ile yeni yaşamlarına sosyal, ekonomik ve kültürel uyumlarının kolaylaştırılması için hazırlanan bu özel projenin yeniden yerleşim konuları dışındaki bileşenleri "Batman'da Sürdürülebilir Kentsel Yaşam ve Toplumsal Kalkınma Programları" başlığı altında UNDP tarafından desteklenen 29 proje arasında bulunmaktadır. Yeniden yerleşim bileşeni ulusal kaynaklardan temin edilecek olan projede, Halfeti Projesi kapsamında yapılan çalışmalar ile elde edilen deneyimden büyük ölçüde yararlanarak benzer çalışmaların gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Proje kapsamında "1/25 000 ölçekte Ilisu Baraj Gölü Çevresi Alt Bölge Gelişme Planı", ilgili tüm kişi ve kuruluşların katılımı ile GAP İdaresi tarafından hazırlanacaktır. Alt Bölge Gelişme Planı, çalışma alanı bütünündeki tüm doğal, çevresel, sosyal ve ekonomik verilerin analizi ile hazırlanacak ve seçilecek planlama dönemi sonu için "en iyi durumu" sergileyecektir. Plan kapsamında hazırlanacak ayrıntılı uygulama programı ve acil eylem planı ile barajdan etkilenen çevrede çeşitli kuruluşlar tarafından yapılması gerekli çalışmalar arasında eşgüdümün sağlanması hedeflenmektedir. Bu amaçla iş tanımı hazırlanmış olup, ihale öncesi hazırlıklar sürdürülmektedir.

"Ilisu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi"nin başlatılması amacıyla, 1998 yılında, Kültür Bakanlığı, DSİ Genel Müdürlüğü ve ODTÜ Tarihsel Çevre Araştırma Merkezi (TAÇDAM) arasında bir protokol imzalanmıştır. Söz konusu protokol çerçevesinde Türk ve yabancı kazı başkanlarının bilimsel başkanlığında Ilisu ve Karkamış Baraj Gölü altında kalacak alanda yüzey araştırmaları, kazı ve kurtarma çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

KÖYE DÖNÜŞ ve REHABİLİTASYON ALT-BÖLGE GELİŞME PLANI

Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Alt Bölge Gelişme Planı Hazırlama Projesi, terör olayları nedeniyle yaşadıkları yerleri istemleri dışında terketmek zorunda kalan nüfustan, isteyenlerin artık güvenli bir ortamdaki köylerin geri dönüşlerinin planlı bir şekilde sağlanmasını, geri dönülen alanlarda sürdürülebilir yaşam koşullarının oluşturulmasına yönelik fiziksel ve sosyal altyapının yeniden kurulmasını ve iyileştirilmesini, kırsal ekonominin güçlendirilmesini ve sosyal etkileşimin geliştirilmesini hedeflemektedir.

GAP İdaresi ve İçişleri Bakanlığı'nın işbirliği ile yürütülen proje kapsamında bir bölümü OHAL ve mücavir iller olmak üzere toplam 12 il (Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Hakkari, Mardin, Muş, Siirt, Şırnak, Tunceli ve Van) bulunmaktadır. Bu illerden 5'i GAP Bölgesi'ndedir (Batman, Diyarbakır, Mardin, Siirt, Şırnak).

Proje, köye geri dönüş sürecinin sağlıklı ve etkin bir şekilde gerçekleştirilmesini, uygulamalarda çeşitli kuruluşlar arasında işbirliği ve eşgüdümün sağlanmasını temel almaktadır. Bu doğrultuda yeniden yerleşim, kırsal kalkınma, altyapı temini, sosyal donatı ve arazi kullanım planlaması aşamalarında sürdürülen çalışmalar tamamlanmıştır.

MERKEZ KÖYLERE DAYALI KIRSAL KALKINMA PROJESİ

Projenin temel gerekçesi, GAP Bölgesi kırsal alanında yerleşim yerlerinin düşük nüfuslu ve dağınık bir yapıya sahip olması nedeniyle eğitim, sağlık ve tarımsal yayım gibi sosyal hizmetlerin götürülmesinin zor ve maliyetli olması, güvenliğin sağlanmasında sorun yaşanması ve tüm bu nedenlerle kırsal alanda insan kaynaklarının geliştirilmesi ve kalkınmanın sağlanmasında yeterli etkinliğin gösterilememesidir.

Proje bu yerleşimler arasında cazibe merkezlerinin belirlenerek yüksek kaliteli hizmetlerin buralarda yoğunlaştırılması ve yerleşimler arasında fonksiyonel işbölümü ve bağlantıların kurulmasını amaçlamaktadır.

2001 yılı içinde Siirt ve Diyarbakır illerinde iki köy (Siirt Sağırsu köyü ve Diyarbakır Yeniköy) pilot alan olarak seçilerek 1/25 000 ölçekli alt-bölge gelişme ve imar planlarının hazırlanmasına başlanmıştır. Bu planlama çalışmaları 2002 yılının başlarında tamamlanarak bu köylerde gelir getirici faaliyetlerin geliştirilmesine ve sosyal destek programlarının oluşturulmasına başlanacak ve alınan sonuçlar ışığında yeni alanlarda planlama ve uygulama çalışmalarına geçilecektir.

KÖYE DÖNÜŞ VE REHABİLİTASYON PROJESİ

(KÖYE DÖNÜŞ İÇİN ACIL UYGULAMA PROGRAMI)

Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi terör nedeniyle köylerini terketmek zorunda kalan nüfustan, terör olaylarının azalması nedeniyle köylerine kendi istemleri ile geri dönenlerin acil ihtiyaçlarının aynı olarak karşılanması, sürdürülebilir yaşam koşullarının desteklenmesi amacıyla yürütülen acil uygulama programıdır.

1999 yılında proje illerinde yerel yetkililer ve ilgili kuruluşlarla yapılan temas ve toplantılarda projenin yeniden yerleşim boyutu ile sınırlı olmayıp kapsamlı bir kırsal kalkınma projesi olduğu ve yerel yetkili ve uzmanlar eliyle uygulanacağı vurgulanmıştır. Daha sonra, valilikler tarafından önerilen köylerde vatandaşlar ile toplantılar yapılmış, boşalan köylerine geri dönüş konusundaki kararlılıkları öğrenilerek, proje uygulaması esnasında devletin yapabileceği uygulamalar ve kendilerinden beklenen katılım konularında söyleşiler gerçekleştirilmiştir.

Proje, GAP İdaresi ve İçişleri Bakanlığı'nın işbirliği ile 1999 yılından itibaren Diyarbakır, Batman, Mardin, Siirt ve Şırnak illerinde yürütülmektedir. Son iki yıldır, GAP İdaresi'nin yatırım programına konulan ödeneklerle, valilikler tarafından köylerine dönecek ailelere konut yenileme ve ekonomik kalkınmaları için destek verilmektedir.

Diyarbakır İli'nde üç köy ve bir mezrada toplam 151 ailenin köye geri dönüşü tamamlanmış; bir köyde de ise 9 hanenin eski konutlarını onararak köyde oturmaya başlaması ile dönüş süreci fiilen başlamıştır.

Batman İli'nde 5 köyde 72 ailenin köye dönüşü ve iskanı tamamlanmış ve bu ailelere tarımsal destek programları uygulanmıştır.

Mardin İli'nde kendi imkanları ile geri dönüş yapan 22 köy ve 7 mezranın altyapı eksiklikleri giderilmiştir.

Siirt İli Eruh İlçesi'nin iki köyünde 132 konutun inşaatı devam etmektedir. Geri dönüşü gerçekleştirilen 18 köyde ise okul, sağlık evi vb. kamu yatırımlarının imar ve tadilat çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, köylerine dönüş yapan vatandaşları üretken hale getirmek ve ekonomik kalkınmalarını sağlamak amacıyla tarımsal destek programları uygulanmıştır.

Şırnak'ta ise 2 köyde 187 aile yatırım programına dahil edilmiştir. Bir köyde, proje çerçevesinde hayvancılığın geliştirilmesine yönelik uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamındaki diğer köy ise Başbakanlık Makamı'nca Merkez Köy uygulaması için pilot alan olarak benimsenmiş ve 106 konutun inşasına proje dışı kaynaklardan hızla başlanmış ve tamamlanmıştır.

KADININ KALKINMA SÜRECİNE ENTEGRASYONU

GAP-ÇATOM

GAP Bölgesi'nde kadının statüsünün yükseltilmesi amacıyla, 14-51 yaşları arasındaki kadın ve genç kızlara, eğitici ve sosyal programlar uygulamak üzere Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM) kurulmuştur. İlk ÇATOM'lar 1995 yılı Kasım ayında UNICEF'in desteği ve GAP İdaresi-Şanlıurfa Valiliği işbirliği ile Şanlıurfa Sağlık Köyü ve Yakubiye Mahallesi'nde açılmış; zamanla uygulamalar genişleyerek sürdürülmüş ve proje kalıcı bir yapıya kavuşmuştur.

ÇATOM'larda amaç, kadınların sorunlarının farkına varmalarına, onları tanımlamalarına ve çözümü için inisiyatif kullanabilmelerine fırsat yaratmak; kadınların toplumsal gelişmeye daha fazla katılımlarını sağlamak; kadını güçlendirerek cinsiyet dengeli kalkınma sürecini başlatmak ve bu yolla yerel koşullara uygun tekrarlanabilir model ya da modeller geliştirmektir. ÇATOM'larla toplumun desteğe en fazla muhtaç kesimleri ile devlet ve hükümet dışı kuruluşlar (HDK) arasında sağlıklı bir diyalog ortamının geliştirilmesine, insanı merkez alan, barışçı, demokratik toplum temellerinin güçlendirilmesine çalışılmaktadır.

2001 sonu itibariyle Bölge'nin 8 ilinde 23 ÇATOM işler durumdadır; Adıyaman, Gaziantep ve Kilis'te 1'er, Mardin'de 5, Siirt'te 4, Şanlıurfa'da 4, Batman'da 2 ve Şırnak'ta 5

ÇATOM faaliyettedir. Ayrıca, Mardin'de 1, Şırnak'ta 3 ÇATOM şubesi bulunmaktadır. ÇATOM'ların açılmasında özellikle 2001 yılında hükümet dışı kuruluşların ve özel sektörün desteği yoğun bir şekilde görülmeye başlanmıştır. Batman İpragaz Mahallesi'nde açılan ÇATOM'a Batman Valiliği ve Türkiye Eğitim Vakfı'nın (TEV) katkısı, Siverek ÇATOM'un da Procter & Gamble katkısı ile açılmış olması bunun en güzel örneklerini oluşturmaktadır.

2001 yılı sonuna kadar tüm ÇATOM'larda yaklaşık 60 000 kişiye ulaşılmıştır. Bu sayı ÇATOM programlarına katılanları ve sağlık hizmetlerinden yararlananları içermekte olup, mahalle/köy düzeyinde yapılan yaygın çalışmalar toplama dahil edilmemiştir.

ÇATOM'larda bir yanda kurumsal ve finansal sürdürülebilirlik dikkate alınırken, diğer yandan da ÇATOM uygulamaları sonucunda oluşan, özellikle gelir getirici yeni program ve faaliyetlerin sürdürülebilirlikleri sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede kadınların kendi işletmelerini kurmalarına danışmanlık desteği verilmekte; ÇATOM bünyesinde üretim atölyeleri (Batman ve Mardin ÇATOM'da kurulan tekstil atölyeleri) oluşturulmaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) desteği ile Kilis ve Adıyaman ÇATOM'larda Kendi İşini Kur (KİK) programı gerçekleştirilmektedir. Program ile ÇATOM katılımcısı kadın ve genç kızlara "Kendi İşini Kur ve Geliştir" eğitimlerinin yanı sıra krediye ulaşma yöntemleri ve bunları işlevsel kılmaya ilişkin araçlar sunulmaktadır. KİK programının yaygınlaştırılması için çalışmalar devam

SOSYAL EYLEM PLANI UYGULAMALARI

etmektedir. Diğer yandan, Batman ÇATOM tekstil atölyesinde çalışan 25 kadın asgari ücret üzerinde aylık gelir elde etmektedir. Batman ve Mardin-Merkez ÇATOM atölyeleri il ve ilçelerde açılan ihalelere katılmaktadır. 2000 yılı içinde tüm ÇATOM'larda beceri geliştirici/gelir getirici programlara katılan kadınlar 21 milyar TL civarında gelir elde etmişlerdir.

Turizm Bakanlığı- Döner Sermaye İşletmeleri Müessesesi (DÖSİM) tarafından Şanlıurfa-Yakubiye ÇATOM'dan 450 milyon TL'lik el sanatları ürünleri satın alınmıştır. Ayrıca Kasım ayı içerisinde Suriye Halep'te, İstanbul'da ve Ankara'da Kilis El Sanatları Sergisi düzenlenmiş, ÇATOM'lar büyük ilgi görmüş ve yüksek miktarda sipariş almıştır.

GAP BÖLGESİ'NDE AÇILAN ÇATOM'LAR

Şanlıurfa

1. Yakubiye Mahallesi (Kasım 1995)
2. Sağlık Köyü (Kasım 1995)
3. Halfeti İlçesi (Eylül 1997)
4. Siverek (Ekim 2001)

Mardin

5. Merkez (Kasım 1996)
6. Evren Mahallesi (Kasım 1996)
7. Ensar Mahallesi (Aralık 1996)
8. Ömerli İlçesi (Kasım 1996)
9. Dargeçit İlçesi (Kasım 1996)

Batman

10. Seyitler Mahallesi (Aralık 1997)
11. Yavuz Selim Mahallesi (Ekim 2001)

Adıyaman

12. Varlık Mahallesi (Aralık 1997)

Siirt

13. Evren Mahallesi (Eylül 1997)
14. Kurtalan İlçesi Uluköy (Eylül 1997)
15. Şirvan İlçesi (Aralık 1998)
16. Kurtalan İlçesi (Aralık 1998)

Kilis

17. Merkez (Nisan 1998)

Gaziantep

18. Oğuzeli İlçesi Yeşildere (2000)

Şırnak

19. Cizre İlçesi (Eylül 1997)
20. Merkez (Şubat 1998)
21. Uludere İlçesi (Ekim 1998)
22. İdil İlçesi (Ekim 1998)
23. Beytüşşebap İlçesi (Ekim 1998)

ÇATOM faaliyetleri zaman içinde çeşitlenmekte, kuaförlükten bilgisayar işletmenliğine kadar geniş bir alanda eğitim programları yürütülmektedir. Ayrıca, son yıllarda anne ve çocuk eğitimini bütünleştirmeye yönelik olarak okul öncesi eğitim programları da ÇATOM'larda uygulanmaya başlanmıştır.

ÇATOM uygulamalarının temel hedeflerinden birisi de yöredeki mevcut sağlık hizmetlerinin başta kadın ve çocuklar olmak üzere dezavantajlı gruplar tarafından kullanılmasıdır. Bu nedenle ÇATOM katılımcılarının önce kişisel sağlıkları, daha sonra da aile ve toplum sağlığı konularında bilgi ve duyarlılık kazanarak yaşadıkları toplum içinde birer "sağlık gönüllüsü" olmaları amaçlanmaktadır. Bu kapsamda Türkiye Aile Planlaması Vakfı işbirliği ile "Aile/Üreme Sağlığı Projesi"; İstanbul Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü'nün işbirliği ve Sağlık Bakanlığı'nın koordinasyonu ile "Sağlıklı Başlangıçlar Projesi" 2001 yılı içinde başlatılmış ve uygulamaya konulmuştur. Ayrıca GAP İdaresi'nin işbirliği ile Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen Ulusal Sıtma Kontrol Projesi'nin toplum katılımı Bileşeninde bu amaca yönelik uygulama başlatılmıştır.

ÇATOM'lar çok geniş bir alanda eğitim hizmetleri vermekte, toplum ile kamu, sivil toplum ve özel kuruluşlar arasında bağ kurmakta, sosyal hizmetlerin topluma daha etkin bir biçimde ulaştırılmasında aracılık işlevi görmektedir. Bu çerçevede Tuvana Okumaya İstekli Çocuklar Vakfı'ndan (TOÇEV)

18 067 çocuğa eğitim malzemesi desteği ile yoksul ailelerin çocukları için eğitim bursu sağlanmıştır.

ÇATOM'ların ayırıcı bir özelliği de toplum kalkınması anlayışı ile çalışılması ve katılımcılığın esas alınmasıdır. Bu bağlamda

ÇATOM'lar katılımcılarının temsilcilerinden oluşan kurullar eliyle yönetilmekte ve kurulan atölyelerin işletilmesi için atölye kurulları oluşturulmaktadır. ÇATOM'larda toplumsal piramidin tabanındaki yoksula ulaşılmıştır. Kamu hizmetlerine ulaşmakta güçlük çeken ya da bu hizmetlere ulaşamayan yoksulların bu hizmetlerden daha fazla yararlanmalarında aracı olunmuştur. Yeni örgütsel seçenekler ve daha insani davranış modelleri ortaya konmuştur.

ÇATOM'ların yerel, ulusal, uluslararası kamu ve hükümet dışı kuruluşlar tarafından ziyaret edilmesi, yerel ve ulusal medyada yer alması bölgesel sorunlara duyarlılık yaratmıştır. Kırsal alanda ve varoşlarda yaşayan kadınların sorunları tartışılır hale gelmiştir. Kadının eğitiminin, insan hakları yönünden bir gereklilik ve bunun yanı sıra ekonomik ve toplumsal kalkınmayı güçlendiren bir faktör olduğunun anlaşılmasında katkı sağlanmıştır.

GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞTİRİLMESİ

GAP-GİDEM

GAP Bölgesi'nde yatırımların artması ve girişimciliğin geliştirilmesi amacıyla yatırım konusunda danışmanlık sağlamak üzere GAP Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri (GAP-GİDEM) kurulmuştur. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile birlikte yürütülen Sürdürülebilir Kalkınma Programı kapsamında 1997 sonunda başlatılan ve 1999 senesinde ikinci aşamasına geçilen proje, Bölge'de açılan beş GİDEM ofisi aracılığıyla uygulanmaktadır.

GAP-GİDEM'ler üç amaca yönelik olarak tasarlanmıştır.

- ✓ Bölge'deki sermaye birikiminin spekülasyon harcamaları yerine verimli yatırımlara kanallendirilmesi,
- ✓ Diğer bölgelerden ve yurt dışından GAP Bölgesi'ne yatırımcıların çekilmesi,
- ✓ Bölge ve bölge dışı yatırımcılar arasında ortak girişimler kurulması,

Danışmanlık ve bilgi merkezleri şeklinde organize edilen GAP-GİDEM'lerin faaliyetleri GAP İdaresi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve KOSGEB Başkanları ile Türkiye Kalkınma Bankası (TKB) Genel Müdürü'nden oluşan bir Yönetim Kurulu tarafından yönlendirilmektedir.

Eylül 1997'de Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin ve Şanlıurfa illerinde GAP-GİDEM büroları açılmış ve faaliyete başlamıştır. Bu il merkezlerinde yer alan

büroların yanısıra Ankara'da GAP İdaresi bünyesinde, Proje Koordinasyon ve Yönetim Birimi (PPCU) ve Şanlıurfa Bölge Müdürlüğü bünyesinde Bölge Koordinatörlüğü oluşturulmuştur.

GAP Bölgesi'nde girişimciliğin yaygınlaştırılması ve güçlendirilmesi misyonunu benimsemiş olan GAP-GİDEM'ler kuruldukları günden bu yana gerek Bölge'deki gerekse bölge dışındaki yerli ve yabancı girişimcilere bilgilendirme, eğitim ve yatırım danışmanlığı hizmetleri vererek yatırımların doğru alanlara yönlendirilmesinde yardımcı olmaya devam etmektedirler.

Bölge'deki uygun yatırım alanları, teşvik uygulamaları, finansman kaynakları, makine ekipman araştırması, pazar araştırması, ortaklık kurma konularında bilgilendirme hizmetleri sunmaktadırlar. Yöre dışından Bölge'ye yatırımcı çekebilmek için GAP Bölgesi'nin ticari potansiyelini yurt içinde ve dışında çeşitli forumlarda tanıtmakta ve yörede gelişmeye açık yatırımları belirleyerek yatırımcılara sunmakta ve böylece hem yeni hem de mevcut yatırımların gelişmesine aracılık etmektedirler.

GAP-GİDEM DANIŞMANLIK HİZMETLERİ
(15 Eylül 1997-31 Mayıs 2001)

	Uygun Yatırım Alanı	Makine Ekipman	Teşvik	Finans	Diğer	TOPLAM
Adıyaman	143	106	102	91	106	548
Diyarbakır	88	163	111	126	146	634
Gaziantep	185	48	70	102	100	505
Mardin	142	98	75	68	132	515
Şanlıurfa	75	58	61	59	144	397
TOTAL	633	473	419	446	628	2 599

Ayrıca, çeşitli seminer ve eğitim programları organize eden GAP-GİDEM'ler, bir yandan kendi personellerini diğer yandan da sanayici ve yatırımcıları ortak hedef etrafında geleceğe hazırlayacak çalışmalarını yürütmektedirler.

Bu çerçevede, teşvik uygulamalarının tanıtılmasından, mermerciliğe kadar bir çok alanda toplantılar düzenlenmiş, mevcut

işletmelerin faaliyetlerini geliştirici çalışmalar yürütülmüştür.

GAP'taki gelişmeyi yansıtan proje portföyü oluşturulduktan sonra planlanan GAP Uluslararası Yatırım Forumu çerçevesinde projelerin yurt dışında tanıtımı düşünülmektedir. Söz konusu forum için gerekli finansmanın temini amacıyla Avrupa Komisyonu ECIP fonuna başvurulmuştur.

GAP-GİDEM İÇİN HİZMETİÇİ EĞİTİM ÇALIŞMALARI

Eğitim Veren	Konu	Tarih	Yer
GAP-GİDEM	COMFAR	27-29 Ocak 1999	Mardin
Türkiye Kalkınma Bankası	Proje Değerlendirme	04-15 Ekim 1999	Ankara
Milli Prodüktivite Merkezi	Verimlilik	25-26 Aralık 1999	Gaziantep

GAP-GİDEM'LERCE YÜRÜTÜLEN EĞİTİM VE SEMİNER ÇALIŞMALARI

Tarih	Yer	Katkıları İle	Konu
04-05 Mart 1999	Şanlıurfa	D.S.İ, Tarım Bakanlığı, Özel Sek.	Su Ürünleri
22-23 Mart 1999	Mardin	İGEME	İhracat
10 Mayıs 1999	Ankara	İlgili Kurum ve Kuruluşlar	GAP-GİDEM'lerin İşlevi
07 Haziran 1999	Diyarbakır	Şişe Cam A.Ş	Cam Ambalaj
01-02 Şubat 2000	Diyarbakır	Diyarbakır TSO, GÜNSİAD	Irak Ambargosu'nun Etkileri
07-08 Nisan 2000	Diyarbakır	Diyarbakır TSO GÜNSİAD	Devlet Yardımları Uygulama
27-28 Haziran 2000	Diyarbakır	Diyarbakır TSO	Mermercilik Sektörü

GAP-GİDEM'LERİN HİZMET VERDİĞİ KURULUŞLAR ve PROJELER

ADİYAMAN

- Y & M TEKSTİL MAKİNALARI LTD.
- GÖLBAŞI HARMANLI BELEDİYE BAŞKANLIĞI ÖNCÜLÜĞÜNDE AYAKKABI ÜRETİMİ PROJESİ
- KAPLAN HALICILIK TEKSTİL NAKLİYE GIDA HAYVANCILIK TİC. SAN. LTD. ŞTİ.
- TEKSİBAY TEKSTİL SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
- AYDAŞ SAĞLIK HİZMETLERİ LTD. ŞTİ.
- PİRİN MAĞARALARI
- İNCİ HOLDİNG
- TIKVEŞLİ (DOĞAN VARDARLI)
- MUSTAFA KARATAŞ
- SİSTEM DANIŞMANLIK ŞTİ.
- LAZERTEK FİRMASI & ABUZER ARSLAN
- ADİYAMAN TANITIM PROJESİ

DIYARBAKIR

- ARKAN TEKSTİL
- HASKAR LTD. & AKIAYM INTERNATIONAL CONSULTANCE (France)
- GÖKKUŞAĞI TEKSTİL
- MER PLASTİK
- BEDEN MERMER
- KAVNAS LTD
- ERDEM PLASTİK
- TIGRİS MÜHENDİSLİK
- NUR YEM
- AKSER
- SALİH YİRMİLLİ
- SEBZECİLİĞİ GELİŞTİRME PROJESİ
- DİCLE ÇEVRESİ ISLAH PROJESİ
- KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN DESTEKLENMESİ
- BAZALT PARKE TAŞI PROJESİ
- KARACADAĞ Taş TOPLAMA PROJESİ
- ÖZÜRLÜLERE YÖNELİK EV TEKSTİLİ VE GALOŞ PROJESİ
- HEDİYELİK EŞYA PROJESİ

GAZİANTEP

- GAZİANTEP METAL SANAYİ
- GAZİANTEP SAVUNMA SANAYİ
- OTOMOTİV SEKTÖRÜ VE GAZİANTEP OTO YAN SANAYİ
- GAZİANTEP VE GAP BÖLGESİNDE DONDURULMUŞ VE KURUTULMUŞ GIDA

Gaziantep-GİDEM'de Devam Eden Projeler ve Destek Olunan Yatırımlar

- BALIKÇILIK VE ENTEGRE HİNDİ ÜRETİMİ PRJ.
- ERO PLASTİK
- HASTEKS EMPİRME VE KUMAŞ BASKI

MARDİN

- ALTIN KAYNAK A.Ş.
- DEĞER KÜP ŞEKER A.Ş.
- ÖZHAN KİMYA SÜLFONASYON TESİSİ
- PIKASSO BOYA
- BAHRİOĞULLARI GIDA A.Ş.
- ŞAHINLAR BAKLIYAT PAKETLEME
- GÜLBIŞ MADENİ EŞYA
- UMUR TEKNİK A.Ş. (Sondaj Kılıf Borusu)
- MUAMMER PAŞAVAT (Polipropilen Çuval)

ŞANLIURFA

- DAMIZLIK HAYVAN ÇİFTLİĞİ PROJESİ
- BOZOVA BALIKÇILIK PROJESİ
- KAYNAK SUYU ŞİŞELEME PROJESİ
- KOÇ-ATA GRUBU HAYVANCILIK PROJESİ
- DELTA PINE INC.
- ÇOCUK BEZİ ÜRETİMİ
- EKOLOJİK TARIM PROJESİ
- NAR SUYU KONSANTRESİ PROJESİ
- KAPARI ÜRETİMİ PROJESİ

Proje Geliştirme: UNIDO-COMFAR programı kullanılarak 41 adet projenin ön-fizibilite etüdü hazırlanmıştır. Bu projeler; bulgur, inşaat boyaları, tel-çivi, konfeksiyon, dokuma, tomografi merkezi, plastik, ambalaj, yem, mantar üretimi, süt ve mermer üretimi gibi yatırımlarla ilgilidir. İnşaat boyası, konfeksiyon, süt, mantar, ipek kağıt ve mermer tesisleri yatırımları gerçekleştirilmiştir.

Diyarbakır Taş Projesi: Diyarbakır Valiliği ve GAP-GİDEM işbirliğinde geliştirilen projede Karacadağ çevresinde yaygın şekilde bulunan bazalt taşından yol ve kaldırım taşı üretilmektedir. Halen projede 400 civarında köylü çalışmakta olup, Diyarbakır'da en yüksek istihdamı sağlayan projelerden biri haline gelmiştir.

Bedensel Engelliler Hediye Eşya Projesi: Yine Diyarbakır'da bedensel engellilere yönelik olarak mermer tozundan heykelcikler üretimi projesinde yatırım tamamlanmış ve deneme üretimi başlamıştır. Proje, Valilik ile işbirliği halinde yürütülmektedir.

GAP-Uluslararası Yatırım Forumu: Bölge'nin ve Bölge'deki yatırım projelerinin özellikle yabancı yatırımcılara tanıtılması amacıyla bir GAP Uluslararası Yatırım Forumu düzenlenmesi planlanmaktadır.

GAP-GİDEM Projesi kapsamında UNDP finansmanı ile sürdürülen faaliyetlerin 2002

yılında sona ermesiyle birlikte, Proje'nin bu tarihten sonra Avrupa Birliği tarafından onaylanan finansman ile 5 yıl daha sürdürülmesi programlanmıştır. Yeni dönemde yatırım geliştirmenin yanısıra mevcut işletmelerin sorunlarına yönelik çalışmalar da kapsama alınmıştır.

Her ofis günlük faaliyetlerinden, GİDEM-NET adı altında, e-mail kanalıyla diğer ofisleri ve GAP İdaresi'ni bilgilendirmektedir. Ayrıca, GAP İdaresi ve UNDP yetkilileri zaman zaman ziyaretlerde bulunarak durumu yerinde incelemektedirler.

GÜNEYDOĞU'DA YENİ UFUKLAR PROJESİ

Türk Hükümeti ile UNDP arasında ortaklaşa yürütülen "GAP Bölgesi'nde Entegre Bölgesel Kalkınmanın Güçlendirilmesi ve Sosyo-Ekonomik Farklılıkların Giderilmesi" proje paketi kapsamındaki bu proje, İsviçre Hükümeti fonlarından sağlanan hibe ile finanse edilmek üzere pakete eklenmiştir.

Projenin amacı; GAP Bölgesi'nde, bir iş fikrine sahip üniversite öğrencilerine girişimcilik kapasitelerini geliştirmeleri ve kendi işlerini kurmaları konusunda ulusal/uluslararası eğitim olanağı ile fırsatlar tanınarak, onları Bölge gelişimine katkıda bulunmaya sevk etmektir. Proje Dicle, Harran ve Gaziantep Üniversitelerinde uygulanmıştır.

6 aşamadan oluşan proje sürecinde girişimci adayları kendi iş fikirlerini bir ekonomik değere dönüştürmek için "Girişimcilik ve İş

Kurma Süreçleri, Yapılabilirlik Raporu Hazırlama, Küçük İşletme Yönetimi, İş Planı ve Pazarlama Planı Oluşturma" gibi girişimcilik kapasitesi geliştirme eğitimlerinin yanı sıra, yabancı dil, bilgisayar, bireysel gelişim eğitimleri olarak da bilgi ve becerilerini artırmışlardır.

Haziran 2001'de seçilen 10 kişilik final gruptan 6 öğrenci, katıldıkları eğitim programları ve yaptıkları stajlar sonrasında iş planlarını teslim ederek projenin son aşamasına katılmaya hak kazanmıştır. Öğrencilerin geliştirdikleri fikirler arasında; Güneydoğu'da yangın erken uyarı sistemleri imalatı, Şanlıurfa'da yarışatları için bir poliklinik kurulması, mermerden süs eşyası ve doğal mantar üretimi imalatı gibi çalışmalar yer almaktadır.

Bu 6 öğrenciden, 1 tanesi yabancı dil sınavında başarılı olarak Türkiye İktisadi Ticari İlimler Talebeleri Staj Komitesi Derneği'nin (AIESEC) yurtdışı stajına katılmaya hak kazanmıştır. Diğer 5 öğrencinin de yurtdışındaki Türk şirketlerinde staj yapmalarının sağlanması hedeflenmektedir. Proje sonrasında, programı tamamlayan öğrencilerin fikirlerini gerçekleştirme durumları da belirli aralıklarla takip edilecektir.

KENTSEL ENFORMEL SEKTÖRDE İSTİHDAM ve İŞ POTANSİYELİNİN ARTIRILMASI

GAP Bölgesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma Programı kapsamında "Ekonomik Geçerlilik İçin Yerel Girişimciliğin Desteklenmesi" başlığı altında yer alan bu proje 2000 yılı Temmuz ayında Diyarbakır'da başlatılmıştır. Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) işbirliği ile uygulanmakta olan proje, esnaf ve sanatkar olarak da tanımlanabilecek mikro ve küçük işletme kollarından gelişme potansiyeli olanların tespit edilerek, bu sektörde istihdam kapasitesini artırmanın yollarının belirlenmesini amaçlamaktadır. Proje kapsamında saha araştırmaları tamamlanmış ve eylem planı hazırlama aşamasına gelinmiştir. Eylem planının hazırlanmasını takiben ilgili kuruluşlarla işbirliği içinde eğitim ve danışmanlık hizmetlerini içeren uygulamalar başlatılacaktır.

SOKAKTA ÇALIŞAN ÇOCUKLARIN REHABİLİTASYONU

Sokakta çalışan çocukların ve ailelerinin yaşam standartlarını iyileştirmeyi, yerel kapasiteyi güçlendirmeyi ve çocuk işçiliğini kademeli olarak azaltmayı amaçlayan proje, Diyarbakır Valiliği, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), GAP İdaresi ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü (SHÇEK) işbirliği ile uluslararası bir sivil toplum örgütü olan "Ortak Dağıtım Komitesi"nin (Joint Distribution Committee) sağladığı teknik ve finansal katkı ile yürütülmektedir. GAP İdaresi, projenin genel koordinasyonunu yürütmektedir. Proje faaliyetleri SHÇEK'e bağlı olarak Diyarbakır'da kurulmuş olan 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi'nde yürütülmektedir.

75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi'ne 765 çocuk kayıtlı bulunmaktadır. Bu çocukların 500'ü okula devam etmektedir. 23 çocuk da YİBO'lara yönlendirilmiştir.

Merkez'de çeşitli etkinlikler yapılmaktadır:

Mesleki etkinlikler kapsamında kişisel, grup ve toplumsal çalışmalar, aile görüşmeleri ve sokakta çalışan çocuklarla bire bir görüşmeler yapılmaktadır. Sokak çalışmaları ile sokaklardaki 2500 çocuğa ulaşılmıştır.

Eğitim etkinlikleri kapsamında okuma-yazma, bilgisayar, biçki-dikiş, resim ve müzik kursları, etüd hizmetleri, anne-baba okulu, Ana Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) ve İşlevsel Yetişkin Okuma-yazma Programları (İYOP) gibi programlar uygulanmaktadır. Merkez

içinde oluşturulan bilgisayar ağırlıklı öğrenme merkezinde belirli aralıklarla çocuklara yönelik sürekli eğitim verilmektedir. Ayrıca gönüllü öğretmenler aracılığı ile diğer eğitim çalışmaları da yapılmaktadır.

Sosyal etkinlikler kapsamında futbol ve masa tenisi takımı, folklor ekibi, tiyatro grubu oluşturulmuş; çocuklar tiyatro, sinema ve gezilere götürülmüştür. GoodSports isimli bir uluslararası hükümet dışı kuruluş tarafından Eylül 2001 içinde yaklaşık 100 çocuğa yönelik basketbol eğitimi verilmiştir.

Sağlık hizmetleri kapsamında sosyal güvencesi olmayan çocukların ve ailelerinin ücretsiz olarak sağlık hizmetlerinden yararlandırılmaları ve çocuklara Hepatit-B aşısı yapılması, çocukların ağız, diş ve genel hijyen konularında eğitilmeleri sağlanmaktadır.

GENÇLİK İÇİN SOSYAL GELİŞİM PROJESİ

GAP Bölgesi'nde farklı sosyal katmanlarda 15-25 yaş arasındaki gençlerin değişmeye açık, üretken, çağdaş ve girişimci olmalarına yardım edecek bir ortam sağlamak amacıyla yönelik ilk gençlik projesi önce Mardin'de yürütülmüştür. GAP İdaresi ve AIESEC (Türkiye İktisadi ve Ticari ilimler Öğrencileri Staj Komitesi Derneği) işbirliğinde uygulamaya konulan projeye Mardin Valiliği ve Belediyesi destek vermiştir. Gençlerde inisiyatif geliştirme yoluyla hem kendi sosyal gelişmelerine hem de sürdürülebilir toplumsal-insani gelişmeye katkı sağlamalarını gerçekleştirebilmek hedeflenmiş; bu doğrultuda kurulan Mardin Gençlik ve Kültür Evi'nde sosyal, eğitsel ve sportif etkinlikler yürütülmüş; tanıtım programları organize edilmiştir.

Bu projeden edinilen derslerden hareketle gençlik projelerinin diğer GAP illerinde de aşamalı olarak yaygınlaştırılması planlanmıştır.

Bu çerçevede ele alınan Gençlik İçin Sosyal Gelişim Projesi, GAP İdaresi-Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) işbirliği şemsiyesi altında İsviçre Hükümeti'nin finansal desteğinde, Habitat ve Gündem 21 Gençlik Derneği tarafından uygulanmaktadır. Proje süreçlerinde il valilikleri, yerel yönetimler, ulusal ve yerel hükümet dışı kuruluşlar ve özel sektör ile işbirliği yapılmaktadır.

Proje ile temelde gençlerin örgütlenmesi, sosyal ve kültürel etkileşim ortamlarının yaratılması, gençlerin yapabilir kılınması ve

yerel yönetim ve karar alma süreçlerine katılımının sağlanması amaçlanmaktadır. Proje; gençlik değişim programlarını, gençlik merkezlerinin oluşturulmasını ve gençlere yönelik sosyal ve mesleki alanlarda eğitim programlarının düzenlenmesini içermektedir.

Etkinliklerin gelişmesi ve artması ile birlikte Gençlik ve Kültür Evi ile diğer ulusal ve uluslararası hükümet dışı kuruluşlar, yerel yönetim ve mülki amirlerle işbirliği olanakları artmış, gençler yörenin ilgi odağı haline gelmiştir. Proje çerçevesinde düzenlenen etkinliklerle gençler arasında yoğun bir iletişim, bilgi ve deneyim paylaşımı olmuş; gençlere yeni ufuklar açılmış; yoğun bir kültür alışverişi yaşanmıştır. Bu etkinliklerin hem planlayıcısı hem de uygulayıcısı olmak gençlerin sorumluluk üstlenmelerine, istek ve ihtiyaçlarını ifade etmelerine olanak sağlamıştır.

Mardin'den sonra Diyarbakır ve Şanlıurfa Gençlik Evleri faaliyete başlamıştır. Adıyaman, Batman ve Siirt'te ise çalışmalar sürdürülmektedir.

Proje kapsamında farklı sosyal katmanlardaki 3 000 gence ulaşılmıştır.

Yürütülen faaliyetler çerçevesinde;

– Mardin, Diyarbakır ve Şanlıurfa Gençlik ve Kültür Evleri'nde üniversiteye hazırlık, bilgisayar, İngilizce, resim, müzik, halkla ilişkiler ve turizm kursları verilmektedir.

– Mardin'de serigrafi eğitimine katılan gençler çeşitli firmalardan sipariş almakta, Diyarbakır'da hediyelik eşya atölyesinde 13 özürülü genç çalışmaktadır.

– Gençlik Merkezi'ne kayıtlı gençler yurt içinde ve yurt dışında çeşitli uluslararası gençlik organizasyonlarında temsilci olarak bulunmakta, eğitim ve gençlik değişim programlarına katılmakta, gençlerle birlikte bir çok sosyal etkinlik düzenlemekte ve deneyimlerini paylaşmaktadırlar.

– Mardin Gençlik ve Kültür Evi'ndeki resim kursuna devam eden 10 genç, özel yetenek sınavı ile üniversitelerin güzel sanatlar bölümüne girmiş; 3 kız ve 3 erkek bir araya 6 kişilik bir tiyatro ekibi kurmuştur.

Proje kapsamında faaliyet gösteren Mardin Gençlik ve Kültür Evi, "Gönüllü Kuruluşlar Ulusal Kadın Sağlığı Komisyonu (KASAKOM) Milenyum Gençlik Ödülü"ne layık görülmüştür. Ödül 6-7 Kasım 2001 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen "1. Ulusal Gönüllüler Sempozyumu"nun özel oturumu sırasında Mardin Gençlik Kurulu temsilcilerine verilmiştir.

KIRSAL ALANLARDA OKUL SERVİS OTOBÜSÜ HİZMETLERİ UYGULAMASI ve EĞİTİM KURUMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ

GAP İdaresi ve UNDP işbirliği ile yürütülen GAP Bölgesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma Programı kapsamındaki "Eğitimde Kurumsal Sistemin Güçlendirilmesi ve Kırsal Alanlarda Okula Erişimin İyileştirilmesi", yaygın olarak kullanılan adı ile "Taşımali Eğitim Projesi" Milli Eğitim Bakanlığı ve Şırnak Valiliği tarafından Silopi İlçesi'nde 2 yıldır sürdürülmektedir.

1998-1999 öğretim yılında başlamış olan proje ile Silopi İlçesi'nin kırsal alanlarındaki yerleşimlerden ilköğretime erişim okul servis araçları ile gerçekleştirilmektedir. Merkez okulun onarımı ve modern eğitsel donanım malzemelerinin temini de GAP İdaresi ve UNDP tarafından karşılanmıştır.

Proje kapsamında Şırnak İli Silopi İlçesi'nin Aktepe, Kapılı, Özgen, Çardaklı, Yamaç, Orta, Çukurca, Kavaközü, Bostancı ve Yankale köylerinden, Şırnak İlçe merkezinde bulunan Mehmet Akif Ersoy ilköğretim okuluna 77 öğrenci taşınmaktadır. Taşıma işlemi 4 bölgeden üç minibüs ve bir otobüs ile yapılmaktadır.

Ayrıca, seçilmiş köylerin gelişme potansiyellerinin, antropolojik, etnografik, sosyal, iktisadi ve nüfus yapılarının analizi ve ailelerin taşımali eğitime ilişkin beklenti, istek, tutum ve düşüncelerinin belirlenmesi ve özellikle kız çocuklarının taşımali eğitimden yararlandırılmasını sağlayıcı sosyolojik bir çalışmanın yanısıra, hizmet içi eğitim ile pedagojik yöntemler konusunda eğitimcilerin eğitimi de planlanan ve gerçekleştirilen çalışmalardan bazılarıdır.

ÖĞRENCİLERE YÖNELİK SOSYAL DESTEK PROGRAMLARI

Bu program ile başarılı ve yoksul öğrencilere destek verilerek eğitimlerini sürdürmeleri ve tamamlamaları amaçlanmaktadır.

Maddi yetersizlikler yüzünden okuyamayan ve çalışmak zorunda kalan öğrencilere maddi ve manevi destek vermek amacıyla 1994 yılında kurulan Tuvana Okumaya İstekli Çocuklar Eğitim Vakfı (TOÇEV) 2001 yılında çalışmalarını GAP Bölgesi'nde yoğunlaştırmıştır.

Programın uygulanması kapsamında, öğrencilerin belirlenmesi ve malzemelerin dağıtımında aktif bir rol üstlenen ÇATOM'lar, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri, ilköğretim Okul Müdürlükleri ve TOÇEV üyeleri ile işbirliği içinde çalışmalarını sürdürmüşlerdir.

Bu çalışmalar sonunda;

- ✓ 18 067 çocuğa yardım (okul malzemesi ve giysi) götürülmüştür.
- ✓ 423 başarılı ve yoksul öğrenci proje kapsamına alınarak eğitim hayatları boyunca desteklenmelerine karar verilmiştir (Bu çocukların illere göre dağılımı: Adıyaman 59, Diyarbakır 117, Mardin 65, Batman 85 ve Şanlıurfa 87'dir).
- ✓ 700 çocuk tiyatro ile tanıştırılmıştır.

Ayrıca, yine proje kapsamında İstanbullu bir iş kadını tarafından ÇATOM'lar aracılığı ile Şırnak'tan 10, Mardin-Merkez'den 1, Mardin-Dargeçit İlçesi'nden 5 ve Diyarbakır'dan 5 sokak çocuğu olmak üzere toplam 21 çocuk ve Anakültür Kooperatifi tarafından da 120 kız çocuğunun eğitim hayatları boyunca desteklenmeleri sağlanmıştır.

GAP BÖLGESİ SAĞLIK PROGRAMLARI

HALK SAĞLIĞI PROJESİ

Projenin amacı barajlar, sulama altyapıları, tarımda sulamanın yaygınlaştırılması, ürün deseninin ve tarımsal pratiklerin değişmesi sonucunda oluşacak ekolojik ve çevresel değişmelere bağlı olarak ortaya çıkabilecek sağlık sorunlarının belirlenmesi ve bunların önlenmesine yönelik politika, strateji ve uygulama yöntem ve araçlarının geliştirilmesidir.

Bu proje kapsamında sağlık hizmetlerinin durumu, üreme sağlığı, çocuk sağlığı, bulaşıcı hastalıklar, enfeksiyon ve paraziter hastalıklar, kronik hastalıklar, çevre, özürlüler, mevsimlik göç konuları bulunmaktadır.

GAP İdaresi'nin sorumluluğundaki proje, Sağlık Bakanlığı'nın koordinasyonu ile Türkiye Parazitoloji Derneği başkanlığında Dicle, Gaziantep ve Harran Üniversitelerinden oluşan bir "konsorsiyum" tarafından yürütülmektedir.

Katılımcı planlama anlayışı ile son şekli verilen projenin izleme ve değerlendirilmesi Sağlık Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Devlet Su İşleri" Genel Müdürlüğü, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü temsilcilerinden oluşan 11 kişilik bir "Yönlendirme Kurulu" tarafından yürütülmektedir.

20 Mart 2001 tarihinde ilgili tarafların katılımı ile Diyarbakır'da başlangıç toplantısı yapılmış, 30 Mart 2001 tarihi itibarıyla de konsorsiyum, hazırlanan iş takvimi doğrultusunda çalışmalarına başlamıştır. Aylık olağan konsorsiyum toplantıları Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında Diyarbakır ve Gaziantep'te yapılmıştır.

14 Mayıs-6 Temmuz 2001 tarihlerinde Diyarbakır, Gaziantep, Kilis ve Şırnak illerinde saha ve laboratuvar çalışmaları tamamlanmış, 13 Temmuz 2001 tarihinde de 2. Yönlendirme Kurulu toplantısı Ankara'da yapılmıştır.

ULUSAL SİTMA KONTROL (ROLL-BACK MALARIA) PROJESİ

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) desteği ile Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen ve sektörlerarası katılım ile sıtmanın önlenmesi ve kontrol altına alınmasını amaçlayan projeye Avrupa Birliği, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, UNICEF ve JICA gibi uluslararası kuruluşların destek vermesi gündemdedir.

Sağlık Bakanlığı'nca bir ulusal program olarak uygulanmakta olan proje GAP İlleri'nde GAP İdaresi'nin işbirliği ve desteği ile yürütülmektedir.

GAP Bölgesi'ndeki sağlık personeli ve halk eğitimi etkinliklerini gerçekleştirmek üzere Merkez Eğitim Ekibi (MEE), Bölge Eğitim Ekibi (BEE) ve Yerel Eğitim Ekibi (YEE) oluşturulması ile ilgili çalışmalar tamamlanmıştır.

Sıtma hizmetlerinin sunumunda işbirliği yapılması GAP Bölgesi Halk Sağlığı Projesi kapsamında Sağlık Bakanlığı ile GAP İdaresi arasında imzalanan 16 Mart 2001 tarihli protokolle karara bağlanmıştır.

Bölge'de yürütülen sıtma hizmetlerinin toplum katılımı boyutunda ÇATOM katılımcılarının da "sağlık gönüllüsü" olarak eğitilmeleri öngörülmüştür. Bunu sağlayacak "Bilgi/Eğitim/Danışmanlık" programlarını yürütmek amacıyla ÇATOM sorumluları ve hekimler için 17 Temmuz 2001 tarihinde Diyarbakır'da oryantasyon toplantısı yapılmıştır. Katılımcılar eylem planı doğrultusunda çalışmalarını sürdürmektedirler.

TOPLUM KATILIMLI SAĞLIKLI BAŞLANGIÇLAR PROJESİ

Proje'nin genel amacı çocuk sağlığı hizmetlerinin güçlendirilmesidir. Bununla birlikte, GAP Bölgesi'nde ÇATOM katılımcılarının sağlık kuruluşları ve sağlık personeli ile iletişimlerini geliştirmek ve özellikle kadınların sağlık hizmetlerini kullanım oranlarını yükseltmek de hedeflenmektedir.

Projenin öncelikli hedefi ise gebelik dönemindeki annelere ve baba adaylarına bilgi, eğitim ve danışmanlık hizmetleri vermek ve mevcut sağlık kurumlarını kullanmaya yönlendirmektir.

Proje, Sağlık Bakanlığı'nın koordinasyonu

ile İstanbul Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü işbirliği ile yürütülmektedir.

Proje kapsamına alınan ÇATOM'ların seçiminde ambulans bulunması ve mobil sağlık hizmetleri verilmesi kriter olarak kullanılarak Batman, Mardin, Şırnak (Merkez, Cizre) ve Siirt illeri seçilmiştir.

Proje kapsamına alınan sağlık personeli ve ÇATOM sorumlularının "Eğitici Eğitimi" toplantısı 2-7 Nisan 2001 tarihlerinde İstanbul'da yapılmış; bu toplantıya 5 ÇATOM sorumlusu ve 12 sağlık personeli (1 hekim, 6 hemşire, 3 ebe, 2 sağlık memuru) olmak üzere toplam 17 kişi katılmıştır.

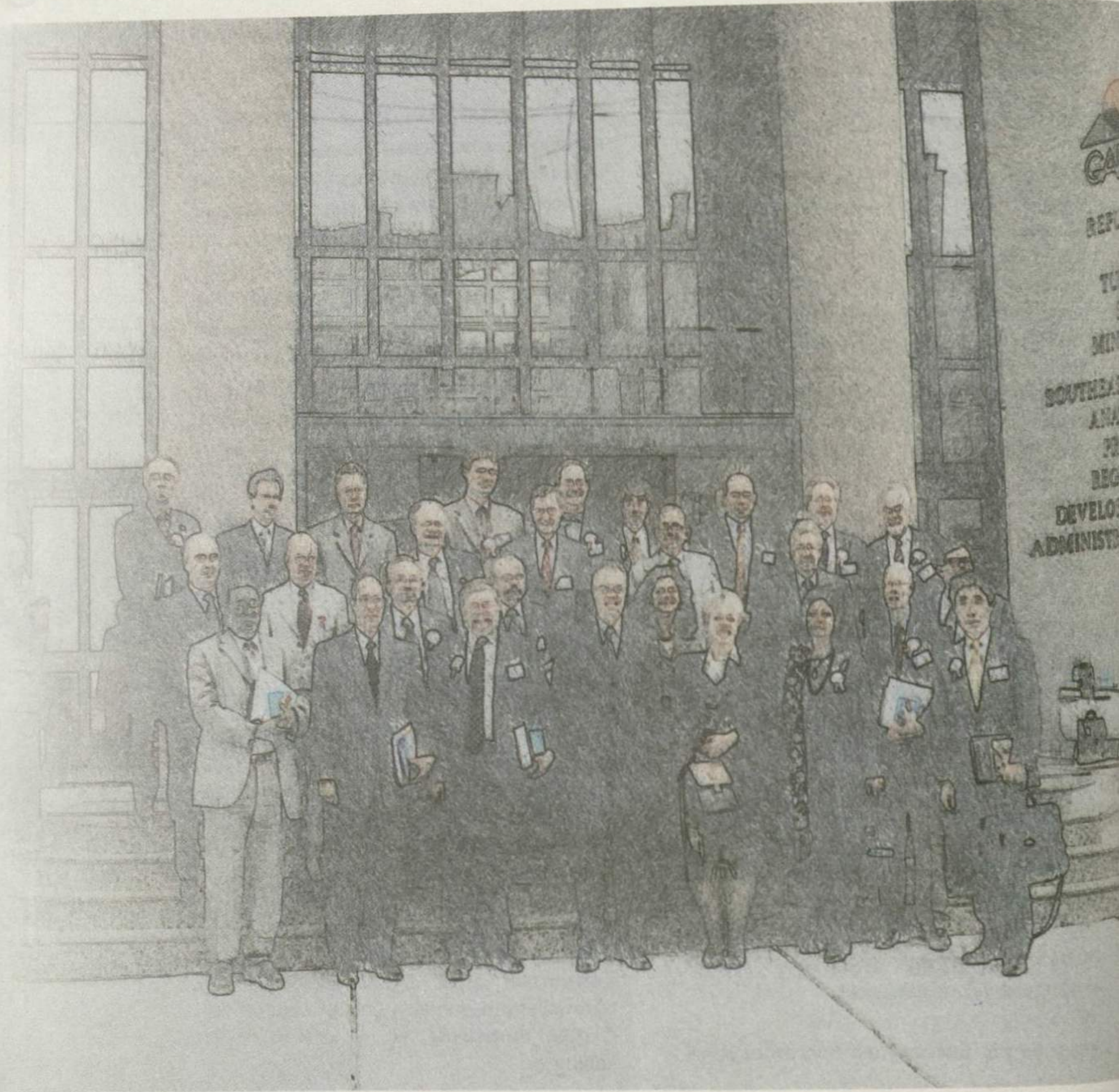
AİLE SAĞLIĞI PROJESİ

Proje'nin amacı, ÇATOM usta öğreticilerinin ÇATOM katılımcıları ve ailelerine aile sağlığı konusunda eğitim-danışmanlık hizmeti vermek üzere bilgilendirilmeleridir.

Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü ile Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması (TAP) Vakfı arasında imzalanan protokol doğrultusunda yürütülmekte olan proje Adıyaman, Batman, Siirt ve Şırnak illerini kapsamaktadır.

10-11 Nisan 2001 tarihlerinde Batman'da gerçekleştirilen "Aile Sağlığı" eğitim toplantısına Halk Eğitim Merkezi usta öğreticilerinin yanısıra ÇATOM sorumlusu, ÇATOM hemşiresi ve 4 usta öğretici katılmıştır.

GAB
REF.
TU
MIN
SOUTHEA
ANA
FE
DEG
DEVELO
ADMINIS

ULUSLARARASI KURULUŞLARLA ORTAKLAŞA YÜRÜTÜLEN PROJELER

GAP'a uluslararası ilgi ve katılımın somut uygulamalara dönüştüğü bazı projeler şöyle sıralanabilir;

✓ Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile ortaklaşa yürütülen "Sürdürülebilir Kalkınma Programı Proje Paketi" 18 Mart 1997 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak işlerlik kazanmıştır. 29 alt projeden oluşan 5.9 milyon ABD dolarlık programın amacı, GAP Bölgesi'nde sürdürülebilir kalkınmanın güçlendirilmesi ve sosyo-ekonomik farklılıkların giderilmesidir.

Projenin finansman yapısı şöyledir:

- 1.9 milyon ABD doları T.C. Hükümeti (nakden ve yıllık ödeme planı çerçevesinde yapılmaktadır),
- 1.3 milyon ABD doları Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (hibe olarak yıllık ödeme planı ile yapılmaktadır),
- 2.7 milyon ABD doları üçüncü taraflardan hibe olarak sağlanmıştır.

Üçüncü taraflardan hibe olarak sağlanan 2.7 milyon ABD dolarının 2.2 milyon ABD doları tutarındaki kısmı İsviçre Kalkınma Ajansı'ndan sağlanmıştır. Bununla ilgili anlaşma İsviçre

Hükümeti ve UNDP arasında 15 Haziran 2000 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır.

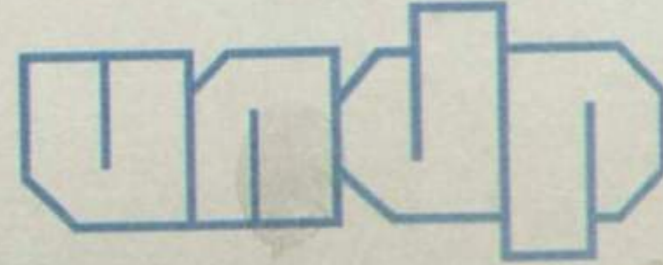
İsviçre Kalkınma Ajansı'ndan sağlanan fonlarla uygulamaya konulan/konulacak projeler:

1. Sosyal Kalkınma İçin Gençlerin Güçlendirilmesi
2. Girişimci Öğrenciler: Genç Girişimciler Programı
3. Kadınların Ekonomik Açından Güçlendirilmesi
4. Yardıma Muhtaç Çocuklara Destek
5. Göçer Grupların Kalkınma Sürecine Entegrasyonu
6. Mardin'de Katılımcı Kentsel rehabilitasyon

✓ Dünya Bankası, GAP Bölgesi'ndeki kentsel ve kırsal altyapının geliştirilmesine ilişkin iki projeye katkı sağlamıştır. Bu katkı şimdiye kadar iki proje için kesinleşmiştir. Bunlar; "Şanlıurfa-Harran Ovaları Tarla-ıçi ve Köy Geliştirme Hizmetleri" ile "GAP Kentsel Planlama ve Sanitasyon Projesi, Proje Hazırlık Çalışmaları"dır. Bu projeler için toplam 650 000 ABD doları hibe finansmanı sağlanmış ve çalışmalar tamamlanmıştır.

- Şanlıurfa-Harran Ovaları Tarla-ıçi ve Köy Geliştirme Hizmetleri: Bu proje ile Şanlıurfa-Harran Ovalarında 150 000 hektarlık alanda etkin tarım faaliyetlerinin, tarımsal teknolojilerin ve çevre açısından

sürdürülebilir çiftçiliğin desteklenmesi ile tarla-içi geliştirme hizmetleri, köy yolları, içme suyu temini ve çiftçi eğitimi ve yayım konularında destek sağlanması amaçlanmaktadır.

Mali boyutu yaklaşık 164 milyon ABD doları olarak tahmin edilen bu projede, "Proje Hazırlama Teknik Yardımı" sağlanmak üzere 3 Ekim 1997'de Dünya Bankası tarafından 300 000 ABD dolarlık hibe finansman temin edilmiştir. Proje'nin hazırlık aşaması tamamlanmış ve proje nihai raporu ilgili kuruluşlara gönderilmiştir.

- GAP Kentsel Planlama ve Sanitasyon Projesi ile GAP Bölgesi'nde kırsal ve kentsel alt yapının iyileştirilmesi yönünde temel çözümlerin geliştirilmesi; kentsel altyapı hizmetlerinin daha iyi işletilmesi yönünde, proje kapsamındaki belediyelerin kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, sürdürülebilir kalkınma için gerekli olan toplum sağlığı ve özellikle çevre için büyük öneme sahip olan kentsel altyapı projelendirilmesi ve projede yer alan faaliyetlerin yapımı da proje kapsamı içindedir.

"Innovation Marketplace" Dünya Bankası'nın iki seneden beri düzenlediği, her sene Şubat ayında gerçekleşen, temel olarak "yoksullukla savaş" konusunu hedef alan projeler üreten ve bu projeler için fon kaynağı arayışı içinde olan ve dünya üzerindeki tüm kurumların katılımına açık

bir yarışmadır. Bu yarışmaya Sürdürülebilir Kalkınma Programı kapsamı içindeki projelerden 6'sı ile katılım sağlanmış ve GAP İdaresi'nin "Yerel Kalkınmaya Yönelik Kapasite Gelişimi" ve "Gençten Genç Sosyal Gelişim" projeleri 1200 proje arasında 300 proje ile birlikte finale kalmıştır. Yarışmaya katılan takımlar arasında yapılan seçimlerde ikinci olan "Yerel Kalkınmaya Yönelik Kapasite Gelişimi" projesi, katılımcıların yoğun ilgisi ile karşılaşmıştır.

✓ GAP İdaresi ile Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) arasında işbirliği olanaklarının araştırılması ve GAP'teki tecrübelerin FAO ile birlikte başta Türk Cumhuriyetleri olmak üzere uluslararası camiaya aktarılması amacıyla başlayan temaslar sonucu iki kuruluş arasında "GAP-FAO Kırsal Kalkınma Programı"

başlığı ile bir dizi projenin uygulanmasına ilişkin çalışmalar yürütülmüştür. 2001 yılında FAO'dan GAP İdaresi kırsal kalkınma projelerine kapasite artırma amacıyla 158 000 dolarlık bir hibe sağlanmıştır. Proje çerçevesinde çalışmalar başlamadan önce ulusal proje koordinatörü ve ulusal danışmanlar belirlenmiştir. Bunu müteakip olarak, Türkiye'ye gelen misyon Bölge'de yapılacak çalışmalar için, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı ile birlikte bir çalışma planı hazırlanmıştır. Hazırlanan çalışma planı çerçevesinde Bölgede ve Başkanlığımızda eğitime katılacak uzmanlarla çalışmalar yapılmış ve konu öncelikleri belirlenmiştir.

✓ GAP İdaresi'nin Avrupa Birliği (AB) ile 1996 yılında başlayan işbirliği çalışmalarında 2000 yılında somut adımlar atılmış; 6 Aralık 2000 tarihinde toplam bütçesi 43.5 milyon Euro olan GAP Bölgesel Kalkınma Programı, Avrupa Konseyi tarafından onaylanmıştır. Daha sonra toplam bütçesi 47 milyon Euro'ya yükseltile GAP Bölgesel Kalkınma Programı'nın finansman antlaşması 23 Kasım 2001 tarihinde GAP İdaresi tarafından imzalanmıştır. KOBİ, Kırsal Kalkınma ve Mikro Kredi, ile Kültürel Mirasın Geliştirilmesi bileşenlerinden oluşan ve bölge nüfusunun ekonomik ve sosyal koşullarının iyileştirilmesini hedefleyen bu program, aynı zamanda bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması, üreticilerin kapasitelerinin geliştirilmesi, istihdamın artırılması, sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın sağlanması gibi ulusal program hedeflerini de önemli ölçüde desteklemektedir.

ULUSLARARASI KURULUŞLARLA İŞBİRLİĞİ ANLAŞMALARI

GAP İdaresi 1998 yılından itibaren çeşitli uluslararası kuruluşlar ve üniversitelerle işbirliği protokolleri yürütmekte olup, yeni protokollere yönelik çalışmalarını sürdürmektedir. Bu protokollerin önemli bir kısmı imzalanmış; diğer bir kısmı da imza aşamasındadır.

1998-2001 yılları arasında uluslararası (ABD, Mısır, İtalya) kurum, kuruluş ve üniversitelerle imzalanan işbirliği protokolleri aşağıdadır:

Kurak Alanlarda Uluslararası Tarımsal Araştırma Merkezi (GAP-ICARDA)

GAP İdaresi gibi Dünya Su Konseyi (WWC) üyesi olan ICARDA arasında sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda doğal kaynak yönetimi, kırsal ve tarımsal kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesine yönelik mutabakat zaptı 26 Haziran 1998 tarihinde imzalanmıştır. Bu çerçevede, GAP İdaresi ve ICARDA arasında ortak proje ve eğitim programları gerçekleştirilmektedir.

1999 yılından beri ICARDA ile ortaklaşa yürütülen Tohumluk Üretim Sistemlerinin Geliştirilmesi Projesi ile Mera İslahı ve Küçükbaş Hayvancılığın Geliştirilmesi Projesi kapsamında GAP Bölgesi'nde teknik personel ve çiftçi eğitimleri, tohumluk demonstrasyonları ile yem blok uygulamaları ve Adıyaman Kuyulu mera alanının rehabilitasyonu faaliyetleri sürdürülmektedir.

Sözkonusu proje faaliyetlerinin dışında şu ana kadar üç uluslararası toplantı düzenlenmiştir. Bunlar;

- GAP Bölgesi'nde Tarımsal Araştırma ve Yayım Stratejileri (Şanlıurfa, Mayıs 1999)
- GAP Bölgesi'nde Uygun Tohumluk Üretim ve Pazarlama Sistemlerinin Geliştirilmesi (Şanlıurfa, Kasım 2000)
- GAP'ta Kırsal Kalkınma Stratejileri: Vizyondan Aksiyona (Diyarbakır, Kasım 2001)

San Diego Eyalet Üniversitesi (GAP-SDSU)

GAP İdaresi ve San Diego Eyalet Üniversitesi arasında imzalanan mutabakat zaptı çerçevesinde küçük girişimciliğin geliştirilmesi, entegre kaynak kullanımı, çevre, kültürel mirasın korunması, turizm konularında ortak projeler geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Uluslararası Su Yönetimi Enstitüsü (GAP-IWMI)

GAP İdaresi gibi WWC üyesi olan IWMI arasındaki mutabakat zaptı ile sürdürülebilir su yönetimi kapsamında sulamada kadının rolü, yeni kurulan sulama bölgelerinin sürdürülebilirliği, sağlıkla ilgili tehlikeleri azaltıcı sulama yönetim sistemi, tuzlanmanın azaltılması ve diğer ilgili konularda ortak eğitim programlarının gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

Arizona Eyalet Üniversitesi (GAP-ASU)

GAP İdaresi ile ASU arasında teknoloji transferi ve uzman eğitimini konu alan ve baraj rezervuar alanlarının ağaçlandırılması ve rekreasyon faaliyetlerine yönelik özel çalışmaları da kapsayan bir mutabakat zaptı imzalanmıştır.

Tennessee Vadisi Otoritesi (GAP-TVA)

TVA'nın nehir potansiyelini optimize ederek, halkın ve çevrenin yararına bir yaklaşım benimseyen entegre yönetimi nehirden sağlanacak faydaların dengelenmesi; suyun etkin kullanımı gibi konulardaki deneyimleri, GAP İdaresi'nin bu kuruluşla işbirliğini

geliştirmesi için uygun bir potansiyel olarak görülmektedir. Dünya çapında örnek oluşturan bu kuruluşla GAP İdaresi arasında, 12 Ocak 2000 tarihinde imzalanan işbirliği protokolü, arazi kullanım planlaması ve yönetimi, insan ve su kaynakları yönetiminde çevre etki değerlendirmesinin yapılmasını içeren entegre kaynak yönetimi, bölgesel kalkınma kapsamında küçük girişimciliğin geliştirilmesi, ekonomik kalkınma ve kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, Atatürk Barajı'nda rekreasyon faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine yönelik özel çalışmaları kapsamaktadır.

Oklahoma Eyalet Üniversitesi (GAP-OSU)

12-15 Ocak 2000 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen "Suya Dayalı Kalkınma Projelerinde Amerikan Deneyimi" başlıklı bir workshop programı kapsamında OSU Tarımsal Bilimler ve Doğal Kaynaklar Bölümü ve GAP İdaresi arasında hazırlanan mutabakat zaptı 13 Ocak 2000 tarihinde imzalanmıştır. Protokolde iki kuruluşun tarımsal araştırma ve danışmanlık hizmetleri, toprak ve su yönetimi, hayvancılık, ağaçlandırma, teknoloji transferi ve eğitim konularında işbirliği yapmaları öngörülmektedir.

Kent Eyalet Üniversitesi (GAP-KSU)

GAP Bölgesi'nde küçük girişimcilik, teknoloji transferi, bahçe tarımının geliştirilmesi, temiz su kullanımı, hastalık kontrolü, coğrafi bilgi sistemleri gibi teknik konularda araştırma ve

eğitim amaçlı ortak projelerin geliştirilmesi, workshop, kısa-dönemli çalışma programları düzenlenmesi ve ortak faaliyetlere ve projelere yönelik dokümanların yayınlanması konularını kapsayan GAP-KSU Mutabakat Zaptı 24 Şubat 2000 tarihinde imzalanmış ve bu doğrultuda ortaklaşa eğitim programları gerçekleştirilmiş olup, projelere yönelik çalışmalar da devam etmektedir.

Packard Beşeri İlimler Enstitüsü (GAP-PHI)

GAP İdaresi, kültürel sürekliliği sağlamak ve gelecek nesillere aktarmak amacı doğrultusunda, Kültür Bakanlığı'nca Zeugma ile ilgili olarak sürdürülen çalışmalarını desteklemek için çeşitli girişimlerde bulunmuş, kazılara kaynak arama çabalarına girmiştir. Bunun sonucunda, ABD'de yerleşik bir vakıf olan PHI ile bu alandaki arkeolojik kazı, kurtarma ve restorasyon çalışmalarının devamını sağlamaya yönelik bir mutabakat zaptı imzalanmıştır.

Mısır Güney Vadi Kalkınma İdaresi (GAP-TOSHK)

GAP ve TOSHK arasında karşılıklı deneyimlerin paylaşılmasına yönelik olarak 21 Haziran 2000 tarihinde bir mutabakat zaptı imzalanmıştır. Bu mutabakat zaptı çerçevesinde, entegre kaynak yönetimi, küçük girişimciliğin geliştirilmesi, su ve tarım konularında coğrafi bilgi sisteminin kullanımı, tarıma dayalı sanayilerde pazarlama mekanizmalarının kullanımı, sosyal kalkınma

programları (ÇATOM, gençler, aile planlaması ve halk sağlığı programları vb.) ve yeniden yerleşim konularında GAP deneyimlerinin aktarılması, turizm, farklı ürün deseninin geliştirilmesi, sulamada sosyal etki değerlendirmesi ve teknoloji transferi konularında ortak eğitim programları ve projelerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Portland Eyalet Üniversitesi (GAP-PSU)

GAP İdaresi ile Portland Eyalet Üniversitesi (Portland State University-PSU) arasında 29 Haziran 2000 tarihinde imzalanan mutabakat zaptı çerçevesinde GAP ile ilgili kentsel planlama, halk sağlığı, restorasyon, entegre su yönetimi ve arazi kullanımı, kırsal ve bölgesel kalkınma, küçük girişimcilik konularında ortak eğitim programları ve projelerin düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

Kentsel ve Kırsal Kalkınma Vakfı-HASNA Inc. (GAP-HASNA)

GAP İdaresi ile ABD'de yerleşik olan Kentsel ve Kırsal Kalkınma Vakfı - HASNA arasında imzalanan protokol kapsamında tarımsal kalkınma, su kullanımı ve yönetimi ve sosyal kalkınma konularında ortak eğitim programlarının düzenlenmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, 17 Eylül-12 Kasım 2000 tarihleri arasında GAP Bölgesi'ndeki sulama birlikleri genel sekreterleri ile sulama projesinde deneyimli GAP İdaresi personelinin yer aldığı bir grup, Amerika'da HASNA ve Arizona Eyalet

Üniversitesi tarafından düzenlenen pilot eğitim programı ile su ve toprak kaynakları yönetimi konusunda bir eğitim almışlardır. Bu programın izleme ve değerlendirmesi üçüncü bir tarafça objektif olarak yapılmış ve program başarılı bulunmuştur.

HASNA ile yapılan protokolün süresi tamamlanmış olup henüz yenilenmemiştir.

Suriye Arazi Islah Müessesesi (GAP-GOLD)

Suriye Sulama Bakanlığı ile devam eden resmi temasların ilk adımı 18-22 Temmuz 2001 tarihleri arasında, GAP İdaresi Başkanı Dr. Olcay Ünver başkanlığındaki bir heyetin Suriye Arap Cumhuriyeti Sulama Bakanlığı Arazi Islah Müessesesi'nin (General Organisation for Land Development - GOLD) daveti üzerine ve T.C. Dışişleri Bakanlığı'nın bilgisi dahilinde Suriye'ye yapmış olduğu resmi ziyaretle atılmıştır.

Ev sahibi ülkenin tarım, sulama ve arazi islah projelerini tanıyarak işbirliği olanaklarının araştırılması ve iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen ziyaret sırasında Dr. Ünver, Suriye Sulama Bakanı Taha Al-Atraş'ı, GAP'tan sorumlu Devlet Bakanı Mustafa Yılmaz adına Türkiye'ye davet etmiştir.

Suriye Sulama Bakanı ve beraberindeki heyetin resmi ziyareti 21-26 Ağustos 2001 tarihleri arasında Ankara, Şanlıurfa ve İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Suriye Sulama Bakanı Taha Al-Atraş, Devlet Bakanı Mustafa Yılmaz'ın yanısıra Devlet Bakanı Tunca Toskay ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Zeki Çakan'ı da ziyaret etmiştir. Ayrıca, GAP İdaresi Başkanı Dr. Olcay Ünver, DSİ Genel Müdürü Doğan Altınbilek ve Köy Hizmetleri Genel Müdürü Hüseyin Alioğlu'ndan kurumlarının çalışmaları hakkında bilgi almıştır.

Bu sırada iki ülkenin uzmanlarından oluşan teknik komitenin çalışmaları da GAP İdaresi ile GOLD arasında bir işbirliği anlaşmasının imzalanması ile sonuçlanmıştır. Anlaşma genelinde iki kuruluşun eğitim, ortak projeler ve değişim

programları ana başlıkları altında bölgesel kalkınma, tarım ve sulama yönetimi konularında seminerler, çiftçi, üretici, uzman ziyaretleri ve toplantıları yapabileceği öngörülmektedir.

Gelişmeler hakkında bilgilendirilen bir çok kuruluştan (IUCN-International Union for Conservation of Nature,- Center for Mediterranean Cooperation, Med Wet, RAMSAR, Birdlife Europe, RIZA, WWC, IWRA) ilk olumlu yankılar gelmektedir.

Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü (GAP-CIHEAM)

Akdeniz Tarımsal Araştırmalar Enstitüsü (Mediterranean Agronomic Institute Of Bari-CIHEAM-IAMB) ile GAP İdaresi arasında 2001 yılı başlarında başlayan resmi temaslar sonucunda karşılıklı olarak hazırlanan mutabakat zaptı GAP İdaresi yetkililerinin 26-31 Ağustos 2001 tarihleri arasındaki Bari (İtalya) ziyaretleri sırasında imzalanmıştır.

Mutabakat zaptı çerçevesinde GAP Bölgesi'nde sürdürülebilir entegre tarımsal yönetim, tarım ve kentleşme arasındaki ilişki kapsamında sürdürülebilir toprak ve su kullanımı, sulu tarım, sulamada çevresel etki değerlendirmesi (ÇED), tarımsal yayım hizmetlerinin güçlendirilmesi, tarımsal, fiziksel ve sosyal kalkınmada cinsiyet rolleri konusu, ekoloji, arazi kullanım ve sulamada coğrafi bilgi sistemi konularında araştırma ve eğitim yapılmasına ilaveten karşılıklı kurslar, teknoloji transfer programı, konferans, workshop vb. faaliyetlerin yapılması da amaçlanmaktadır.

Söz konusu protokoller kapsamında, GAP İdaresi, özellikle entegre bölgesel kalkınma yaklaşımında temel olan insan odaklı ve katılımcılık ilkelerini, uluslararası kuruluşlarca benimsenen evrensel sürdürülebilirlik ilkeleri ile birlikte değerlendirmeye olanak sağlayan çalışmalarını, ortak uluslararası eğitim ve projelere ağırlık vererek sürdürmektedir.

İŞBİRLİĞİNE YÖNELİK DİĞER ULUSLARARASI ÇALIŞMALAR

GAP İdaresi'nin uluslararası kurum ve kuruluşlarla imzaladığı bu protokollerin yanısıra, MASHAV (İsrail Uluslararası İşbirliği Merkezi) ve Colorado Eyalet Üniversitesi (CSU) ile yapacağı protokoller "imza aşamasında"dır.

İŞBİRLİĞİNE YÖNELİK ULUSAL ÇALIŞMALAR

GAP İdaresi, entegre bölgesel kalkınma kapsamında edindiği bilgi ve deneyimlerini ulusal düzeydeki kurum, kuruluş ve üniversitelerle de paylaşmak üzere çeşitli işbirliği çalışmalarına ağırlık vermektedir.

GAP-Bahçeşehir Üniversitesi

İstanbul'da bulunan "Bahçeşehir Üniversitesi" ve GAP İdaresi arasında, GAP'ın İstanbul'da uluslararası tanıtımının yapılması, ortak eğitim programlarının düzenlenmesi, Bölge üniversiteleri ile işbirliği çalışmalarının geliştirilmesi, özel sektöre yönelik danışmanlık hizmetlerinin sağlanması vb. konularda işbirliğinin geliştirilmesini kapsayan protokol 23 Mayıs 2001 tarihinde imzalanmıştır.

GAP-Kırsal ve Kentsel Gelişme Vakfı

"GAP Bölgesindeki Kırsal ve Kentsel Alanlarda Su Kullanımı ile İlgili Eğitim" programı kapsamında halkın ve sulama

birliklerinin suyun sürdürülebilir kullanımı konusunda bilinç düzeylerinin artırılmasına yönelik eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması doğrultusunda finansman sağlanması amaçlı bir mutabakat zaptı imzalanmıştır.

ULUSLARARASI SU KURULUŞLARI İLE İLİŞKİLER

GAP'ın uluslararası platformlarda suya dayalı örnek bir kalkınma projesi olarak kabul edilmesi, uluslararası su kuruluşlarının da GAP İdaresi'ni kendi bünyelerinde görmek istemelerine neden olmuştur.

GAP İdaresi'nin yönetim yapılarında faal olarak yer aldığı Dünya Su Konseyi (WWC), Uluslararası Su Kaynakları Birliği (IWRA) ve Tokyo Kulübü'nün (The Club of Tokyo) periyodik olarak yapılan toplantılarına katılım sağlanmaktadır. Ayrıca, GAP İdaresi son dönemlerde, özellikle bu kuruluşların yasalarında belirlenen yönetim organları ile ilgili uluslararası toplantıları (Guvernörler Heyeti, Yönetim Kurulu vb.) ve konferansları da Türkiye'de gerçekleştirmeye başlamıştır.

Uluslararası Su Kaynakları Birliği (International Water Resources Association-IWRA)

11-17 Mart 2000 tarihleri arasında Avustralya'nın Melbourne kentinde düzenlenen X. Dünya Su Kongresi'nde yapılan IWRA Yönetim Kurulu toplantısında GAP İdaresi Başkanı Dr. Olcay Ünver, 2001-2003 dönemi için IWRA Genel Sekreterliği'ne seçilmiştir. Dr. Ünver ayrıca, IWRA Yönetmelik

ve Tüzük Komitesi Başkanlığı'na ve Program Komitesi üyeliğine de seçilmiştir.

IWRA dünyada su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımına yönelik ortak bir bilinç yaratma amacına uygun olarak, her yıl uluslararası düzeyde verdiği ödüller ile çalışmalarında doğru su kullanımıyla, doğa, çevre ve insan yaşamı önceliklerini gözeten proje, kişi ve kuruluşları onurlandırmaktadır.

IWRA bir defaya mahsus olmak üzere 2000 yılı için vermeyi kararlaştırdığı "Milenyum Ödülü'ne Güneydoğu Anadolu Projesi'ni layık görmüştür. IWRA, Milenyum Ödülü'nü su yönetimi, çevrenin korunması ve kadının katılımı konularındaki başarılı etkinliklerinden dolayı GAP'a vermiştir. GAP adına ödül, Dr. Ünver tarafından 17 Ağustos 2000 tarihindeki Stockholm Su Sempozyumu sırasında alınmıştır.

Ayrıca, GAP İdaresi Başkanı, Dünya Su Konseyi "Finans Komitesi" Toplantısına ve "Tüzük ve Yönetmelikler Komitesi" başkanlığı görevi çerçevesinde hazırladığı rapor ile Uluslararası Su Kaynakları Birliği (IWRA) Yönetim Kurulu toplantısına katılmıştır.

Dünya Su Konseyi (World Water Council-WWC)

Her üç yılda bir yapılan 'Dünya Su Konseyi (WWC) Genel Kurulu' toplantılarından ikincisi, 18-20 Ekim 2000 tarihleri arasında Fransa'nın Marsilya kentinde yapılmıştır. Genel Kurul'da yapılan seçim sonucunda Türkiye, Dünya Su Konseyi Guvernörler Heyeti'nde 3 üye (GAP İdaresi Başkanı Dr. Olcay Ünver, DSİ Genel

Müdürü Prof. Doğan Altınbilek ve Ana-Kültür Başkanı Ceylan Orhun) ile temsil edilmeye hak kazanmıştır. Genel Kurul Toplantısı ile birlikte yapılan '8. ve 9. Governörler Heyeti Toplantısı'nda Dr. Ünver tarafından yapılan 10. Governörler Heyeti Toplantısı'nın Türkiye'de gerçekleştirilmesi önerisi kabul edilmiştir.

Bu doğrultuda, '10. Governörler Heyeti' toplantısı GAP İdaresi ve DSİ Genel Müdürlüğü'nün organizasyonu ile 18-21 Mart 2001 tarihleri arasında 24 Governör ve gözlemcinin katılımıyla İstanbul'da yapılmıştır. Bu toplantıda 15 yeni adayın üyeliği kabul edilmiştir. 48 ülkeden 304 kurum üyesinin yer aldığı WWC'de toplam 44 Türk üye bulunmakta olup, 3 üye de Governör olarak Konsey'de yer almaktadır. Ayrıca, DSİ Genel Müdürü Prof. Altınbilek, WWC çalışma komitelerinden biri olan "İletişim Komitesi"ne başkan seçilmiştir.

Toplantı, WWC'nin 2003 yılında Japonya'da yapılacak "3. Dünya Su Forumu"na ilişkin yapılan beyin fırtınası ile sonuçlanmıştır. 3. Dünya Su Forumu'na hazırlık amacıyla 3-5 Haziran 2001 tarihleri arasında Kyoto'da (Japonya) yapılan "Kick off" toplantısına GAP İdaresi adına Başkan Dr. Ünver katılmıştır.

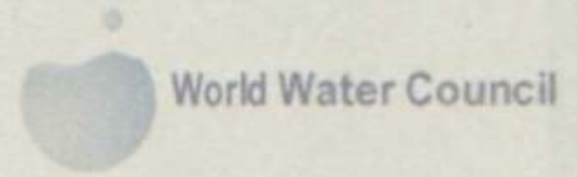
WWC'nin 26-27 Ekim 2001 tarihleri arasında Marsilya'da (Fransa) yapılan "11. Governörler Heyeti" toplantısına GAP İdaresi Başkanı hem "Governör" olarak hem de toplantının gündem konularından biri olan 'Finans Raporu' çerçevesinde "Sayman" olarak katılmıştır.

WWC ve GAP İdaresi'nin 2002 yılı ikinci yarısından itibaren düzenlenecek "uluslararası konferansa" ilişkin çalışmaları devam etmektedir.

Tematik Merkez

İstanbul'da yapılan '10. Dünya Su Konseyi Governörler Heyeti' toplantısında, GAP İdaresi ve DSİ Genel Müdürlüğü, Türkiye'de "Dünya Su Konseyi Tematik Merkezi" kurulmasına yönelik önerilerini - merkezin misyon, amaç ve hedeflerini içeren çalışmalarını birlikte - resmi bir niyet mektubu ile 'Governörler Heyeti'ne sunmuşlardır. Aynı toplantıda Governörler Heyeti tarafından konu değerlendirilerek, onaylanmıştır. Sonuç olarak, Dünya Su Konseyi Merkezi'nin 2 Mayıs 2001 tarihli yazısı gereği, Türkiye'de (Ankara) bir Tematik Merkez'in kurulması resmi olarak kararlaştırılmıştır.

Tematik Merkez suya dayalı kalkınmada katılımcılık ve sektörlerarası entegrasyon ana teması üzerinde çalışmaktadır. Merkez, ortaklarının (WWC-GAP İdaresi-DSİ) desteğiyle faaliyetlerine başlamıştır. Tematik Merkez kuruluş aşamasında misyonunu, hedeflerini ve faaliyetlerini çeşitli sektörlerden (kamu-özel sektör-sivil toplum ve üniversiteler) temsilcilerle paylaşmak amacıyla "arama toplantıları" düzenlemektedir. Bu toplantılar Tematik Merkez'in, "kalkınma" ve "su" ile ilgili tüm taraflar arasında kurmayı hedeflediği sürekli iletişim ağının bir parçası olarak

düşünülmektedir. Merkez, oluşturduğu e-grup ve web sitesi aracılığıyla bu ağı küresel düzeye taşımayı amaçlamaktadır. Ayrıca Merkez, suya dayalı kalkınmanın sosyal, ekonomik ve çevre yönleriyle ilgili politika oluşumlarına doğrudan katkıda bulunabilecek araştırma odaklı faaliyetlere başlamıştır. Bu amaçla yayınlar hazırlamakta, konferans ve seminerler düzenlemektedir.

Tematik Merkez'in web sayfasına <http://www.wwcthematiccenter.org> adresinden ulaşılmaktadır.

Su Eylem Birimi

Mart 2000'de Lahey'de (Hollanda) yapılan "2. Dünya Su Forumu"nda, 'Vizyondan Eyleme' konusunda taahhüt edilenleri yerine getirmek ve izlemek amacıyla Dünya Su

Konseyi bünyesinde 'Su Eylem Birimi' (Water Action Unit) kurulmuştur. Bu birim, dünyada su yönetimi konusundaki gelişmeleri '3. Dünya Su Forumu'na taşımak amacıyla yeni oluşturulmuş bir girişim olup, bu doğrultuda 'Su

Eylem Raporu'nu ve '3. Dünya Su Forumu Raporu'nu da hazırlamakla yükümlüdür. GAP İdaresi bu birime seçilen temsilcisi ile hem raporun hazırlanmasında hem de İdarenin, su yönetimi konusundaki deneyimlerinin ulusal platforma taşınmasında etkin bir rol almış bulunmaktadır. Mart 2000 tarihinden

itibaren Dünya Su Konseyi'nce "2. Dünya Su Forumu"nda kabul edilen temel ihtiyaçların karşılanması, gıda güvencesinin sağlanması, eko-sistemlerin korunması, su kaynaklarının paylaşımı, risk yönetimi, suyun ekonomik değer kazanması ve suyun akılcı yönetimi ilkeleri ile ilgili olarak tüm ülkelerde kaydedilen gelişmelerin, 2003 yılında Kyoto'da (Japonya) yapılacak "3. Dünya Su Forumu"na yansıtılması çalışmalarını sürerken, 'Su Eylem Birim'inde yer alan GAP temsilcisi de Türkiye adına çalışmaların ulusal düzeyde başlatılmasını sağlayarak destek vermektedir.

Dünya Su Günü

1993 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda "22 Mart" Dünya Su Günü olarak ilan edilmiştir. O tarihten bu yana, Dünya Su Günü, her yıl su ile ilgili farklı konular seçilerek çeşitli etkinlikler çerçevesinde kutlanmakta ve dünya kamuoyunun dikkati su kaynakları ve kullanımıyla ilgili hususlara çekilmek istenmektedir.

Bu doğrultuda, WWC, her yıl farklı ülkelerde dünya su günü kutlamalarında etkin olarak yer almaktadır. BM adına Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından sponsorluğu yapılan 2001 yılı Dünya Su Günü'nün konusu "Su ve Sağlık" olarak belirlenmiştir.

18-21 Mart 2001 tarihleri arasında İstanbul'da yapılan 10. WWC Guvernörler Heyeti toplantısının ardından WWC üyeleri, 22 Mart 2001 tarihinde Ankara'da DSİ tarafından organize edilen "22 Mart Dünya

Su Günü" kutlamalarına katılmışlardır. Bunu takiben, yine Dünya Su Günü kutlamaları çerçevesinde DSI, GAP İdaresi ve WWC tarafından Şanlıurfa'da "Dünya Su Konseyi Konferansı" düzenlenmiştir. Konferansta sunulan bildirilerin bir kitap halinde toplanması çalışmaları devam etmektedir.

Küresel Su Ortaklığı

(Global Water Partnership-GWP)

1996 yılında Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın desteği ile kuruluşu ilan edilen GWP'nin işlevi, WWC'yi tamamlayıcı bir çerçevededir.

GWP ülkelere sahip oldukları su kaynaklarını sürdürülebilir biçimde yönetmelerinde destek sağlamak amacıyla yönelik çalışmalarını sürdürmektedir. GWP'nin kurumsal yapısı danışma kurulu, teknik danışma komitesi ve Stockholm'deki sekreteryadan oluşur. GAP İdaresi Başkanı Dr. Olcay Ünver danışma kurulu üyeleri arasındadır.

Dünya Su Konseyi ile Küresel Su Ortaklığı arasında küresel ölçekte su yönetimi konularındaki faaliyetlerde tekrarları önlemek ve sinerji yaratmak amacıyla taslak bir işbirliği protokolü hazırlanmış olup, 13-15 Ocak 2001 yılında yapılan 4. Yönetim Kurulu toplantısı gündeminde görüşülmüştür.

Uluslararası Hidrolik Enerji Birliği (International Hydropower Association-IHA)

IHA, 1995 yılında hidrolik mühendisliğin gereksinimlerini karşılamak üzere kurulan, kâr amacı gütmeyen, değişik disiplinleri barındıran bir kuruluştur.

GAP İdaresi Başkanı Dr. Olcay Ünver, Eylül 1997'de Konsey'in 24 üyesinden biri olarak seçilmiş, ayrıca Halkla İlişkiler Komitesi üyesi olarak da görev yapmıştır. Dr. Ünver 2001 yılında Konsey Üyeliği görevinden ayrılmış; yerine DSI Genel Müdürü Prof. Doğan Altınbilek seçilmiştir.

Uluslararası Su Yönetimi Enstitüsü (International Water Management Institute-IWMI)

GAP İdaresi ile yine GAP gibi WWC üyesi olan IWMI arasındaki ilişkiler, kuruluşun 1998 yılında GAP Bölgesi'ne yaptıkları bir ziyaret ile başlamıştır. Bu doğrultuda gelişen ilişkiler, GAP İdaresi ile IWMI arasında Haziran 1999'da imzalanan bir mutabakat zaptı ile karşılıklı işbirliği açısından belirli bir temele oturtulmuştur.

Tokyo Kulübü

Tokyo Kulübü; Uluslararası Kalkınma Araştırmaları Enstitüsü (International Development Research Institute - IDRI), Üçüncü Dünya Su Yönetimi Merkezi (Third World Centre for Water Management - TWC) ve IWRA tarafından oluşturulmuştur.

Global su konularında beyin fırtınası yapmak amacıyla oluşturulan Kulüp, içlerinde GAP İdaresi Başkanı Dr. Olcay Ünver'in de bulunduğu su konularında uzman 14 üyeyi bünyesinde barındırmaktadır. Davet üzerine üye olunabilen ve formel olmayan bu kurul, yılda bir kez toplanmaktadır.

Dr. Kazuo Takahashi, (IDRI Başkanı) ve Asit K. Biswas (TWC Başkanı) tarafından yürütülen Tokyo Kulübü'nün 25-26 Eylül 2000 tarihlerinde yapılan ilk toplantısı kapsamında gelecek 20 yılda karşılanabilecek en kritik su sorunlarının ele alındığı "Most Critical Water Issue In The Next 20 Years" konferansı da gerçekleştirilmiştir. GAP İdaresi, küresel su konuları başlıklı bölümde GAP İdaresi Başkanı'nın "Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımında Kurumsallaşma" başlıklı sunuşu ile temsil edilmiştir.

Tokyo Kulübü'nün ikinci toplantısı 5-6 Kasım 2001 tarihleri arasında Aswan'da (Mısır) yapılmıştır. Toplantıda öncelikle ilk Tokyo Kulübü toplantısında belirlenen konulardaki gelişmeler görüşülmüş; suyun fiyatlandırılması ve çeşitli su kuruluşları arasında işbirliğinin geliştirilmesi konuları tartışılmıştır. GAP İdaresi temsilcisi tarafından suyun fiyatlandırılması ile ilgili çıkmazlar konusunda Türkiye ve Hindistan'dan referanslar verilerek, GAP Bölgesi'ndeki Sulama Sistemlerinin İşletme Bakım ve Yönetimi (MOM) Projesi ve GAP'ın rolünü anlatan iki ayrı sunum yapılmıştır. Buna ilaveten, toplantıya katılanlardan gelen talep üzerine GAP ve Sardar Sarovar Projesi'nin

karşılaştırmalı bir değerlendirmesi yapılmıştır. Ayrıca, 3. Tokyo Kulübü toplantısının 2002 yılının ikinci yarısında yapılması kararlaştırılmıştır.

Uluslararası Tatlı Su Konferansı

GAP İdaresi 3-7 Aralık 2001 tarihleri arasında mevcut su krizi ile ilgili konularda en iyi çözüm ve uygulamaların belirlenmesi, tatlı su yönetimine yönelik çözümlerin geliştirilmesi amacıyla Bonn'da yapılan "Uluslararası Tatlı Su Konferansı"na 3 kişilik bir heyetle katılmıştır. Toplantıya 49 ülkeden bakan düzeyinde temsilciler, bir çok ülkeden resmi heyetler, HDK ve sendika temsilcileri katılmışlardır. Bakanlar 2 gün süren toplantıları sonucunda 'Bakanlar Bildirgesi'ni yayınlamışlardır. Ayrıca, teknik heyetler 5 gün süren toplantılar sonunda hazırlanan sonuç bildirgesi üzerinde anlaşmışlardır. Söz konusu toplantı, 2002 yılında Johannesburg'da yapılacak 'Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'ne hazırlık niteliğinde olması nedeniyle ayrı bir önem taşımaktadır.

DİĞER ULUSLARARASI İLİŞKİLER

GAP İdaresi uluslararası ilişkilerini geliştirmeye devam etmektedir. Ortadoğu bölgesindeki komşu ülkelerinden Suriye ile bölgede kalkınma sürecinde edindiği bilgi ve deneyimleri paylaşmaya yönelik ortak proje ve eğitim programları gerçekleştirerek ilişkilerini geliştirmeye başlamıştır.

Afganistan'ın yeniden imar çalışmalarına GAP'ın insani kalkınma yaklaşımındaki mevcut uygulamaları ve deneyimleriyle destek vermektedir.

Ilisu Barajı

GAP kapsamında yapımı öngörülen 22 barajdan birisi de Dicle Nehri üzerinde inşası planlanan Ilisu Barajı'dır. Ilisu Barajı, son dönemlerde uluslararası platformda çevreye, özellikle tarihi ve kültürel mirasa yönelik olumsuz etkileri ileri sürülerek, projenin gerçekleşmesini engelleyici açıklamalarla yabancı basında oldukça sık yer almıştır. Türkiye tarafından, bu tür yayınların olumsuz etkilerini önlemek, projeyi insani gelişme yaklaşımı başta olmak üzere tüm yönleriyle anlatabilmek amacıyla çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir.

Bu çerçevede, Türkiye'nin Londra Büyükelçisi Özdem Sanberk'in girişimleriyle 17 Şubat 2000 tarihinde Londra'da düzenlenen 'Güneydoğu Anadolu Projesi ve Ilisu Barajı' konulu seminere GAP İdaresi Başkanı Dr. Olcay ÜNVER ve Başkan Yardımcısı Kaya YAŞINOK ile Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Oluş Anık katılmıştır.

GAP İdaresi tarafından Dicle nehri üzerindeki Ilisu Barajı'ndan etkilenen kırsal yerleşimler ve Hasankeyf ilçe merkezindeki nüfusun yeniden yerleşimi ve istihdamı ile yeni yaşamlarına sosyal, ekonomik ve kültürel uyumlarını sağlamaya yönelik bir özel proje hazırlığı için koordinasyon çalışmaları başlatılmış olup, çalışmalar devam

etmektedir. Hasankeyf ilçe merkezindeki nüfusun yeniden yerleşim projesi, 'Halfeti Projesi' kapsamındaki deneyimlerden yararlanılarak ve ulusal kaynaklardan karşılanarak gerçekleştirilecektir.

Diğer yandan 'Ilisu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi' çalışmaları, 1998 yılında Kültür Bakanlığı, DSİ Genel Müdürlüğü ve ODTÜ Tarihsel Çevre Araştırma Merkezi (TAÇDAM) arasında imzalanan protokol ile başlatılmıştır. Söz konusu protokol kapsamında Ilisu ve Karkamış Baraj gölleri altında kalacak alanda kazı ve kurtarma çalışmaları gerçekleştirilmiş, Hasankeyfte haritalama, rölöve, jeoteknik araştırmaları TAÇDAM tarafından yapılmıştır.

31 Ekim-4 Kasım 2001 tarihleri arasında Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (AKPM) Kültür, Bilim ve Eğitim Komisyonu Kültürel Miras Genel Raportörü Çek Parlamenter Vlasta Stepova, Ilisu Barajı ve barajın kültür varlıkları üzerine etkileri konusunda bir rapor hazırlamak üzere Türkiye'yi ve GAP İdaresi'ni de ziyaret etmiştir. Stepova'ya GAP İdaresi'nin konu ile ilgili yaptığı ve yapmayı planladığı uygulamalar hakkında bilgi verilmiştir. Stepova'nın hazırladığı rapor ve Kültür, Bilim ve Eğitim Komisyonu'na bağlı Kültürel Miras Alt Komisyonun 10 Aralık 2001 tarihinde Paris'te yapılan toplantısında ele alınan raporda, Ilisu Barajı'nın ekonomik getirisinin ve kültürel mirasın korunması konusunda beklenen katkıların barajın olumsuz etkilerinden daha ağır basacağına altı çizilmektedir.

Afganistan'ın Yeniden İmarı Konusunda Yürütülen Faaliyetler

ABD ve Japonya tarafından Afganistan'daki gelişmeler ışığında bu ülkenin yeniden imarına katkıda bulunabilecek ülkelere bir çağrıda bulunulmuş ve 20 Kasım 2001 tarihinde Washington'da, "Afganistan'ın Yeniden İmarı" konusunda bir toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantıya Türkiye'nin yanı sıra G-8 ülkeleri, Suudi Arabistan, Avustralya, İsveç, İsviçre, Danimarka, Güney Kore, Çin ve Katar ile Dünya Bankası, Asya Kalkınma Bankası, İslam Kalkınma Bankası, Avrupa Birliği ve UNDP temsilcileri katılmıştır. Daha sonra İslamabad'da 27-29 Kasım 2001 tarihlerinde yapılan toplantıda da özellikle Afganistan'ın yeniden imarı konusunda özel sektörün yaklaşımları ele alınmıştır.

Bu toplantıları takiben 20-21 Aralık 2001 tarihleri arasında Brüksel'de Avrupa Birliği'nin ev sahipliğinde üçüncü bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Daha geniş kapsamlı olarak gerçekleştirilen bu toplantıda Afganistan'a komşu ülkelerin (Pakistan, Hindistan, İran, Çin, Özbekistan, Türkmenistan ve Tacikistan) yanı sıra Avrupa Birliği'ne üye ülkeler, İsviçre, Avustralya, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Güney Kore, Norveç, Malezya, Singapur ile Birleşmiş Milletler, UNDP, Dünya Bankası, Asya Kalkınma Bankası, İslam Kalkınma Bankası, İslam Konferansı, Uluslararası Göç Organizasyonu, IMF ile Afgan Destek Grubu (Afghan Support Group - ASG) temsilcileri yer almışlardır. Önümüzdeki 2-3 yıl içerisinde yapılacak acil çalışmaların değerlendirildiği bu toplantıda GAP İdaresi; bölgesel ve toplumsal planlama, toplumsal kalkınma, gelir getirici

faaliyetler, eğitim ve öğretim, istihdamın artırılması, tarımsal ve kırsal kalkınma, toplum sağlığı, su temini ve sanitasyon konularında çeşitli projeleri de içeren bir programı ilgililere sunmuştur.

Yapılan toplantıda gerçekleştirilen temaslar ve elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır:

- Ev sahipliğini AB'nin yapmış olduğu toplantı 3 oturum halinde gerçekleştirilmiş; toplantıya 40 ülke, 23 HDK ve çok sayıda uluslararası kuruluş katılmıştır.
- Dünya Bankası, Asya Kalkınma Bankası, İslam Kalkınma Bankası ve UNDP'nin yanı sıra Afgan Destek Grubu, iki taraflı hibe sağlayan ülkeler, komşu ülkeler, Afganistan'daki yerel kurum temsilcileri ve HDK temsilcilerinden oluşan bir "uygulama grubu" oluşturulmasına karar verilmiştir. Türkiye'nin de bu grubun bir üyesi olarak bundan sonraki tüm çalışmalara katkı vereceği ifade edilmiştir.
- Uygulama grubunun 3 ayda bir Kabil'de toplanarak uygulamaya aktarılacak faaliyetler ve projeler konusunda çalışmalar yürütmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca uygulama grubu bünyesinde oluşturulacak "teknik alt grup"lar kanalıyla da lojistik destek, sağlık, eğitim, alt yapı, tarım ve alternatif gelişme konularında çalışmalar yürütülecektir.
- 21-22 Ocak 2002 tarihinde Tokyo'da Bakanlar düzeyinde gerçekleştirilecek toplantıda ise halen hazırlanmakta olan

"Acil Destek Programı" kapsamında ele alınacak konuların finansmanına ilişkin hususların gündeme getirilmesi kararlaştırılmıştır.

- UNDP, Dünya Bankası ve Asya Kalkınma Bankası'nın katkıları ile hazırlanmakta olan bir raporun ilk bulguları heyete sunularak acil konular hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Buna göre en öncelikli olarak ele alınabilecek konular; gıda yardımı, eğitim hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, sağlık alt yapısının geliştirilmesi, tarımsal canlanmanın sağlanması, alt yapının kurulması, kentsel imar çalışmalarının başlatılması, küçük sulama tesisleri kurulması, haşhaş üretiminin kontrol edilmesi, istihdam ve gelir artırıcı faaliyetlerin geliştirilmesi, mayınlı alanların kontrol altına alınıp gerekli temizliklerin tamamlanması ve zorunlu göçe tabi olanların geri dönüşlerinin gerçekleştirilmesidir.

Toplantı'da UNDP, Dünya Bankası, Asya Kalkınma Bankası, ASG, çeşitli ülke ve HDK temsilcileri ile ayrıca görüşmeler yapılmıştır.

Sonuç olarak, GAP İdaresi tarafından Afganistan'ın yeniden imarı konusunda hazırlanan rapor ve dosya başta UNDP ve Dünya Bankası olmak üzere bir çok ülke, HDK ve finans kurumu temsilcilerine iletilmiştir. Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti olarak yukarıda ele alınacak konuların hemen tümünde yeterli tecrübe ve elemana sahip olan GAP İdaresi'nin çalışmalara katılabileceği belirtilmiştir.

Afganistan'ın yeniden imarı çalışmaları hakkında ülkemizdeki özel sektör temsilcilerinin bilgilendirilmesi amacıyla 27 Aralık 2001 tarihinde Dışişleri Bakanlığı tarafından düzenlenen toplantıya GAP İdaresi de katılmıştır. Toplantıda, 20 Kasım 2001 tarihinde Washington'da yapılan ilk toplantıdan bugüne kadar olan gelişmeler katılımcılara aktarılarak, özellikle özel sektörün olabilecek faaliyetler hakkındaki görüşleri alınmıştır. Toplantıda, GAP İdaresi'nin Afganistan'ın yeniden imarı konusunda hazırladığı rapor ve proje dosyası Dışişleri Bakanlığı tarafından tüm katılımcıların dikkatine sunulmuş, GAP İdaresi'nin kamu, HDK ve özel sektör yaklaşımlarıyla önemli görevler üstlenecek kapasitede olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Ocak 2002'de UNDP, Dışişleri Bakanlığı ve GAP İdaresi'nin yaptığı ortak toplantıda GAP İdaresi'nin Afganistan'ın yeniden imarı çalışmaları çerçevesinde hazırladığı proje dosyası, Dışişleri Bakanlığı tarafından resmi bir doküman olarak UNDP'ye sunulmuştur.

Diğer Faaliyetler

Ülkemizde su ile ilgili uygulamalarda çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarına dağıtılan yetki karmaşası içinde büyük kayıpların olduğu ve açmazlarla karşılaşıldığı bu doğrultuda, TMMOB'un başkanlığında 13-14 Aralık 2001 tarihleri arasında Türkiye'nin ulusal ve uluslararası su sorunlarını bilen kamu temsilcileri, akademisyenler, hukukçular, ordu ve medya mensupları ve milletvekillerinin katılımıyla yapılan beyin

fırtınası niteliğindeki çalışma grubu toplantısına, GAP İdaresi'nden de katılım sağlanmıştır.

GAP ULUSLARARASI EĞİTİM PROGRAMLARI

GAP Eğitim Hizmetleri Birimi (EHB) GAP'ta kazanılan deneyimlerin diğer ilgili ülkelerle paylaşılması, GAP Bölgesi'nin teknik kapasitesinin geliştirilmesi ve GAP'ın uluslararası platformlara taşınması hedeflerine yönelik eğitim seminerleri ve çalışma ziyaretleri düzenlemektedir. Ayrıca, GAP Uluslararası Araştırma Geliştirme ve Eğitim Merkezi'ne yönelik çalışmalar yapmakta olan GAP EHB'nin 2001 sonu itibariyle gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler aşağıda verilmektedir:

1. 27 Haziran-1 Temmuz 2000 tarihleri arasında Diyarbakır'da "Kalkınmada Kadın: GAP Deneyimi" konulu bir eğitim semineri düzenlenmiştir. Seminare ağırlıklı olarak hükümet dışı kuruluşlardan olmak üzere, büyükelçiliklerden, üniversitelerden ve özel sektörden toplam 28 kişi katılmıştır. Eğitim seminerinde toplumsal cinsiyet kavramı ele alınmış, GAP İdaresi'nin kadın konulu projesi olan ÇATOM ve diğer sivil

toplum projeleri anlatılmış, Mardin ve Batman ÇATOM'lara inceleme gezisi yapılmıştır.

2. Eğitimcilerin Eğitimi niteliğinde "Kültürlerarası İletişim" konusunda GAP İdaresi ve Kent Eyalet Üniversitesi işbirliği ile düzenlenen atölye çalışmalarından ilki Şubat 2001'de, ikincisi ise Haziran 2001'de gerçekleştirilmiştir. Üniversiteler, GAP İdaresi

Merkez ve Bölge Müdürlüğü, KHGM, Tarım Reformu Bölge Müdürlüğü'nden katılım sağlanan programların birincisinde 27, ikincisinde ise 18 kişi eğitim almıştır. Bu eğitimlerden yararlanan GAP İdaresi uzmanlarının, 2002 yılı içinde GAP Bölgesi'nde "kültürlerarası iletişim" eğitimi vermeleri planlanmaktadır.

3. "GAP'ta İklim Değişikliği ve Hidrolojik Etkileri" konulu uluslararası eğitim semineri Nisan 2001'de, GAP İdaresi ve Kent Eyalet Üniversitesi işbirliği ile Şanlıurfa'da

gerçekleştirilmiştir. Seminare Meteoroloji Genel Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, Koç-Ata Şirketi, Çevre Bakanlığı, Şırnak Tarım İl Müdürlüğü, GAP İdaresi, Hacettepe Üniversitesi, Irak Büyükelçiliği temsilcilerinden oluşan 20 kişilik bir grup katılmıştır.

4. "Havza Yönetimi" konulu uluslararası

eğitim programı, Nisan 2001'de GAP İdaresi, Portland Eyalet Üniversitesi ve Ege Serbest Bölge A.Ş. (ESBAŞ) işbirliği ile İzmir'de gerçekleştirilmiştir. Bu programa GAP İdaresi, İstanbul Teknik Üniversitesi, DSİ Genel Müdürlüğü, DPT Müsteşarlığı, Ege, Çukurova ve Dicle Üniversiteleri, KHGM, Orman Bakanlığı, TEMA Vakfı, ESBAŞ, Bangladeş Halk Cumhuriyeti Su Kaynakları Bakanlığı, Portland Üniversitesi ve ÇEKÜL Vakfı'ndan toplam 20 kişi katılmıştır.

5. "Doğu Akdeniz'de Su: Suya Dayalı Kalkınma Projelerinin İnsani ve Sosyal

Boyutları" atölye çalışması Mayıs 2001'de Şanlıurfa'da gerçekleştirilmiştir. Katılımcı sayısının 30 kişi olduğu bu program GAP İdaresi, Doğu Akdeniz Üniversitesi ve Uluslararası Kalkınma Araştırma Merkezi (IDRC)-Kanada işbirliği ile düzenlenmiştir.

6. "Su Yöneticileri İçin Katılımcılık ve Çatışma Yönetimi" semineri GAP İdaresi ve GAP'a hizmet veren diğer kamu kurumlarının katılımı (20 kişi) ile Mart 2001'de Ankara'da yapılmıştır. Semineri ABD Army Corps of Engineers kurumundan Jeremy Delli Priscoli vermiştir.

7. Mısır Sulama Bakanlığı'ndan 3 grup için "Katılımcı Sulama Yönetimi: GAP Deneyimleri" konulu çalışma seyahati düzenlenmiştir. Bunlardan ilki 25 Eylül-5 Ekim 2001 tarihleri arasında, 10 kişilik ikinci grup için ise 12-22 Kasım 2001 tarihlerinde Şanlıurfa'da gerçekleştirilmiştir.

8. Çin Toprak ve Kaynak Bakanlığı yetkililerine "Yeniden İskan: GAP Deneyimleri" konulu çalışma ziyareti 25 Ekim - 2 Kasım tarihleri arasında GAP Zeugma Eğitim Merkezi'nde düzenlenmiştir. Asya Kalkınma Bankası'nın

sponsor olduğu programa Asya Kalkınma Bankası'ndan 2, Çin Toprak ve Kaynak Bakanlığı'ndan 5 temsilci katılmıştır.

9. GAP İdaresi ve Tarımsal Sulama Teknoloji ve Araştırma Programı (IPTRID) işbirliği çerçevesinde Ekim 2001'de GAP Bölgesi'nde "sulama yönetimi" konusunda araştırma ve geliştirme ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik bir çalışma yapılmıştır. Çalışmaya GAP İdaresi'nden 3, IPTRID'dan 6 ve IAMBarı'den 1 uzman katılmıştır.

SULAMA KANALLARINDAKİ SUYUN REGÜLASYONU ve İŞLETİLMESİ İLE SU TASARRUFU SAĞLAYAN SULAMA METOD ve TEKNOLOJİLERİ

Türkiye'nin en büyük sulama kanalı olan Harran Ana Kanalı ile Şanlıurfa Ovası'nda yer alan 3 000 ha'lık pilot sahayı kapsayan proje ile; (a) ana kanal üzerindeki suyun hidrolik esaslara göre çalışan otomatik kapaklar ile mansap kontrollü olarak regüle edilmesi, (b) su tasarrufu sağlamak amacıyla sulama sistemlerinin birbiriyle mukayese edilmesi amaçlanmıştır.

Türkiye'de bugüne kadar İnşa edilen büyük sulama projelerinde regülasyon uygulamaları memba kontrollüdür. Yürütülen proje ile, Türkiye'de ilk defa ve en büyük sulama kanalında mansab kontrollü regülasyon yöntemine geçilmiştir. Kanalda arz-talep dengesi esasına dayalı otomatik açılıp kapanabilen radyal kapaklar kullanılarak suyun dağıtımı sağlanmıştır.

Dünyada ve Türkiye'de kullanılan bütün su dağıtım sistemleri incelenmiş ve bunlar arasından dört

yöntemlerden "birim alan birim su" ve "klasik kanaletli sulama sistemi"nde denemeler ve demonstrasyonlar devam etmektedir.

Proje çerçevesinde sulama birliği personeli eğitilmiş olup, proje için gerekli teknik donanım alınmıştır. Projenin bir bileşeni olan izleme ve değerlendirme faaliyeti ile ilgili iş tanımı bitirilmiş; alanın tamamının işleme açılması beklenmektedir.

GAP BÖLGESİ'NDEKİ SULAMA SİSTEMLERİNİN İŞLETME BAKIM VE YÖNETİMİ (İBY)

Sulama projelerinin temel amacı, ekonomik ve sosyal boyutta çiftçi refah düzeyinin yükseltilmesidir. Bunun için etkin bir eğitim ve yayım sistemi ile yine etkin bir girdi sağlama ve pazarlama sisteminin yanısıra iyi bir işletme, bakım ve yönetim düzenlemesinin kurulması gerekmektedir. Bu noktadan hareketle GAP İdaresi, ilgili kuruluşlarla eşgüdüm içinde GAP Sulama Sistemlerinin İşletme Bakım ve Yönetimi Projesi'ni (İBY) başlatmıştır.

Proje; tanımlama, uygulama ve izleme-değerlendirme olmak üzere

- Mevcut sulama birliklerinin organizasyonel yapısında iyileştirme ve etkin su kullanımına dönük programların hazırlanması,
- Henüz sulamaya açılmamış sahada örgütlenmenin de içinde bulunacağı çalışmaların yürütülmesidir.

Projenin birinci kısmı 31 Ocak 2000 tarihinde resmi olarak tamamlanmış, 1 Şubat 2000 günü yapılan Yönlendirme Kurulu toplantısında Taslak Sonuç Raporu tartışılmış, 21-26 Şubat 2000 tarihleri arasında Şanlıurfa'da yapılan çalışma toplantısı sonucunda da projeye ilişkin eylem planı oluşturulmuştur.

Eylem Planı'ndan çıkan sonuçların ışığında, DSI Genel Müdürlüğü ve GAP İdaresi arasında projenin ikinci kısmı için Nisan 2000'de bir protokol imzalanmıştır. Protokol çerçevesinde yönlendirme kurulu oluşturulmuş ve kurulun yılda üç kez toplanmasına karar verilmiştir. Ayrıca projede yapılacak faaliyetler ve kurumların iş tanımları belirlenmiş, yapılan incelemeler sonucunda üç pilot alanda çalışmaların devam ettirilmesine karar verilmiştir. Bu çerçevede, Harran'da Fırat ve Tahıl

yapılmıştır. Sulama sistemlerinin dizaynı ve projelendirilmesi konusunda 25 Temmuz 2000 tarihinde GAP-İBY elemanlarına hizmet içi eğitim verilmiştir. Fırat Sulama Birliği ve Tahılalan Sulama Birliği'nin bütün sekonder kanallarda giren ve çıkan suyun kontrol altına alınması için su ölçümleri yapılmış ve sulama birliği personeline, GAP-İBY elemanlarınca gerekli teknik destek verilmiştir. Rotasyon uygulamaları için her iki Sulama Birliği'nde çiftçi toplantıları düzenlenmiştir. Toplantıda alınan kararlar gereği GAP-İBY'nin tersiyer bazındaki rotasyon uygulamaları ile DSI'nin ana kanal bazındaki rotasyon uygulamaları karşılaştırılmıştır. Eylül ayına kadar yapılan faaliyetlerin değerlendirilmesi ile ilgili raporlar hazırlanmış, ilgili kurumlara dağıtımı gerçekleştirilmiştir.

2001 sulama sezonunda sulamaya açılacak olan sulama alanının tespit edilmesi kararlaştırılmıştır. Bu amaçla DSI Genel Müdürlüğü'nün de katılımıyla Dicle-Kralkızı Pompaj Sulaması II. Kısım, dördüncü pilot alan olarak seçilmiş ve Diyarbakır'da bir proje bürosu kurulmuştur. Dört pilot alandaki çalışmalar da devam etmektedir.

TARIMSAL ARAŞTIRMA ve GELİŞTİRME PROJE PAKETİ II. AŞAMA

Bu proje paketi, GAP ile sulamaya açılacak olan yaklaşık 1.7 milyon ha alanda yetiştirilebilecek ürün çeşitlerinin ve türlerinin tespit edilmesi amacıyla yürütülmektedir.

Proje'ye ilişkin çalışmalar TÜBİTAK, Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve ICARDA (Kurak Alanlarda Uluslararası Tarımsal Araştırma Merkezi) ile yapılan işbirliği çerçevesinde yürütülmektedir.

A) TÜBİTAK Çalışmaları

GAP İdaresi, Dünya Bankası'nca ülkemize verilen 4 milyon ABD

GAP Bölgesi'nde 44 adet tarımsal araştırma projesine (TARP) başlanmış, 2000 yılında bu sayı 55'e çıkmıştır. Bunların 15 adedinin çalışmaları Koruklu Tarımsal Araştırma İstasyonu'nda devam etmektedir.

B) Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Çalışmaları

Proje kapsamında Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi tarafından Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve diğer tarımsal araştırma enstitülerince çalışılmamış konuları içeren 13 adet proje ile ilgili çalışmalara başlanmış (Harran Üniversitesi, çalışmalarının bir kısmını Ziraat Fakültesi kampüsünde oluşturulan Araştırma İstasyonu'nda sürdürmektedir) ve 11 adet proje tamamlanarak sonuç raporları Eylül 2001'de GAP İdaresi'ne iletilmiştir.

İki projenin çalışmaları ise devam etmektedir:

- ✓ Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarımsal Araştırma ve Geliştirme İstasyonu ve Araştırma Altyapı Projesi
- ✓ Şanlıurfa Koşullarında Bazı Ekmeklik ve Makarnalık Buğday

Ayrıca, Fakülte ile GAP İdaresi arasında Mayıs 2000'de yapılan yeni bir sözleşme ile aşağıda isimleri verilen 5 adet projeye daha başlanmıştır. Söz konusu projelerin ikinci ara raporları Temmuz ayında GAP İdaresi'ne sunulmuş ve projelere ilişkin görüşler Fakülte'ye iletilmiştir. Bu çalışma çerçevesinde, 12 Temmuz 2001 tarihinde de GAP Bölge Müdürlüğü'nde proje sorumluları, İdare uzmanları ve ilgili kurumların elemanlarının katılımı ile değerlendirme toplantısı yapılmıştır.

Yeni başlayan ve çalışmaları devam eden projeler

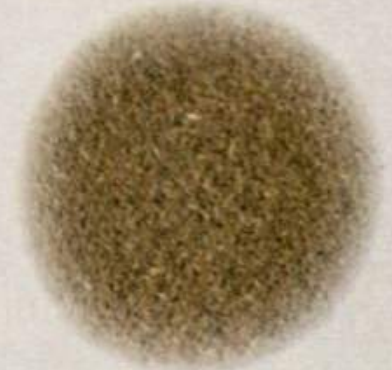
1. Uzaktan Algılama Teknikleri Yardımıyla Harran Ovası'nda Sulama Sonrası Meydana Gelen Arazi Kullanım Değişimlerinin Belirlenmesi,
2. GAP Alanındaki Tarım Kooperatifleri ve Diğer Çiftçi Örgütlerinin Bölge Kalkınmasındaki Etkinliği,
3. GAP Alanında Tarımsal Mücadele Sorunları, Çözüm Önerileri ve Çiftçi Eğitimi

C) Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Çalışmaları

GAP İdaresi ve Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığı arasında 19 Mart 2001 tarihinde, GAP Bölgesi'nde sulama sonucu ortaya çıkacak ve sulama alanları dışında kalan tarımsal potansiyelin en iyi şekilde değerlendirilmesinin temini amacıyla "GAP Tarımsal Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri Sözleşmesi" imzalanmıştır.

Söz konusu sözleşmenin kapsamı, GAP Bölgesi'nde yapılması gereken tarımsal araştırma ve geliştirme hizmetlerinin gerçekleştirilmesidir. Ayrıca, Bölge'de elde edilecek bitkisel ve hayvansal ürünleri kalite ve kantite yönünden artırılması amacıyla gen ve üretim teknolojilerinin kullanılarak araştırmaların yapılmasıdır.

Sözleşme kapsamında aşağıda adı geçen 2 projeye başlanmış olup çalışmalar devam etmektedir.

D) ICARDA ile Yapılan Çalışmalar

GAP İdaresi ile ICARDA arasında 26 Haziran 1998 tarihinde yapılan işbirliği çerçevesinde başlatılan 2 projenin gelişmeleri aşağıda verilmektedir.

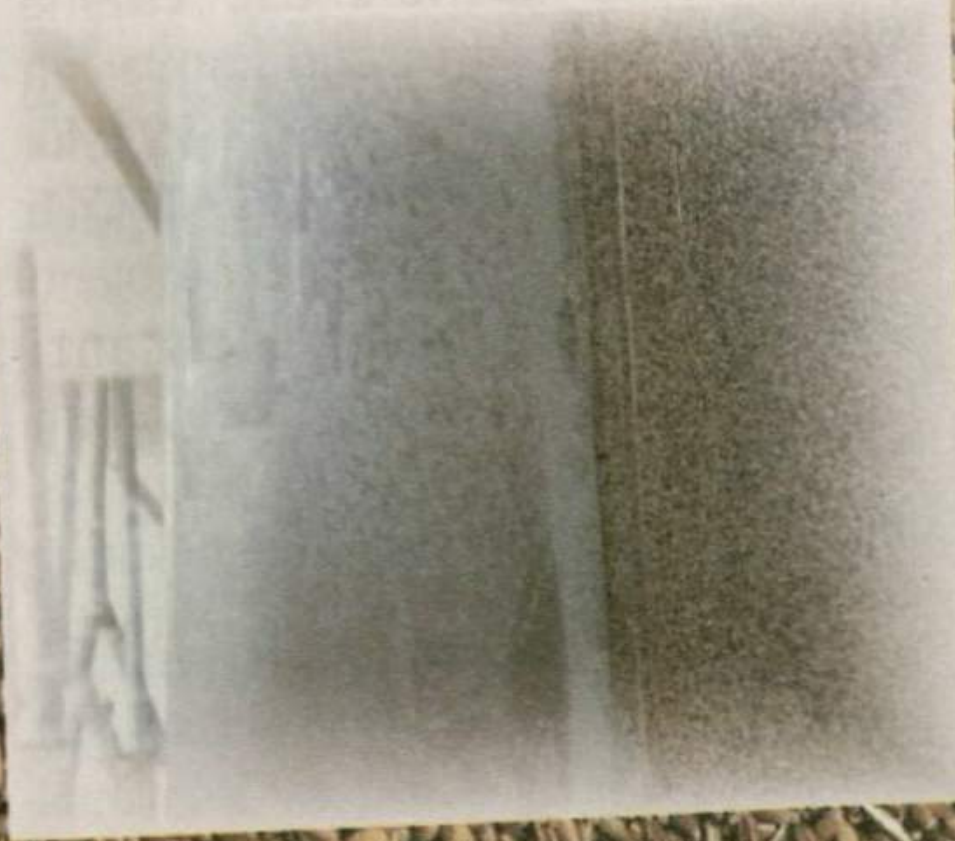
1. "GAP Bölgesi'nde Yemelik Baklagil ve Tahıl Çeşitlerinin Denenmesi ve Uygun Tohumluk Üretim Sisteminin Geliştirilmesi Projesi"

Projenin ana amacı; Bölge'de geliştirilmiş yeni tahıl (buğday, arpa) ve yemelik baklagillerin (mercimek, nohut) çiftçilere tanıtılması, tohumluk üretimi yeterli olmayan bu çeşitlerin tohumluk miktarlarının artırılması ve sürdürülebilir tohumluk sisteminin kurulmasıdır.

Projenin yönetimi ve izleme-değerlendirmesi için Bölge'deki üniversiteler ve kamu kurumlarının katılımı ile bir kurul oluşturulmuştur. Yine proje kapsamında tohumluk çeşitlerinin çiftçilere tanıtılması, tohumluk sisteminin kurulması amacıyla 1999-2000 üretim döneminde, Tarım İl Müdürlükleri ve GAP İdaresi tarafından buğday ve

12 Kasım 1999 tarihinde ICARDA merkezinde ve 6 Nisan 2000 tarihinde Şanlıurfa'da düzenlenen toplantılarda projeler değerlendirilmiş ve bundan sonraki dönemde uygulanacak çalışma programı görüşülmüştür. Yine 13-15 Kasım 2000 tarihleri arasında Şanlıurfa'da "GAP Bölgesi'nde Buğday, Arpa, Mercimek ve Nohut için Uygun Tohumluk Üretim ve Pazarlama Sistemlerinin Belirlenmesi Çalışma Toplantısı" ile projelerde gelinen son durum ilgililere sunulmuştur. Projelerde çıkan sonuçlar doğrultusunda çalışmalara devam edilmektedir.

ICARDA'daki tohumluk çalışmalarına ilişkin uygulamaları incelemek

2. "GAP Bölgesi'nde Çayır-Mera Islahı, Yem Bitkileri Üretiminin ve Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi Projesi"

Projenin amacı; küçükbaş hayvancılığı teşvik ederek, çiftçilerin gelir düzeylerini artırmalarına yardımcı olmak ve kırsal kesimden göçü durdurmaktır. Bu çerçevede meraların bozulmasının önlenmesi, bir pilot bölgede ıslah çalışmalarının gerçekleştirilmesi, çiftçilerin meralara yatırım yapmaya ikna edilmeleri ve yerel genetik kaynakların gerek bu bölgede gerekse dünyadaki benzer başka bölgelerde kullanılması için toplanması ve koruma altına alınması amaçlanmaktadır.

Söz konusu projenin 1999-2000 yılı faaliyetlerinin belirlenmesi, çalışma takvimlerinin ve iki tarafın katkılarının kesinleştirilmesi amacıyla 18-22 Eylül 1999 tarihleri arasında ICARDA'nın merkezi Halep'te (Suriye) bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantı sonucunda "Çayır-Mera Islahı, Yem Bitkileri Üretiminin ve Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi" projesi kapsamında 9 aktivite belirlenmiştir:

4. Yem bloklarının tanıtımı, uygulanması ve yer alacak materyallerin belirlenmesi çalışmaları,
5. Samanın üre ile muamelesi,
6. Marjinal alanların rehabilitasyonu,
7. Fiğ vb. yem bitkileri uygulamalarının marjinal alanların rehabilitasyonunda kullanılması,
8. Toplantılar,
9. Çayır-mera rehabilitasyonu ve yem bitkileri üretiminin artırılması amacıyla eğitim.

Yem bloklarında yer alacak materyallerin tespiti için Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlıklarından, kuru alanlarda yem kaynaklarının yetersizliği nedeniyle evsel ve sanayi atıklarının hayvan yemi olarak değerlendirilmesi amacıyla sanayi atıklarına (pamuk tohumu, pamuk tohumu küspesi, baklagil ve buğdaygil, sebze ve meyve atıkları vb) ilişkin stok miktarları yem açığını kapamada alternatif yem kaynaklarının tespit edilmesi için istenmiş ve değerlendirilmiştir.

uzmanları tarafından Adıyaman İli Kuyulu Köyü'nde yapılmıştır. Anket sonuçları ve, yapılan çalışmalar ile ilgili olarak iki değerlendirme toplantısı yapılmıştır.

Çayır-mera rehabilitasyonu ve yem bitkileri üretiminin artırılması amacıyla Tarım İl Müdürlükleri ve GAP İdaresi uzmanlarından oluşan 15 kişilik bir gruba Dr. M. Bounejmate ve ekibi tarafından 5-7 Haziran 2000 tarihlerinde Şanlıurfa'da eğitim verilmiştir. Yine Dr.M. Bounejmate ve ekibi 21-27 Ağustos 2000 tarihleri arasında daha önce eğitime katılan uzmanlarla birlikte Kuyulu Köyü merasında uygulama çalışmaları yapmıştır.

17 Kasım 2000 tarihinde, proje kapsamında 2001 yılında yürütülecek faaliyetler ile bütçenin görüşüldüğü bir toplantı yapılmıştır.

Aralık 2000'de mera ıslah çalışmaları için önerilen fiğ vb. bitkiler başta olmak üzere diğer yem bitkisi türleri ile ICARDA'dan getirilen 70 adet bitki türü Kuyulu Köyü proje alanına dikilmiştir.

16-22 Mart 2001 tarihlerinde, daha önceki eğitime katılan Tarım İl

GAP İdaresi teknik personeli ile Şırnak Sözleşmeli Hayvancılık Projesi kapsamında çalışan yayım elemanlarının katıldığı "Sürü Yönetimi" kursu da 8-11 Ekim 2001 tarihleri arasında ICARDA merkezinde gerçekleştirilmiştir.

GAP BÖLGESİ'NDE TARIMSAL MEKANİZASYON İHTİYAÇLARI ETÜDÜ (UYGULAMA)

Tarım sektöründe ileri ülkelerde kullanılmakta olan ortak makine kullanım modelinin GAP Bölgesi'nde uygulanması ile üreticilerin elinde bulunan tarım alet ve ekipmanlarının artık zamanlarında, ihtiyaç duyan diğer üreticilere bedeli karşılığında kullandırılmasını sağlayacak "Ortak Makine Kullanım Pilot Uygulama Projesi"ne başlanmıştır.

Proje ile, GAP Bölgesi'nde üreticilerin oluşturduğu sulama birlikleri bünyesinde ortak makine kullanım ünitelerinin kurulması ve pilot

sahip makineleri kullanmalarına, ürün maliyetinin yükselmesine büyük ölçüde etki eden makine yatırımlarının azalmasına imkan tanınmakta, diğer yandan da çiftçilerin sahip oldukları makinelerin atıl kapasitede bekletilmeyip, diğer çiftçilerin hizmetine sunularak makine sahiplerinin de ek gelir elde etmeleri amaçlanmaktadır. Şubat 1997 tarihinde imzalanan ana sözleşmeye ilaveten Nisan 2000 tarihinde ek sözleşme imzalanmış ve uygulamaya geçilmiştir.

Ortak makine kullanımı (OMAK) için geliştirilen bilgisayar programı, kullanım kılavuzu olan üçüncü ara rapor ve anket değerlendirme programı ile Tarım ve Köyüşleri Bakanlığı Ders Araç ve Gereçleri Makine Eğitim Merkezi'nin (DAGMEM) mekanizasyon araçlarının kullanımı, bakımı ve ayarları konularında hazırlamış olduğu dokümanlar, Tarımsal Enerji ve Mekanizasyon Araştırma ve Eğitim Vakfı (TEMAV) tarafından derlenerek GAP İdaresi'ne teslim edilmiştir. Söz konusu dokümanların sulama birlikleri genel sekreterlerine dağıtımı

birliği (5 sulama birliği) başkanlarına ve genel sekreterlerine, TEMAV tarafından hazırlanmış olan bilgisayar programının tanıtımı yapılmış ve eğitimi verilmiştir.

TEMAV tarafından proje sahasında yürütülen faaliyetler, kuruluşlarla yapılan toplantılar, hedeflere yönelik tanımlamaları içeren dördüncü ve beşinci ara raporlar Temmuz-Ekim 2000'de GAP İdaresi'ne sunulmuştur.

OMAK

Raporların sunulmasını müteakiben yapılan izleme değerlendirme toplantısı sonunda, projeden istenilen randımanın alınması amacıyla Tarım Kredi Kooperatifleri ile iş birliği yapılmasına karar verilmiştir. Bu çerçevede GAP Bölgesi Gaziantep Bölge Birliği'ne bağlı 2524 sayılı Adıyaman Tarım Kredi Kooperatifi'nde pilot uygulamaya geçilmiş ve Tarım Kredi Kooperatifi tarafından Adıyaman'da kooperatife üye çiftçilerin elindeki alet-ekipmanlar tespit edilmeye başlanmıştır.

Ayrıca proje çerçevesinde Bölge'ye

SULAMA DIŞI ALANLARDA YÜRÜTÜLEN GELİR GETİRİCİ FAALİYETLER

GAP Bölgesi'nde sulama alanları dışında kalan nüfusun mevcut sosyo-ekonomik durumlarının, doğal ve toplumsal çevre ile ilişkilerinin, potansiyellerinin saptanarak gelir getirici yeni faaliyet alanlarının ve bunların geliştirilmesi yollarının belirlenmesi amacıyla GAP İdaresi'nce bir proje yürütülmektedir. Proje kapsamında Bölge illeri genelinde seçilen örnek çiftçilerle pilot çalışmalar yapılması ve bu çalışmaların Tarım İl Müdürlükleri ile işbirliği içerisinde yürütülmesi öngörülmektedir. Bu çerçevede örnek bahçe tesisi, yabancı ağaç aşılama, arıcılık, su ürünleri, sözleşmeli hayvancılık, kümes hayvancılığı gibi faaliyetler ile bugüne kadar toplam 1 508 çiftçiye ulaşılmış; toplam 262 850 meyve fidanı verilmiş olup, yaklaşık 219 ha meyve bahçesi oluşturulmuştur.

Münferit çalışmaların yanısıra tarımsal havza bazında seçilen alt

AĞAÇLANDIRMA ve EROZYON KONTROLÜ

Orman Bakanlığı, Türkiye Erozyonla Mücadele ve Doğal Varlıkların Koruma Vakfı (TEMA) ve GAP İdaresi arasında imzalanan 4 Mart 1998 tarihli işbirliği protokolünde yer alan proje paketi çerçevesinde yapılan proje faaliyetleri aşağıdaki

SULAMA DIŞI ALANLARDA HALKIN GELİR DÜZEYİNİN ARTIRILMASI PROJELERİ KAPSAMINDA
BUGÜNE KADAR YAPILAN ÇALIŞMALAR

**Yabani Ağaçların Aşılması ve
Örnek Bahçe Tesisi**

151 bin bittim ağacı
(Mardin)

25 bin bittim ağacı
(Siirt)

262 850 adet meyve fidanı
(1 076 Çiftçi)

8 000 Adet Demo. Amaçlı Çilek Fidesi ve
60 Adet Aşılı Gül (Diyarbakır)

Toplam: 1 039 Çiftçi

Mantarcılık

12 çiftçi Mardin (Merkez, Derik, Dargeçit,
Savur, Mazıdağı, Midyat, Ömerli)
12 çiftçi Adıyaman (Merkez, Besni, Gölbaşı,
Kahta, Samsat, Sincik)

Toplam: 24 Çiftçi

Yüksek Tünel

7 çiftçi 100 m²lik
Yüksek Tünel
(Şanlıurfa-Harran Ovası)

94 çiftçi, 210 m²lik Yüksek Tünel
(Adıyaman 8, Batman 22, Mardin 10, Siirt 7
Şanlıurfa 7, Şırnak 40)

27 Çiftçi 240m²lik
Yüksek Tünel
(Batman 10, Mardin 7, Diyarbakır 3, Urfa 10
(3 adedi deneme amaçlı olarak Köy
Hizmetleri araç. Koruklu Araştırma ve GAP
Bölge Müdürlüğü'ne kurulmuştur.)

Toplam: 128 Çiftçi

Arıcılık

Toplam: 100 çiftçi
1000 Kovan
(Mardin, Merkez, Dargeçit, Derik, Kızıltepe,
Savur, Midyat, Ömerli, Yeşilli)

Toplam: 11 çiftçi
117 Kovan
(Şırnak)

Toplam: 45 çiftçi
450 Kovan
(Şırnak Uludere)

Toplam: 90 çiftçi
2 250 Kovan
(Batman Sason)

Toplam: 246 Çiftçi

Su Ürünleri

Kültür Balıkçılığı Tesisi
(Mardin-Savur-Hamzaağa mevkii)

2 000 adet sazan,
8 000 adet alabalık üretimi

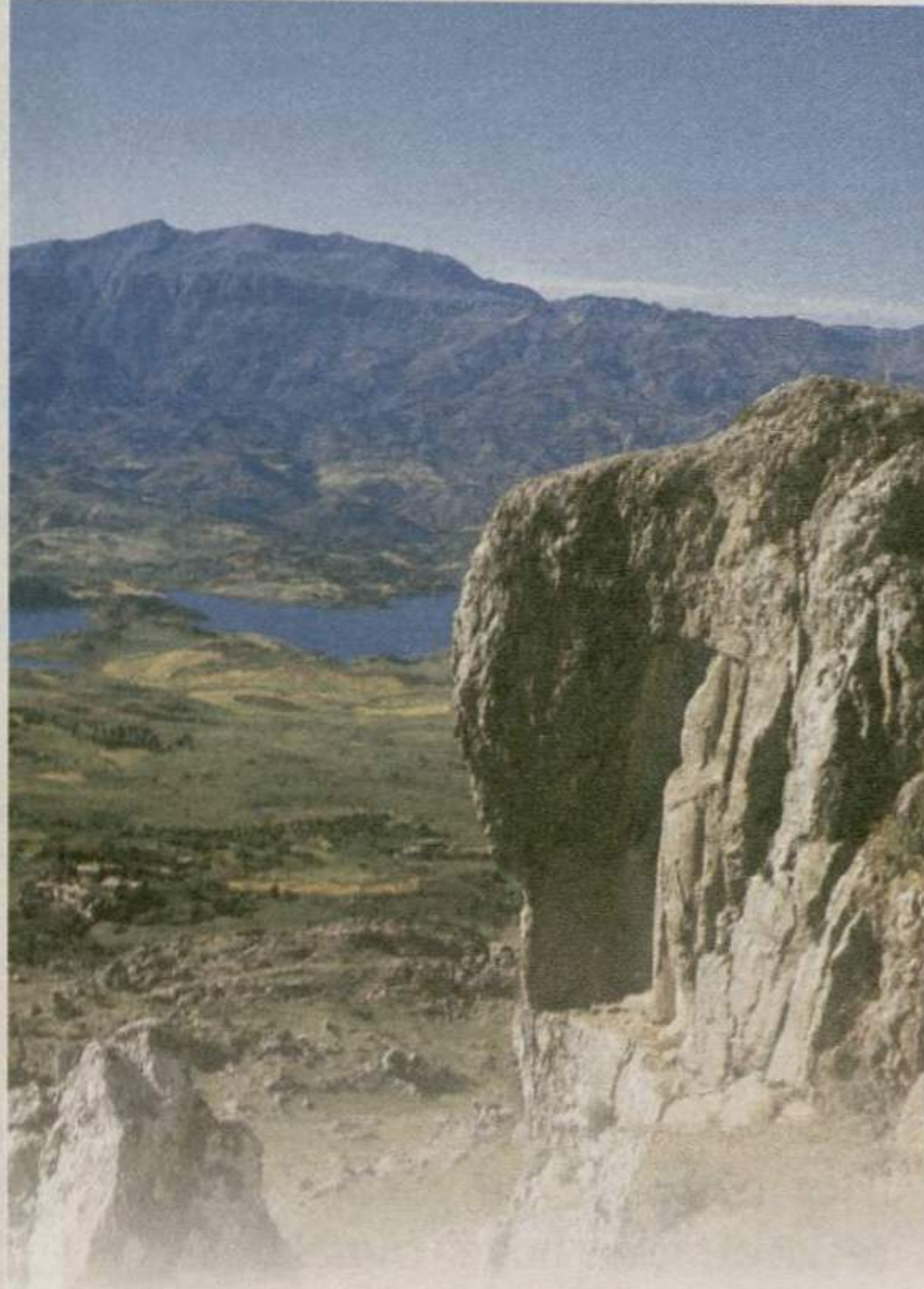
Kümes Hayvancılığı

14 Çiftçi
500 Tavuk
(Mardin)

20 Çiftçi
125 Hindi Palazı

A) "Diran Çayı Mikro Havza Islah Projesi" - Adıyaman-Gerger İlçesi

Proje alanı olan Diran Çayı Mikro Havzası'nda arazi kullanımının usulüne uygun yapılmayışı tarımı olumsuz yönde etkilediği gibi, 5 620 ha büyüklükte olan bu alandan taşınan sedimentin Atatürk Baraj Gölü'ne akması olasılığı vardır. Bu nedenle, havzada bulunan 6 adet köyde (Açma, Dağdeviren, Çamiçi, Koşarlar, Burçaklı ve Ağaçalı) kırsal kalkınma, sosyo-ekonomik analiz (hayvancılığın geliştirilmesi, yem bitkileri üretimi, bozuk meşe alanlarında rehabilitasyon,

Faaliyetler

Planlanan

Gerçekleşen

Eğimli Alan Islahı (Teras)	1 380 ha	-
Kuru Taş Duvar	5 000 m ³	-
Yem Bitkisi Üretimi	500 ha	60 ha
Meyve Ağacı (Adet/Fidan)	300 ha	150 ha (50 000)
Arcılık	300 adet (30 Aile)	240 Adet (20 Aile)
Eğitim	30 Adet	5 Adet

B) "Mera İslahı Amaçlı Kuyulu Köyü Erozyon Önleme Projesi" - Adıyaman Merkez İlçesi

Proje kapsamına alınan 125 ha büyüklüğündeki alanda çok şiddetli erozyon vardır. Aşırı ve düzensiz otlatmanın yapıldığı bu alanda önce koruma tedbirleri ile birlikte erozyon önlemlerinin alınması, dere ve dereciklerde kuru duvar eşikleri ve yamaç arazilerde teraslar yapılması, toprağın dayanıklı hale getirilmesi ve sahanın bitkilendirilmesi planlanmıştır.

Proje uygulama alanının Şanlıurfa-Adıyaman karayolu üzerinde olması, yapılacak çalışmaların görülmesine, izlenmesine ve bu yöre için örnek teşkil etmesine neden olmaktadır.

Ayrıca, mera alanından faydalanan sürü sahiplerine de yem bitkileri

Faaliyetler

Planlanan

Gerçekleşen

Eğimli Alan Islahı (Teras)
Kuru Taş Duvar
Yem Bitkisi Üretimi
İhate (Tel Çit)
Sivat Yapımı (3 Gözlü)

65.5 km
655 m
250 ha
5.9 km
1 Adet

65.5 km
655 m
250 ha
5.9 km
1 Adet

C) Şanlıurfa/Akçakale Bitkilendirme Araştırma Projesi

"Şanlıurfa-Akçakale İlçesi'nde Tuzlanan Alanlarda Tuza Dayanıklı Bitkilendirme" projesi kapsamında dikilecek olan 400 adet Fırat Kavağı (tuza dayanıklı) fidanları Elazığ Ormancılık Araştırma Müdürlüğü'nden temin edilmiş ve Gündoğan Köyü'nde arazisi tuzlanmış önder bir çiftçinin arazisine dikilmiştir.

D) Birecik ve Karkamış Barajları Göl Alanlarının Floristik Yapısı Projesi

Birecik ve Karkamış Baraj Gölleri altında kalacak olan ve kurtarılması gereken bitkileri saptayabilmek, su altında kalacak alanların floristik kompozisyonunu belirlemek ve varsa lokal endemik bitkilerle ekonomik değeri olan, dar yayılışlı baklagil ve buğdaygil familyalarına ait bitkilerden gerekli olanlarını koruma altına almak amacıyla TEMA ve GAP İdaresi bir çalışma başlatmıştır.

4-6 Mayıs 2000 tarihleri arasında,TEMA adına Uludağ Üniversitesi öğretim üyesi Doç.Dr.Zeki AYTAÇ başkanlığındaki

✓Birecik Baraj Göl Alanlarının Floristik Yapısı

Halfeti ve Birecik ilçeleri arasındaki Fırat Nehri yatağının ve çevresinin floristik yönden araştırılması ve bitki envanterinin çıkarılması doğrultusunda arazide gözlemler yapılmış ve bitki örnekleri toplanmıştır. Alan 300-350 m'lik yükseltilerde yer almakta olup, tamamen tarım amaçlı olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle doğal bitki örtüsü yok denecek kadar azdır; özellikle her yıl işlenen bağ bahçe kenarlarında tek yıllık otsu bitkiler olarak bulunmaktadır. Bunun yanında çok yıllık gruplardan ağaç ve çalı formundaki meyve ağaçları da hayli boldur.

Ancak bu meyve ağaçları baraj nedeniyle kesilmektedir. Yine bağ ve bahçe kenarlarında süs bitkilerinin bulunduğu göze çarpmaktadır. Bunlardan "Melia azederah" ağacı ülkemizde park ve bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirildiği halde alanda doğallaşmış olduğu gözlenmiştir. Yine değişik formlarda güllerin ve zeytin ağaçlarının görüldüğü alanda antepfıstığı bitkisi de hayli bol olarak bulunmaktadır.

bu çevrede bulunmaktadır. Vadiden biraz yukarıya doğru çıkıldıkça (400-500 m) alanın bitki örtüsü değişmekte ve genelde tek yıllık otsu ve geniş yayıllı türler hakim konuma geçmektedir. Alanda tanınan türler gözlem olarak yazılmış, tanınamayanlardan da herbaryum örnekleri alınmıştır.

✓ Karkamış Baraj Göl Alanlarının Floristik Yapısı

Fırat nehri üzerine yapılan Karkamış Barajı, Karkamış ile Birecik ilçeleri arasında kalan nehir havzası boyunca su toplamaktadır. Nehir yatağı kenarında bulunan belde, Mezre Kasabası tarafından tarım arazisi olarak kullanılan alanlar tamamen su altında kalmaktadır.

Ancak yukarıda da belirtildiği gibi bu alan tarım arazisi olarak kullanıldığı için doğal bitki örtüsü bakımından son derece fakirdir. Beldenin güneyine doğru çıplak, yoğun otlatma baskısı altında bulunan hemen hemen hiçbir bitki türünün çiçeklenemediği ve bu yüzden zayıf

faaliyetler yapılabilir. Yine bu alanın bazı kesimlerinde kuru tarım ve antepfıstığı üretimi de yapılmaktadır.

Birecik-Karkamış yönünde su seviyesinin yükseleceği alanın sağ tarafları tamamen tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Bu alanda doğal bitki örtüsünden bahsetmek mümkün değildir.

Sonuç olarak şu ana kadar sular altında kalan kısımlarda kaybolan bir bitki örtüsü mevcut değildir.

E) GAP'taki Ağaçlandırma Faaliyetleri

GAP İdaresi, 1999 yılından beri erozyon kontrolüne, rekreasyona ve özellikle Bölge'nin mevcut orman varlığını artırmaya yönelik küçük çaplı ağaçlandırma faaliyetlerini 9 ilde de sürdürmektedir. 1999-2001 dönemi itibarıyla çeşitli türde toplam 273 778 fidan ile ağaçlandırma yapılmıştır.

- Atatürk Baraj Çevresi Ağaçlandırma Projesi

Proje, Adıyaman'da Valilik, 2. Kolordu

Şanlıurfa Tünel Ağı Ağaçlandırma Projesi

Şanlıurfa tüneli çıkış ağı ile regülatör ağı arasında bulunan ana isale kanalı boyunca 50 ha'lık alanda ağaçlandırma yapılması planlanmıştır. Bu kapsamda, DSİ XV. Bölge Müdürlüğü'nün katkıları ve halk katılımı ile birlikte 2000 yılında, Orman Bakanlığı'ndan 57 500 ve Türkiye Ziraatçılar Derneği'nden 2 000 deneme amaçlı Pawlovnia fidanı olmak üzere toplam 59 500 adet fidan temin edilmiş ve dikimi gerçekleştirilmiştir.

– Batman İli Ağaçlandırma Projesi

Batman İli'nde belediye su deposu sahasında 18 900, Nato sahasında 23 825, Çamlıca'da 40 950 ve Atatürk Parkı'nda 7 200 adet olmak üzere toplam 57 075 adet fidan halk ve belediye tarafından dikilmiştir.

– Batman Kayapınar Beldesi

Batman İli Kayapınar Beldesi Mankara mevkiinde belediyeye ait 40 000 m²'lik alana toplam 10 000 adet fidan GAP İdaresi tarafından alınmış halkın da katılımıyla belediye tarafından dikilmiştir.

Mardin İli Yeşilli İlçesi Park Alanı Ağaçlandırması

Mardin Belediyesi'nin talebi üzerine GAP İdaresi tarafından 'her eve bir ağaç' kampanyası çerçevesinde 2 000 adet fidan alınmış; Belediye ve halk ile birlikte park alanına dikilmiştir.

– Mardin Kız Yurdu Etrafının Ağaçlandırılması

Mardin Belediyesi'nce kız yurdunun ağaçlandırılması amacıyla talep edilen 1 830 adet fidan, GAP İdaresi tarafından alınmış ve belediye ve öğrenciler tarafından dikilmiştir.

Mardin İli Kızıltepe İlçesi Park Alanı Ağaçlandırması

Mardin İli Kızıltepe Belediyesi'nin talebi üzerine, park ve cadde refüjlerinin ağaçlandırılması için GAP

– Mardin İli Şehir Merkezi Ağaçlandırması

Mardin Belediyesi'nin talebi üzerine park, cadde ve refüjlerinin ağaçlandırılması için GAP İdaresi tarafından 8 855 adet fidan alınmış ve Mardin Belediyesi, Orman Bakanlığı Mardin Fidanlık Müdürlüğü ve halk tarafından dikimi gerçekleştirilmiştir.

– Mardin Taçlandırma Projesi

Mardin kent yerleşimi ile Hava Radar Komutanlığı arasında kalan boş alanın ağaçlandırılması amacıyla "Mardin Taçlandırma Projesi"ne başlanmıştır. Bu çerçevede toplam 21 850 adet fidan Orman Bakanlığı Mardin Fidanlık Müdürlüğü, askerler ve halk ile birlikte dikilmiştir.

– Siirt İli Termal Mevki Park Alanı Ağaçlandırması

Siirt'te, belediyenin talebi üzerine Termal mevki bitişindeki park alanlarına katkı sağlamak amacıyla 8 848 adet fidan alınmış, halk ve belediye tarafından dikimi gerçekleştirilmiştir.

– Şanlıurfa Siverek İlçesi

çalışmalarına 1 800 adet fidan ile katkı sağlanmıştır.

Şanlıurfa Viranşehir İlçesi

Şanlıurfa İli Viranşehir İlçesi'nde bulunan Cirap Deresi mevkiine dikilmek üzere, GAP İdaresi tarafından 10 480 adet fidan alınmış ve belediye tarafından dikimi sağlanmıştır.

GAP BÖLGESİ HAYVANCILIĞININ GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ (GAP HALKALARI)

Projenin amacı toplumsal, ekonomik, politik ve teknolojik değişmelerin bir sonucu olarak Bölge'de önemini ve ağırlığını kaybeden, dolayısıyla bu alandan geçimini sağlamak durumunda olan kırsal toplum

kesimlerinin yoksullaşmasını beraberinde getiren hayvancılık sektörünün canlandırılmasına ve bu yolla sulama dışı alanlardaki topraksız ve az topraklı yoksul çiftçilerin gelir düzeyinin yükseltilmesine hizmet etmektedir.

GAP İdaresi'nin öncülüğü ile başlatılan ve yaklaşık dört yıldan beri

Projenin yaygınlaştırılması kapsamında, GAP İdaresi'nin finansmanı ile, Ekim 2001'de Mardin İli'nde seçilen bir köyde 48 aileye toplam 528 baş ivesi ırkından canlı materyal, Şırnak İli Beytüşşebab İlçesi'nde 7 köyde 60 çiftçiye toplam 990 baş ivesi koyunun dağıtımı yapılmıştır.

GAP İdaresi, 1998 yılında Şırnak Valiliği ve Tarım İl Müdürlüğü ile ortaklaşa "GAP Halkaları" modeline başlamıştır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından sağlanan finansman ile başlanan projede, GAP İdaresi proje faaliyetlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesini, Tarım İl Müdürlüğü ise teknik desteği sağlamıştır.

Bu proje kapsamında Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Ceylanpınar Tarım İşletmesi'nden ilk etapta 900 baş koyun ve 90 baş koç olmak üzere toplam 990 adet ivesi ırkından hayvan alımı yapılmış ve Şırnak İli'nin Şenoba, Taşdelen ve İkizce köylerinde seçilen 90 çiftçiye dağıtılmıştır.

Bu proje için, çiftçi ile birebir ve yerinde çalışma yapılması, 3 ayda bir rutin olarak toplanan izleme ve yönlendirme kuruluna projenin gelişme durumunun rapor edilmesi amacıyla GAP İdaresi önerisi ve teknik sınavı ile Şırnak Valiliği bünyesindeki ŞIRGEV tarafından veteriner ve ziraat mühendisi istihdam edilmiştir. Böylece, bir özel yayım servisi ile programa dayalı yayım hizmetlerine süreklilik kazandırılmıştır. Yayım hizmetleri yanında, proje bütçesinden karşılanmak üzere çiftçilerce sağlanması mümkün olmayan ilaç, aşı ve diğer sağlık girdileri ve hizmetleri verilmektedir. Ağıl ve diğer barınak koşullarının iyileştirilmesi yönünde gerekli ayni ve teknik destekler, söz konusu yayım servisinde sunulmaktadır. İlin özel koşulları ve mer'a otlatmasına yönelik tedbirler doğrultusunda, gerektiğinde ve sadece kritik periyotlar için yem desteğinde bulunmaktadır.

Proje, GAP İdaresi koordinasyonunda her üç ayda bir yapılan izleme ve değerlendirme toplantıları ile takip edilerek veri

Sürü idaresi ve yetiştirmeye yönelik olarak belirli sorunlar yaşanmasına rağmen, bunların proje organizasyonu içerisinde kontrol edilebilir olması, önemli bir kazanım

olarak değerlendirilmektedir.

Hayvancılık Projesi'ni desteklemek amacıyla, GAP İdaresi tarafından "Alternatif

Yem Kaynaklarının Geliştirilmesi Projesi" de bu projenin içerisinde yürütülmektedir. Bu projenin amacı ise hazırlanması kolay ve maliyeti düşük olan yem

bloklarının tamamlayıcı olarak hayvan beslenmesinde kullanımını yaygınlaştırarak, söz konusu yem açığını azaltmak ve Bölge'de küçükbaş hayvancılığın geliştirilmesine katkıda bulunmaktır.

Şanlıurfa Koruklu Araştırma İstasyonu'nda GAP İdaresi uzmanlarınca değişik formülasyonlarda hazırlanan yem

çalışma kararı alınmıştır. Mardin Sözleşmeli Hayvancılık Projesi kapsamında geri dönüşümlü alınan 16 koyun, bu amaçla denemeye alınmıştır.

SIIRT ORGANİZE HAYVANCILIK BÖLGESİ KURULMASI PROJESİ

Proje ile GAP Bölgesi'nde hayvancılıkla uğraşan çiftçilerin kent dışında oluşturulacak organize hayvancılık bölgesine taşınması, tekniğine uygun yapılacak kontrollü üretimle daha kaliteli ürün elde edilmesi ve Bölge'nin hayvancılık sektöründe sağlıklı gelişimine katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

GAP İdaresi tarafından, Siirt İli'nde şehir merkezinde kalmış olan besicilerin, Valilik ile beraberce yapılacak ortak çalışma sonucunda, kent merkezinden çıkarılarak altyapısı hazırlanmış bir bölgeye taşınmaları ve hayvancılık faaliyetlerini burada sürdürmeleri amacıyla "Siirt Organize Hayvancılık Bölgesi Kurulması" projesi çalışmalarına başlanmıştır.

Bu proje;

- Kontrollü ortamda üretilen ürünleri tüketiciye ulaştıracak bir pazarlama organizasyonunun oluşturulması ve böylece çiftçi gelirinin artırılması,
- İnsan ve hayvan sağlığı açısından önem arz eden koruyucu veterinerlik hizmetlerini kapsayacak entegre bir sanayi sitesinin kurulmasını içermektedir.

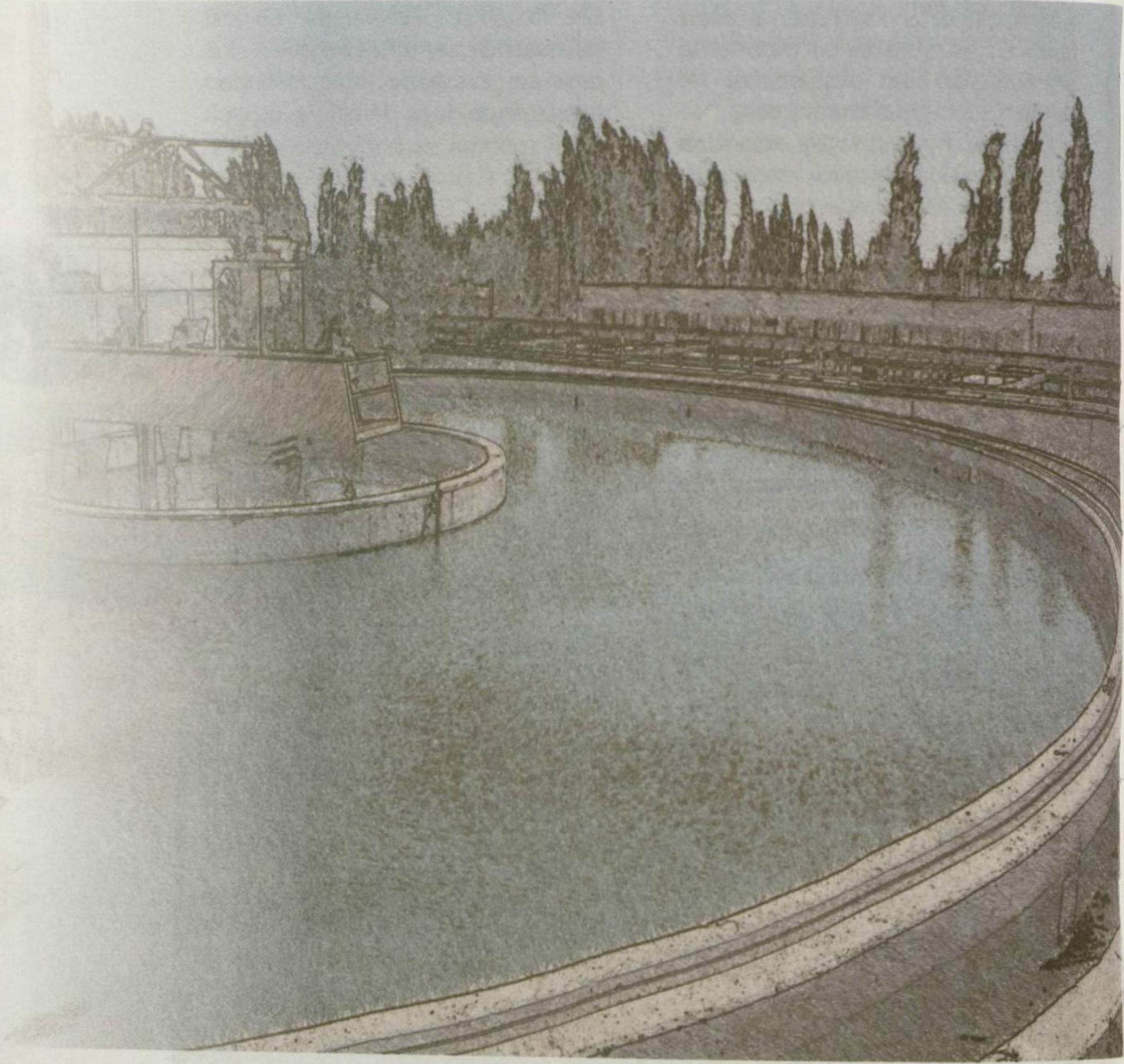
Proje kapsamında 10-13 Aralık 2000 tarihinde Siirt Valiliği, DPT, Tarım İl Müdürlüğü, Çevre Bakanlığı, T.C. Ziraat Bankası GAP Krediler Müdürlüğü ve GAP İdaresi katılımı ile Siirt'te bir toplantı ve saha araştırması yapılmıştır.

Belirlenen dört alan içinden en uygun yer olarak Beştabira mevki Doluharman Köyü tespit edilmiştir. Proje'nin etüt çalışmaları için müşavir

Siirt Organize Hayvancılık Bölgesi kurulması kapsamında başlatılan etüt proje çerçevesinde firma tarafından hazırlanan birinci, ikinci ve üçüncü teknik raporlar ve sonuç raporu GAP İdaresi'ne sunulmuştur. Bu çalışmalar kapsamında Siirt İli Merkez İlçe hayvancılık işletmelerinin sosyo-ekonomik analizi yapılmış, buna bağlı olarak uygulanacak hayvancılık modeli tespit edilmiştir. Ayrıca, su ve toprak etütleri yapılarak tesislerin projelendirilmesi ve yerleşim planları hazırlanmıştır. Taslak sonuç raporu Siirt Valiliği ve ona bağlı ilgili kurumların katılımı ile 10 Temmuz 2001 tarihinde GAP İdaresi ve firma yetkilileri tarafından sunumu yapılarak tartışmaya açılmıştır.

Bölge hayvancılığına uygun üretici organizasyon modeli ve hayvancılık bölgesi'nin kurulması için gerekli finansman kaynakları konusunda öneriler yapılmıştır.

İÇMESUYU ve KANALİZASYON

A) Köy İçme Sularının Yaygınlaştırılması

GAP İdaresi, satın aldığı sondaj makinesi ve ekipmanı ile Bölge'deki kırsal yerleşimlerin sağlıklı içme suyu kaynaklarına kavuşturulmasına yönelik olarak yürüttüğü faaliyetlerle Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü çalışmalarına da destek olmaktadır.

GAP Bölgesi'nde bulunan 9 ildeki 560 köye içme suyu kaynağı temini için yürütülen faaliyetlere 1998 yılında sondaj makinesi ve ekipmanının alımı ile başlanılmış olup, çalışmaların 2010 yılında tamamlanması planlanmaktadır.

Sondaj makinesi ve ekipmanının işletilmesi, ilgili valiliklerle yapılan protokol çerçevesinde bir program dahilinde yürütülmektedir. Buna göre tüm işletme masrafları, gerekli ulaşım ve taşıma araçları ilgili valilikçe, sondaj makinesi ve ekipmanı ile personel ise GAP İdaresi'nce karşılanmaktadır.

2001 sonuna kadar yürütülen çalışmalar sonucunda toplam 131 adet su kuyusu açılmış 25 483 m sondaj yapılmıştır.

B) Kanalizasyon ve Pissu Arıtma İnşaatları

1. Ceylanpınar Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi: İnşaatın tamamında onaylı son keşfe göre nakdi gerçekleşme % 73, fiziki gerçekleşme kanalizasyon inşaatında % 99, arıtma tesisi inşaatında ise % 47 olmuştur. İnşaat 2003 yılı sonunda tamamlanacaktır.

2. Akçakale Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi: 2001 sonu itibariyle proje tamamlanmıştır. Arıtma tesisi 2002 yılında faaliyete geçecektir.

3. Kahta Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi: İnşaatın tamamında nakdi gerçekleşme % 51 düzeyindedir. Arıtma tesisi inşaatına ait revize projeler onaylanmış olup, inşaatına 2001 yılı başında başlanmıştır. Onaylı son keşfe göre kanalizasyon inşaatında fiziki gerçekleşme % 73, arıtma tesisi inşaatında ise % 6'dır.

C) Kanalizasyon Şebeke ve Atıksu Arıtma Etüd-Proje İşleri

1996 ve 1997 yıllarında GAP İdaresi'nce ihalesi yapılan toplam 28 projede;

20 yerleşimin kanalizasyon şebeke ve arıtma,

- 7 yerleşimin kanalizasyon şebeke,
- 1 yerleşimin de arıtma etüd-proje mühendislik hizmetleri yer almaktadır.

2001 sonu itibariyle 27 adet kanalizasyon şebeke ve 18 adet atıksu arıtma tesisi etüdü bitirilmiştir.

D) GAP Bölgesi Katı Atık Projesi

GAP İdaresi tarafından Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği'nin uygulamasına yönelik olarak hazırlanan "GAP Bölgesi Katı Atık Yönetimi Projesi"nin ihalesi 29 Mayıs 2001 tarihinde yapılmıştır.

İki aşamalı olarak planlanan projenin birinci aşamasında Bölge'de yer alan 10 belediyede (Adıyaman-Merkez, Batman-Merkez, Kilis-

Merkez, Siirt-Merkez, Şırnak-Merkez, Kızıltepe-Mardin, Nizip-Gaziantep, Silvan-Diyarbakır, Bismil-Diyarbakır, Viranşehir-Şanlıurfa) ön etütlerin hazırlanması; ikinci aşamada ise ÇED ve SED hizmetlerini kapsayacak şekilde fizibilite çalışmalarının yapılması amaçlanmaktadır.

Yüklenici firma çalışmalarına devam etmekte olup, birinci aşama final çalışmaları devam etmektedir.

HALİHAZIR HARİTA ALIM ÇALIŞMALARI

Halen Bölge belediyelerinin 172 adedinin (% 87.76'sinin) halihazır haritası mevcut durumdadır. GAP İdaresi'nce 61 yerleşim yeri ve Harran Üniversitesi kampus alanı, Şanlıurfa Uluslararası Havalimanı sahası, Diyarbakır Arıtma Tesisi, Midyat Arıtma Tesisi olmak üzere toplam 46 bin hektarın üzerinde alan için halihazır harita alımı çalışması yapılmıştır. Ayrıca başka kurum ve kuruluşlar tarafından yaptırılan 8 yerleşim yerinin haritası da kontrol işlemleri yapılarak GAP İdaresi tarafından onaylanmıştır.

Diyarbakır Metropoliten Alanı ve Yakın Çevresi Sayısal Fotogrametrik Harita Projesi işi devam etmektedir. Toplam fotoğraf alanı 78 204 ha olup, 1/1000 ve 1/5000 ölçekli sayısal fotogrametrik harita alanı 68 856 ha'dır. Projenin kabul işlemleri tamamlanmış olup, 1/1000 ölçekli 2136 adet ve 1/5000 ölçekli 136 adet pafta üretilmiştir.

Z e u g m a
Arkeolojik Sit
A l a n ı
çevresinde bir
arkeolojik park
a l a n ı
tasarlanmak
üzere, son
yillarda gelişmiş
ü l k e l e r d e

uygulanan "Lidar Survey" tekniği ile yaklaşık 600 km²'lik bir alanda 3 boyutlu sayısal arazi modeli oluşturulacaktır.

GAP İdaresi, Zeugma ile ilgili olarak Kültür Bakanlığı'nca yürütülen çalışmaları desteklemek ve kazılara

kaynak bulmak amacıyla çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Sonuçta, ABD'de yerleşik bir vakıf olan Packard Humanities Institute (PHI) ile bu alandaki harita, arkeolojik kazı, kurtarma ve restorasyon çalışmalarının devamını sağlamaya yönelik bir mutabakat zaptını Haziran 2000'de imzalamış bulunmaktadır.

PHI'nin maddi desteği ile yürütülen arkeolojik çalışmalar kapsamında Zeugma Açık Hava Müzesi yapımı için tasarlanan 25 h a

büyükliğündeki alanın 1/500 ölçekli plankotesi yaptırılarak bu alan ile çakışan mülkiyet sınırları belirlenmiştir. Bu çerçevede kamulaştırma çalışmaları başlatılabilecektir.

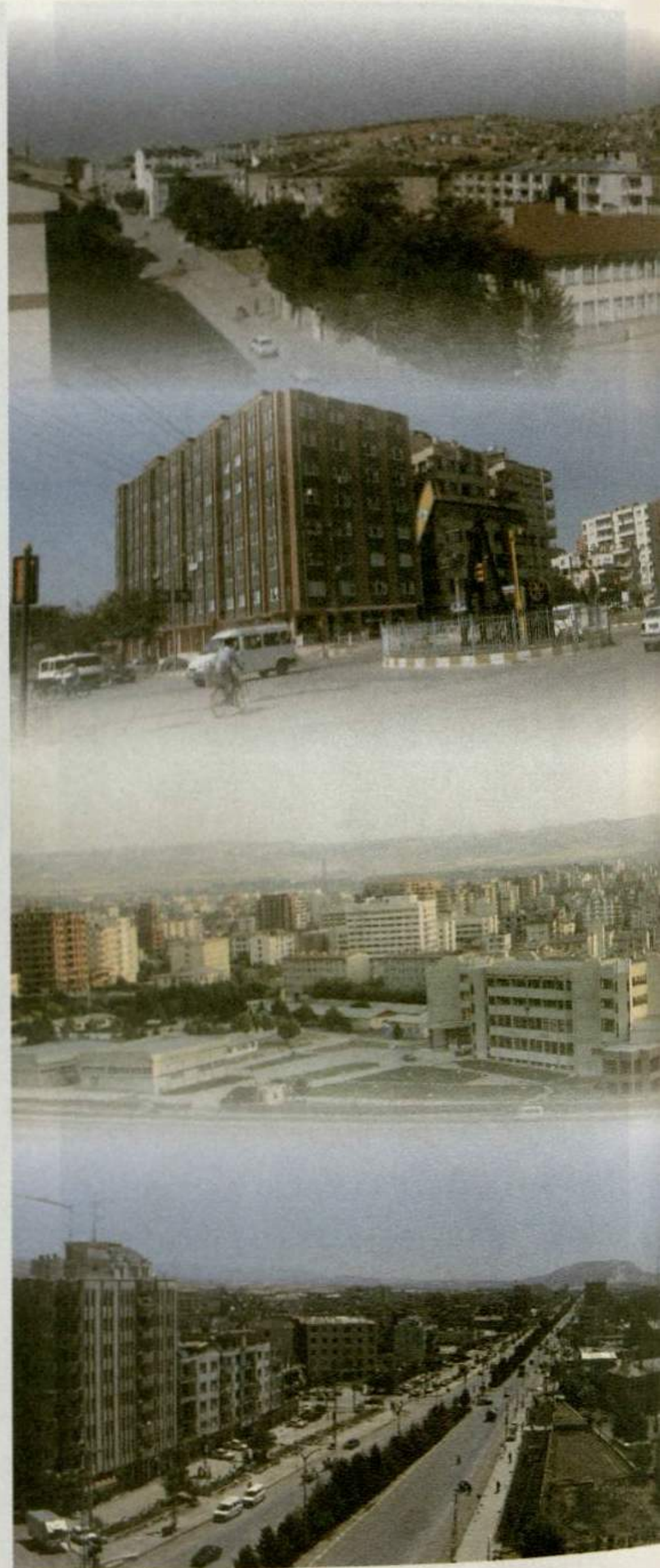
İMAR PLANLAMA ÇALIŞMALARI

GAP Bölgesi'nde 2001 sonu itibarıyla 196 adet belediye bulunmaktadır. Bu belediyelerin % 84'ünün imar planı mevcut olup, Bölge'deki tüm mevcut imar planlarının % 83'ü GAP İdaresi'nin kuruluşundan günümüze kadar yapılmıştır.

Bölge kentlerinin imar planları GAP İdaresi, İller Bankası ya da çok az sayıda olmak üzere belediyelerce yaptırılmaktadır. GAP İdaresi'nce, gelişme potansiyeli yüksek olan kentsel yerleşmeler ile yeni kurulan belediyelerin düzenli gelişmesini sağlamak amacıyla 1/5000 ölçekli nazım ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planları yaptırılmaktadır.

İnsanı odak alan GAP Vizyonu çerçevesinde sürdürülebilirlik ve katılımcılık ilkeleri ile yürütülen fiziksel planlama çalışmalarında katılımcı planlama yaklaşımı, İslahiye ve Karaköprü imar planları ile başlatılmış olup, halen devam ettirilmektedir.

GAP İdaresi'nce yaptırılarak onaylanan toplam imar planı sayısı 48, çalışmaları devam edenlerin sayısı ise 3'tür.

GAP İDARESİ'NCE YAPTIRILAN İMAR PLANLARI

İl / Yıl	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Adıyaman		Besni Gölbaşı		Merkez Kesmetep	Çakırhöyük Eskiköy	İnlice			Sarıyaprak Yaylakonak	Sulvarlı (devam ediyor) Köseceli (devam ediyor)
Batman		Merkez Kozluk Sason								
Diyarbakır		Bismil Çermik Çınar Ergani Silvan								
Gaziantep	Nizip	Araban Nurdağ Oğuzeli Yavuzeli				Boğaziçi				
Kilis			Merkez				İslahiye Salkım Yeşildere			Yüceli (devam ediyor)
Mardin	Nusaybin	Mazıdağı Yeşilli			Savur Dikmen Girmeli Kılavuz Sümer	Gelinkaya		Sürgücü	Kabala Söğütü	
Siirt		Baykan			Eruh					
Şanlıurfa	Akçakale Siverek		Bozova Viranşehir		Karaköprü		Kayabağlar			
Şırnak	Merkez									
TOPLAM	5	17	3	2	9	3	4	1	4	3

ÇEVREYE YÖNELİK FAALİYETLER

GAP İdaresi, sürdürülebilir insani gelişme anlayışı doğrultusunda çevreye yönelik projelere büyük önem ve öncelik vermektedir. Bugüne kadar Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde doğal kaynakların akılcı kullanımı ve biyolojik çeşitlilik değerlerinin korunması yönünde bir dizi projeyi ve faaliyeti hayata geçirmiş bulunmaktadır.

GAP BÖLGESİ'NİN GÜNÜMÜZDEKİ VE YAKIN GELECEKTEKİ İKLİM DURUMUNUN İNCELENMESİ

Projenin amacı; GAP'ın bir bütün olarak tüm bileşenler ile birlikte Bölge iklimi üzerindeki olası etkilerini, Bölge'deki uzun süreli iklimsel değişimleri ve değişiklikleri incelemektir.

Proje kapsamında yapılacak çalışmalar 3 grupta toplanmıştır. Bunlar; iklim verilerinin analizi ile su kaynakları ve vejetasyondaki değişimin izlenmesidir.

Aralık 2000 tarihinde Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Araştırma ve Geliştirme Vakfı arasında proje ile

ilgili bir sözleşme imzalanmış ve çalışmaları başlatılmıştır.

İklim verileri analizinin ilk iki aşaması tamamlanmış; üçüncü aşaması devam etmektedir. Su kaynakları ile ilgili olarak yapılan çalışmalarda ise Bölge'deki yerüstü ve yeraltı su kaynaklarının zaman ve mekan boyutunda kantite ve kalite yönünden analizi yapılmaktadır. Bu veriler toplanarak veri tabanı oluşturulmuş, istatistiki veriler elde edilmiştir. Modelleme çalışmaları ve vejetasyonla ilgili çalışmalar ise devam etmektedir.

ADİYAMAN EKO KENT PLANLAMASI

Projenin amacı; Adıyaman ve çevresi için çevresel etkileri belirlemek, ekolojik dengeleri korumak, gelecek nesillerin fırsatlardan yararlanabileceği bir ortam yaratmak ve Gündem 21'in kent planlama ilkelerini planlama sistemine entegre etmektir. Proje Adıyaman ve çevresi, özellikle de Adıyaman kent gelişmesinden etkilenen Atatürk Baraj Gölü çevresini içermektedir. Bu alanda taşıma kapasitesi, koruma-kullanma dengeleri ve Gündem-21 kavramları irdelenecektir.

1999 yılı Kasım ayında başlayan proje, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği Doğu Akdeniz ve Ortadoğu (IULA-EMME) ofisi tarafından yürütülmektedir.

Proje kapsamında 2001 sonuna kadar gerçekleştirilen faaliyetler aşağıda belirtilmektedir.

- Ekolojik planlama ilkeleri ve ekolojik planlama araçları belirlenmiştir.
- Bu araçlar arasında yer alan ekolojik taşıma kapasitesi ve ekolojik ayak izi kavramlarının planlamadaki

yeri belirlenmiş ve kullanım yöntemleri araştırılmış ve tartışılmıştır.

- Veri tabanı oluşturmaya yönelik bir sistematik oluşturulmuştur.
- Planlama ve katılım çalışmalarından elde edilen veriler iki alternatif senaryo ile biraraya getirilmiştir.
- Alternatif senaryolar çerçevesinde öneri ve önlemler geliştirilmiştir.
- Ekolojik kriterleri kendi içinde değerlendiren kentsel gelişme modelleri üretilmiş ve bu modeller Adıyaman için geliştirilen senaryolar bazında irdelenmiştir.
- Olası çevre sorunları ve ekolojik-ekonomi dengelerini gözeterek Çevre Yönetim Sistemi tanımlanmıştır.

Katılım çalışmaları:

- Proje tanıtım toplantısı yapılarak tüm taraflar bilgilendirilmiştir.
- Öncelikli konular belirlenmiş ve buna göre çalışma komisyonları oluşturulmuştur.
- Çalışma komisyonları ile toplantılar yapılmış ve bu toplantılar sonucu ilgili konunun sorunları saptanmış, bu sorunların çözümüne yönelik küçük ölçekli proje fikri üretme çabasına girilmiştir.

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK ARAŞTIRMA PROJESİ

GAP Bölgesi'ndeki biyolojik çeşitlilik zenginliğine ilişkin veriler çok kısıtlıdır ve var olan veriler de alandaki "doğa koruma" önceliklerini belirleyebilmek üzere analiz edilmemiştir. Bu nedenle GAP İdaresi, alanın doğal özellikleri ve koruma önceliklerini belirlemek, önemli doğal alanlar üzerindeki etkileri değerlendirmek ve bu alanlardaki doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımlarına yönelik öneriler geliştirmek amacıyla 2001 yılı Nisan ayında Biyolojik Çeşitlilik Projesi'ni başlatmıştır. Projeyi GAP İdaresi, Türkiye Doğal Hayatı Koruma Derneği ile işbirliği içinde yürütmektedir.

GAP BÖLGESİ'NDE KENTSEL ATIK SULARIN YENİDEN KULLANIMI PROJESİ

Bu proje, GAP Bölgesi'nde küçük ve orta ölçekli yerleşimlerde kentsel atık suların arıtılarak tarımsal amaçlı kullanımına ilişkin alternatif yerlerin belirlenmesi ve teknik çalışma raporlarının hazırlanmasına yönelik bir çalışmadır. GAP Bölgesi'nde küçük ve orta ölçekli yerleşmelerdeki atık suların arazide arıtılarak sulama amaçlı olarak kullanımının etüdü edilerek konuyla ilgili detay çalışmaları gerçekleştirmek amacıyla Fransız Hükümeti'nden 3.6 milyon Fransız Frangı tutarındaki hibe sağlanmıştır.

GAP Bölgesi'nde sulamadaki kısıtları aşabilmek ve evsel atıksular ile yapılan sulama uygulamalarını iyileştirmek amacı ile Bölge'de uygulamaya yönelik bir pilot proje hazırlanması ve uygulamaların yaygınlaştırılması planlanmıştır.

Proje üç aşamada gerçekleştirilecektir:

Birinci Aşama: Konu ile ilgili fizibilite çalışması yapılacak, uygulama alanlarının belirlenmesi çalışmaları gerçekleştirilecektir.

İkinci Aşama: Yer seçimi sonucu belirlenmiş olan uygulama alanının projeleri hazırlanacaktır.

Üçüncü Aşama: Uygulama alanının detay projeleri ve ihale dokümanları hazırlanacak ve inşaat gerçekleştirilecektir.

Bu amaçla, çalışmayı yapacak olan kuruluşla Ekim 2000'de imzalanan anlaşma uyarınca, Mart 2001'in ikinci yarısından itibaren yapılan çalışmalarda bitki-toprak-su matrisi içindeki fiziksel, kimyasal ve biyolojik süreçler aracılığıyla, belirli ölçülerde arıtım sağlamak suretiyle amaca uygun olarak seçilmiş tarımsal alanda atıksuların uygulanması için yapılabilirlik çalışması 10 aylık bir süre içerisinde gerçekleştirilecektir.

Projenin ilk aşamasında etüd çalışmaları 6 yerleşimde tamamlamıştır. Şanlıurfa'da yapılan bir çalışma ile sonuçlar tartışılmış; fiziksel koşulların yanı sıra belediyelerin olanakları ve sosyo-ekonomik durumu da dikkate alınarak, fizibilitesi hazırlanacak yerleşimler tespit edilmiştir.

GAP BÖLGESİ YABAN HAYATI PROJESİ

GAP, bir yandan Bölge'deki tarımsal üretimin artışını desteklerken, diğer yandan da Bölge'deki doğal ortamlarda yaşayan canlıların yaşam alanlarında ciddi değişimlere neden olmuştur.

GAP İdaresi, özellikle ve öncelikle Fırat Nehri üzerinde, nehir ve baraj gölü gibi ekosistemlerde yaşamlarını sürdüren yerleşik ve göçmen türlerin yaşam alanlarının yeniden oluşturulmasıyla, Bölge'deki biyolojik çeşitliliğin korunmasını amaçlayan bir projeyi 2002 yılı Mart ayında Çevre Bakanlığı ve hükümet dışı kuruluşlar ile işbirliği içinde başlatacaktır.

SU TASARRUFU EĞİTİM PROGRAMI

Türkiye'nin su kaynaklarını sürdürülebilir kullanabilmesi ve yönetilebilmesi, gelecek nesillere sağlıklı ve yeterli miktarda su bırakabilmesinin yegane yoludur. Ülkemizin, 2002 yılı itibariyle, kişi

başına düşen su miktarı ölçü alındığında su yoksulu bir ülke olmaya yaklaştığı görülmektedir. Su kaynaklarının akılcı planlanması ve kullanımda tasarruflu olunması için zaman yitirilmeden gerekli önlemler alınmalıdır.

Türkiye su kaynaklarının yaklaşık % 28'ini barındıran Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde suyla ilgili pek çok proje başlatılmakta ve gelişen ekonomik yapı nedeniyle bölge insanının yaşam biçimi ve su kullanım alışkanlıkları hızla değişmektedir.

Bu nedenlerden ötürü GAP İdaresi, Bölge'de su tasarrufuna yönelik bilinçlendirme çalışmasını 2002 yılı içinde başlatmayı planlamaktadır.

KÜLTÜR VE TURİZME İLİŞKİN FAALİYETLER

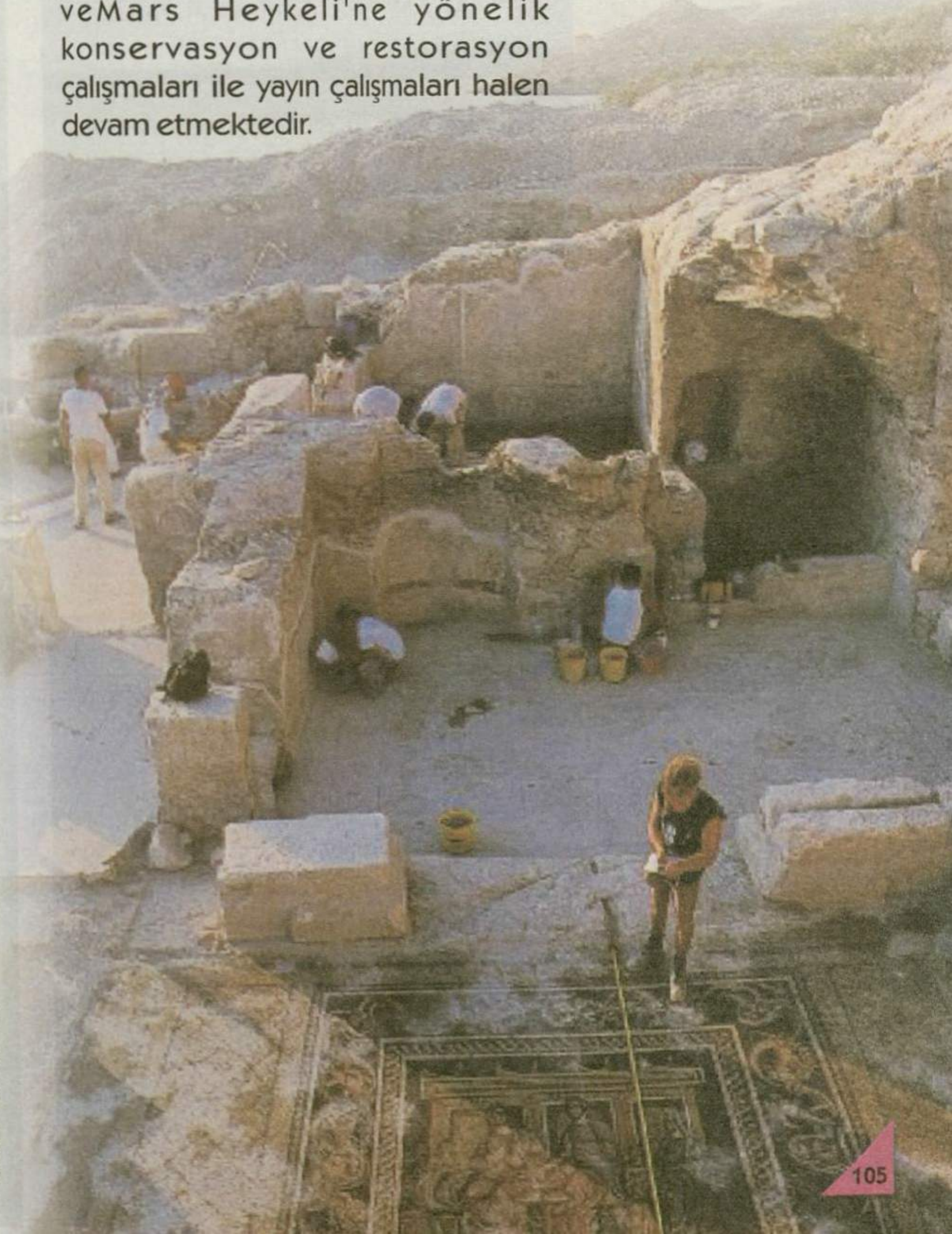
ZEUGMA ANTİK KENTİ ACİL KAZI ve KURTARMA ÇALIŞMASI

Zeugma'da yürütülen acil kazı ve kurtarma çalışmaları, Ekim 2000 yılında tamamlanmış olup, kazı sonrası çalışmalar devam etmektedir.

GAP İdaresi tarafından, Gaziantep Müzesi bahçesine yaptırılan laboratuvarların birinde, ortaya çıkartılan freskoların (duvar resimleri) konservasyon ve restorasyon çalışmaları tamamlanmıştır. Diğerinde ise Birecik Baraj Gölü altında kalan alandan çıkarılan 700 m²'lik mozağın konservasyon ve restorasyon çalışmalarına devam edilmektedir. Bu güne kadar 480 m² mozağın restorasyonu tamamlanmış olup, çalışmaların Ocak 2003 tarihinde tamamlanması öngörülmektedir.

Kazılarla ortaya çıkarılan ve kazievi deposunda bulunan küçük buluntuların konservasyonu ve restorasyon çalışmaları tamamlanmış olup, buluntular Gaziantep

Müzesi'ne teslim edilmiştir. Metaller ve Mars Heykeli'ne yönelik konservasyon ve restorasyon çalışmaları ile yayın çalışmaları halen devam etmektedir.

HASANKEYF TARİHİ ve ARKEOLOJİK SİT ALANI ARAŞTIRMA, KAZI ve KURTARMA ÇALIŞMASI

Iısu Baraj Gölü altında kalacak olan Hasankeyf yerleşmesindeki kültür varlıklarının kurtarılması amacıyla 1991 yılında başlatılan çalışmaların kapsamını Hasankeyf sit alanındaki toprak üstünde görülebilen mimari veya küçük buluntu türündeki bütün kültür varlıklarının tespiti, rölöve, topografik ve jeolojik çalışma haritalama projelerinin gerçekleştirilmesi oluşturmaktadır. Kültür Bakanlığı'nın izin ve denetiminde Prof. Dr. Oluş Arık başkanlığında bilimsel bir ekibin yürüttüğü kazı ve kurtarma çalışmalarına GAP İdaresi ödenek yardımıyla bulunmaktadır.

2001 yılında merkezi kazı alanında çalışmalara devam edilmiştir. Kentin kuzeyinde, Dicle kıyısında "Cami-Mardinike" olarak adlandırılan anıtsal kalıntı kazılarak açılmış, seramik fırın ve atölyeleri, çini ve alçı kabartma bezemeli büyük bir saray yapısı gün ışığına çıkarılmıştır.

Kazı çalışmaları ile birlikte çini-seramik üretim binaları kompleksinin

önemli bir bölümü ortaya çıkartılmıştır. Böylece Hasankeyfte de, İznik'teki gibi, yeni çağa kadar üretimini sürdüren bir çini ve seramik merkezi bulunduğu ilk kez kanıtlanmıştır.

Ayrıca, kazı ve kurtarma çalışmalarına katılan uzmanlar tarafından, meydana çıkarılan bu anıtsal yapı kalıntılarının restitüsyon-onarım-koruma projelerine temel olmak üzere, tüm ortaya çıkarılan eserlerin arkeolojik rölöveleriyle hali hazır projeleri yapılmıştır.

2001 yılında yapılan çalışmalar kapsamında, 1986-1991 yılları arasında yapılan kazı çalışmalarına ilişkin buluntular da tümüyle sınıflandırılarak düzenlenmiş ve bir envanteri yapılmıştır. Kazı evinin bir bölümü laboratuvar olarak düzenlenerek, burada onarım, tamamlama ve sağlamlaştırma işlemleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca çizimhane ve proje arşivi oluşturulmuştur. 2002 yılı çalışmalarına Haziran ayında başlanacaktır.

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ ARKEOLOJİK YERLEŞMELERİN TARANMASI

GAP İdaresi ile Tarih, Arkeoloji, Sanat ve Kültürel Mirası Koruma Vakfı (TASK) arasında 30 Mayıs 2001 tarihinde imzalanan işbirliği protokolü ile GAP Bölgesi kültür mirasının önemli bir parçası olan arkeolojik yerleşmelerin taranması çalışmalarına Haziran 2001'de başlanmıştır.

GAP Bölgesi'nde, paleolitik dönemlerden Tunç Çağı sonuna kadar olan ve daha önce bilinen yerleşmelerin coğrafi ve uzaysal konumları, ölçümleri ve tahribat durumları hassas biçimde saptanmaktadır. Digital video kamera ile tüm çalışmalar filme alınmakta, yerleşmelerin son durumlarının hem digital hem de analog fotoğrafları çekilip arşivlenmekte, GPS ile hassas coğrafi konumları ölçülerek ileride yapılması planlanan CBS haritaları için veri toplanmaktadır.

2001 sonu itibariyle Siirt, Şırnak ve Cizre dışında kalan yerlerin arazi taraması tamamlanmış olup, yayına yönelik çalışmalara devam edilmektedir.

MARDİN'DE KATILIMCI KENTSEL REHABİLİTASYON PROJESİ

İsviçre Kalkınma ve İşbirliği Ajansı'nın 350 000 ABD doları tutarındaki hibesi ile 18 aylık bir sürede uygulanacak olan proje, Mardin kent merkezi için bir kentsel rehabilitasyon planının geliştirilmesini öngörmektedir. Bu plan, Mardin'de yaşayanlar için gelir getirici iş olanaklarını artırma amacını güderken, kentin tarihsel ve kültürel değerlerini temel alacaktır. Proje, bu tür planların uygulanmasında tanık olunan boşluklardan ve "başarısızlıklardan" kaçınmak için, sivil toplum ve ilgi grupları için platformlar oluşturmayı, böylece ortaya çıkacak kentsel rehabilitasyon planlarında bu kesimlerin önceliklerinin ve duyarlılıklarının da yansıma bulmasını ve bu mekanda yaşayanların çıkarlarının da korunmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

Proje bu nedenle, kentsel rehabilitasyon planlamasında katılımcı mekanizmaların yaratılması üzerinde odaklaşacak, ulusal ve uluslararası düzeydeki ilgi grupları ile ilgili diğer tarafların proje uygulamasına ve finansmanına

katılımlarını kolaylaştıracak nitelikte öncü bir yapıdadır.

12 Aralık 2000 tarihinde uygulayıcı kuruluş olan İstanbul Teknik Üniversitesi, GAP İdaresi ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı arasında bir protokol imzalanmış ve proje Şubat 2001 itibariyle Mardin'de uygulanmaya başlanmıştır.

Mardin Katılımcı Kentsel Rehabilitasyon Projesi, ilk altı aylık dönem için öngörülen hedeflerine ulaşmış olup bu ivmeyle faaliyetlerine devam etmektedir.

İstanbul Teknik Üniversitesi ve Mardin'de iki merkezli olarak yürütülen projeye Mardin Valiliği de destek vermektedir. Hazırlık döneminden başlayarak, Mardin hükümet dışı kuruluşların örgütlenmelerine yoğun destek veren proje bünyesinde Mardin Kent Konseyi ve Mardin Gündem 21 Sekreteriyalarının oluşumuna katkıda bulunulmuştur. Birleşmiş Milletler-Habitat ve İçişleri Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü yönergeleri çerçevesinde çalışan Yerel Gündem 21 Sekreteryası ve geniş katımlı Kent Konseyi proje

bütçesinden sağlanan fonları ve mekanları kullanmaktadırlar.

Proje, restore edilerek proje binası haline dönüştürülen ve Merdinar olarak adlandırılan özgün bir Mardin Evi'nden yürütülmektedir. Merdinar'ın, Mardin'de daha sonraki dönemlerde devam etmesi hedeflenen bilimsel ve kültürel toplantılar, çeşitli etkinlikler, araştırma ve enformasyon faaliyetlerine ev sahipliği yapması, Sivil Toplum Örgütlerinin de yer alacağı bir merkez olarak sürekliliğinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Projenin ilerleyen safhalarında faydalanılabileceği düşünülen ilk analitik çalışma olan "Mardin'de Yaşama Biçimleri" sosyal araştırması Proje'nin ilk altı ay içinde tamamlanmış, Mardin Kent Konseyi'nin değerlendirmesine sunulmuştur. Bu araştırmanın çıktıları, Dünya Bankası ile Mardin'e yönelik olarak yapılan görüşmelerde de Dünya Bankası'nın talep ettiği Sosyal Değerlendirme Raporu olarak, uluslararası standartta bir belge olarak kabul görmüştür.

Projenin ilk altı aylık sürecinde yer alan ve bu dönemde tamamlanan araştırma-tespit çalışmalarından biri olan Tarihi Çarşı Bölgesi'ndeki mimari belgeleme (rölöve-tespit) çalışması ve projenin çok önemli bir etkinliği olan Tarihi Sipahiler Çarşısı Örnek Restorasyonu için Mardin'li mimarlar tarafından hazırlanan ilk tespitler İstanbul'da bir başka mimari ekiple uluslararası standartlarda belgeler haline getirilmiştir.

Tarihi Sipahi Çarşısı'ndaki örnek restorasyon ve çevre düzenleme çalışmaları, Eylül 2001'de, Mardin

Valiliği, Mardin Belediyesi, TEDAŞ ve Türk Telekom gibi kuruluşların da işbirliği sağlanarak başlatılmıştır. Uygulama, proje yönetiminin ve Mardin Kent Konseyi bünyesinde kurulan Emanet İnşaat Heyeti'nin denetimi altında sürdürülmüştür.

Projeye bağlı Merdinar web sitesi Eylül 2001'de dizayn edilmiş olup, Ekim 2001'den itibaren interaktif olarak faaliyete geçmiştir (www.merdinar.itu.edu.tr). Web sitesinin İngilizce-Türkçe olarak Temmuz 2002'de son şeklinin alması öngörülmektedir. Proje fonlarıyla desteklenen, Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'na sipariş edilen, iki dilde hazırlanan "Adım Adım Mardin" rehber kitabının hazırlıkları da sürmekte ve her türlü lojistik destek, Proje tarafından sağlanmaktadır.

GAP İdaresi, UNDP, İstanbul Teknik Üniversitesi yetkilileri ve projenin maddi kaynağını sağlayan İsviçre Hükümeti ve İsviçre Gelişme Teşkilatı'nın temsilcilerinin 8 Eylül'de Mardin'de yaptıkları toplantıda projenin mevcut düzeyi ve gelişme perspektifleri tartışılmıştır. İkinci altı aylık dönem için öngörülen proje

faaliyetleri önemli ölçüde tamamlanmıştır.

CİZRE ABDALİYE MEDRESESİ ve MEM-U ZİN TÜRBESİ RESTORASYON PROJESİ

Proje ile Cizre folklorüne renk katan ilahi aşıkların (Mem-u Zin) türbesini de bünyesinde barındıran Abdaliye Medresesi'nin korunarak çağdaş yaşama kazandırılması amaçlanmaktadır.

GAP İdaresi ve Şırnak Valiliği'nin ortaklaşa yürüttüğü proje, ÇEKÜL Vakfı tarafından gerçekleştirilmiş olup Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından onaylanmıştır.

GAP İDARESİ PROJE PORTFÖYÜNDE OLUP FINANS ARAYIŞI DEVAM EDEN PROJELER

A) Acırlı (Mardin- Midyat) Ören Yeri Çevre Düzenleme Projesi

Projenin amacı, eski dönemlerden beri çeşitli kültürlerin kutsal alan niteliği taşıyan Acırlı yerleşmesi Elet

Mevkii'ndeki tarihi ve doğal varlıkların korunması, turizm ve yöre insanının hizmetine sunulmasıdır. GAP İdaresi ve Kültür Bakanlığı'nın ortaklaşa yürütmüş olduğu proje, 1997 yılında başlamış olup, 1998 de tamamlanmıştır. Uygulama için finans kaynağı araştırılmaktadır.

B) GAP Bölgesi İlleri'nin Halk Kültürünün Araştırılması ve Yayınlanması Projesi

Proje ile gelenek-görenek ve inançlar, el sanatları, giyim-kuşam, halk mutfağı, halk mimarisi, halk takvimi, halk ekonomisi, halk hukuku, halk hekimliği, halk müziği, halk oyunları, halk edebiyatı, halk eğlenceleri ve gün kutlamaları gibi gün geçtikçe değişime uğrayan halk kültürünün çeşitli konularında alan araştırmalarının gerçekleştirilip, belgelenerek yayınlanması hedeflenmektedir.

C) Antik Kentten Yeniden Yerleşimi Dara-Anastasiopolis ve Oğuz Köyü

Proje ile, Antik kent üzerinde yer alan Oğuz Köyü'ndeki sosyo-ekonomik yapı ve kültürel mirasın katılımcı bir yaklaşımla yapılacak araştırmalarla tespit edilerek yerleşimin yeni bir alana taşınması hedeflenmektedir.

Ayrıca, Mardin ili'nin en önemli arkeolojik yerleşimlerinden biri olan Dara Ören Yeri de kültürel sürekliliğin sağlanması amacıyla gerekli restorasyon ve çevre düzenleme projelerinin hazırlanması, ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyon içerisinde uygulamanın gerçekleştirilmesi, doğal çevrenin korunması ve koruma-kullanma dengesi içerisinde değerlendirilerek turizme yönelik kullanımının sağlanması projenin amacını oluşturmaktadır. Söz konusu proje için "iş tanımı" hazırlıkları tamamlanmış ve ilgili kurum, kuruluş ve yerel idareler ile görüşülmüş olup, uygulama için kaynak araştırma çalışmaları devam etmektedir.

D) Turabdin Kültür ve Turizm Odaklı Alt Bölgesel Klakınma Projesi

Projenin amacı, Turabdin Bölgesi'ni eski canlılığına kavuşturmak, kültür ve turizm yönünden önemli yerleşim yerlerinde gerekli restorasyon ve çevre düzenleme projelerini gerçekleştirerek; kültür, inanç, ekoturizmi geliştirmek, sosyal boyutla da ele alarak bölge koşulları nedeniyle terkedilmiş olan köylere eski nüfusun yeniden gelmesini sağlamaktır. Ayrıca, yeni yerleşim yerinde iktisadi kalkınmayı sağlamak amacıyla, yok olmaya başlamış olan; şarapçılık, testicilik, gümüş işlemeciliği, taş ustalığı gibi gelir getirici aktiviteleri yeniden canlandırmak ve Turabdin Bölgesi'ni turizm odaklı kullanıma açmaktır. Bu proje için de kaynak araştırma çalışmaları sürdürülmektedir.

GAP İDARESİ'NİN TANITIM ETKİNLİKLERİ

GAP İdaresi, GAP hakkında bilgi almak ve proje çalışmalarını yerinde görmek amacıyla, GAP Bölgesi'ni ve GAP İdaresi Başkanlığı'nı ziyaret eden basın-yayın kuruluşları, iş adamları, üniversiteler, meslek kuruluşları gibi çevrelerden çok sayıda yerli ve yabancı konuğa rehberlik, bilgilendirme ve diğer hususlarda yardımlarda bulunmaktadır. 2001 yılı süresince de Bölge'ye çok sayıda yerli/yabancı gazeteci, yatırımcı, bilim adamı ve devlet adamının ziyareti gerçekleşmiş ve birçok yerli ve yabancı heyete GAP hakkında brifing verilmiştir.

GAP İdaresi dış tanıtım faaliyetlerine özel bir önem ve ağırlık vermektedir. Öte yandan Proje'nin ülkemiz insanına ve özellikle bu yöreye yatırım yapmak isteyen yerli ve yabancı iş çevrelerine yönelik tanıtımı da aynı doğrultuda devam etmektedir.

ZİYARETLER

Ekim 2000-Aralık 2001 tarihleri arasında Bölge'yi toplam 257 grup ziyaret etmiştir. Bu grupların 129'u yabancı, 128'i ise yerli heyetlerdir. Bu gruplardan 71'i basın-yayın kuruluşu, 98'i yabancı misyon, üniversiteler, eğitim kuruluşları, Büyükelçiler ve sanayiciler, 88'i yerli kamu kuruluş yetkilileri, üniversiteler, eğitim kuruluşları, sanayici ve işadamlarıdır.

GAP İdaresi'ni ve GAP Bölgesi'ni Ocak 2001-Aralık 2001 tarihleri arasında ziyaret eden belli başlı konuklar aşağıda sunulmaktadır:

Şubat 2001 - Hollanda Tarımsal Yatırımlar Danışmanlık Firması DLV Agriconsult Başkanı Mr.Willem Tacken ve yardımcısı, Türkiye-Hollanda VI. Dönem Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) Toplantısı'na katılan Hollanda heyeti, İtalyan Gazeteci Francesco Guarino, Kent State Üniversitesi'nden Dr. Kenneth Cushner ve Ms. Linda Robertson

Mart 2001 - Anakültür Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar, Yayıncılık ve Üretim Kooperatifi'nden oluşan bir heyet, Hollanda Büyükelçiliği Tarım Müşaviri Gerard TERBERG, Almanya'nın en büyük Konut Yapım Çalışma Grubu (Arbeitsgemeinschaft Grosser Wohnungsunternehmen - AGW) yetkililerinden üç kişilik bir heyet, Dünya Su Konseyi (World Water Council-WWC) Governörler Heyeti, Türkiye Bilişim Vakfı Yönetim Kurulu

Nisan 2001 - Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) yeralan GAP Araştırma ve Uygulama Merkezi'nden 10 kişilik bir heyet, Almanya Milletvekili Josef Hollerith, Kocatepe Rotary Klüp üyeleri, 1961 Mülkiye Mezunlarından 60 kişilik heyet, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü öğretim görevlileri ve son sınıf öğrencilerinden bir grup

Mayıs 2001 - Yeni Zelanda Büyükelçisi Alan Cook ve eşi, İtalya-Naples Oriental Üniversitesi Coğrafya Bölümü'nden Prof.Rene G.Maury, Dışişleri Bakanlığı üst düzey yetkilileri,

İsrail günlük ekonomi gazetesi Globus'un muhabiri Levi Morav

Haziran 2001 - TCDD tarafından düzenlenen GAP Turu katılımcıları, İngiliz Savunma Ateşesi Kim Winfield ve eşi, Stuttgart Üniversitesi İnşaat Fakültesi Çevre ve Su Yapıları öğretim üyesi ve öğrencilerinden bir grup, Cumhurbaşkanı Sayın Ahmet Necdet Sezer ve beraberindeki heyet, Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği üyelerinden oluşan 40 kişilik bir heyet, Fatsa Ticaret ve Sanayi Odası üyesi iş adamları, Türk-Amerikan Dernekleri Asamblesi'nin Yönetim Kurulu mensupları ve üyelerinden oluşan 25 kişilik heyet, Alman Televizyonu ZDF'nin Türkiye Temsilcisi Manfred Bainsczyk ve beraberindeki heyet, Garanti Yatırım Menkul Kıymetler A.Ş. Londra Bürosu temsilcisi David Edgerly ve beraberindeki heyet, Olgunlaşma Enstitüsü ve Kız Meslek Lisesi öğretmen ve teknisyenlerinden oluşan heyet

Temmuz 2001 - Türkiye'de yerleşik Reuters Haber Ajansı Muhabiri Steve Bryant

Ağustos 2001 - Danimarka'nın günlük gazetelerinden Politiken'in Dış Politika Editörü Herbert Pundik'in başkanlığında Danimarka Gazeteciler Cemiyeti üyelerinden oluşan 26 kişilik heyet, Suriye Sulama Bakanı Taha al-Atrash başkanlığında 6 kişiden oluşan Suriye Heyeti, Avusturyalı tarih ve coğrafya öğretmenlerinden oluşan 29 kişilik heyet

Eylül 2001 - Cenevre'de yayımlanan günlük Le Temps gazetesi muhabiri Aude Marcowitch, Türkiye'de görev yapan yabancı büyükelçiler, eş ve temsilcilerinden oluşan heyet, TCDD tarafından düzenlenen GAP Turu katılımcıları, İngiltere Royal Collage Savunma Bölümü öğrencilerinden oluşan 13 kişilik bir heyet, Alman gazetelerinin ekonomi ve dış politika konularındaki redaktörlerinden oluşan 23 kişilik heyet, İstanbul Teknik Üniversitesi öğretim üyelerinden oluşan 20 kişilik heyet

Ekim 2001 - Atatürk biyografisinin yazarı Dr. Andrew Mango, Saksonya Eyaleti Parlamentosu Avrupa İşleri

Komisyon Başkanı Peter Adler'in başkanlığında 18 kişilik heyet, Avustralya Büyükelçisi Jonathan Philp ve beraberindeki heyet, Japon Elektrik Enerjisi İnşaat Mühendisliği Birliği (JEPCEA) uzmanlarından oluşan 24 kişilik bir heyet

14 Kasım 2001 - Friedrich und Isabel Vogel Vakfının 2001 yılı "Ekonomi Gazetecileri Teşvik Ödülü" sahibi, Almanya'da kain günlük 60 bin tirajlı liberal eğilimli Financial Times Deutschland gazetesi muhabiri karin FINKENZELLER'in, gazetesinde yayımlanmak üzere "Türkiye'deki son ekonomik gelişmeler" konusunda mesleki çalışmalarda bulunmak amacıyla Şanlıurfa ve Gaziantep illerini ziyaret etmiştir.

16 Aralık 2001 - BBC-4 televizyon kanalından arkeolog-yazar ve yapımcı Gaia SERVADIO, belgesel yönetmeni Kriss RUSSMAN, kameraman Daniel NISSIM ve ses teknisyeni Ian MACPHERSON'dan oluşan 4 kişiden oluşan heyet çekim yapmak amacıyla GAP bölgesini ziyaret etmiştir.

TANITIM - EĞİTİM FAALİYETLERİ

Haziran 2000 - Aralık 2001 tarihleri arasında tanıtım ve eğitim amaçlı olarak GAP İdaresi'nce yurtiçi ve yurtdışında gerçekleştirilen veya GAP İdaresi'nin katılımcı olarak bulunduğu faaliyetler aşağıda sunulmuştur.

A) Yurtiçi ve Yurtdışı Tanıtım Amaçlı Faaliyetler

3-5 Ocak 2001 - Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı çalışmaları kapsamında ulusal ve uluslararası deneyimleri almak ve değerlendirmek amacıyla düzenlenen uluslararası arama toplantısı (Antalya)

8-9 Ocak - 2001 TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası tarafından düzenlenen "Her Yönüyle GAP" konulu sempozyum (Ankara)

12-15 Ocak 2001 Dünya Su Konseyi Büro ve Yönetim Kurulu Toplantıları (Kahire- Mısır)

6 Şubat 2001 - DPT Müsteşarlığı'na verilen "Planlamadan Uygulamaya Güneydoğu Anadolu Projesi: Durum, Sorunlar ve Fırsatlar" konulu brifing

7-9 Şubat 2001 - Wilton Park Ajans'ın işbirliği ile organize edilen konferansta GAP ile ilgili bilgi (İngiltere)

19-23 Şubat 2001 - "İstanbul + 5" özel oturumuna hazırlık amacıyla düzenlenen II. Hazırlık Komitesi Toplantısı (Nairobi - Kenya)

3-11 Mart 2001 - Dünya Kadınlar Günü - 5. Sevgi Şöleni (Eğil, Cizre, Uludere Şırnak)

16 Mart 2001 - Türkiye Ziraat Mühendisleri Odası'nın Ege Üniversitesi ile ortaklaşa düzenlediği "Dünü, Bugünü ve Geleceği ile GAP" konulu konferans (İzmir)

18-24 Mart 2001 - Dünya Su Konseyi (World Water Council-WWC) Governörler Heyeti, 10. toplantısı (İstanbul), Dünya Su Günü kutlamaları (Ankara), su ile ilgili konferans (Şanlıurfa)

World Water Council

DÜNYA
SU
KONSEYİ

İstanbul

26-27 Mart 2001 - Türk-Amerikan İş
Konseyi Toplantısı (Washington D.C. -
ABD)

2-4 Mayıs 2001 - "Doğu Akdeniz'de
Su: Bölgesel Kalkınma Projelerinde
Sosyal Kapital" konulu konferans
(Şanlıurfa)

3-8 Mayıs 2001 - 10. Okullararası
GAP Konulu resim, şiir, kompozisyon
yarışması (Ankara)

7 Mayıs 2001 - "Gençten Gence
Sosyal Gelişim Projesi"nin Birleşmiş
Milletler Kalkınma Teşkilatı'nın ve
İsviçre Hükümeti'nin katkıları ile diğer
GAP illerinde de uygulamaya
başlanması nedeniyle düzenlenen
basın toplantısı (Ankara)

12 Mayıs 2001 - Halfeti'li dünyaca
ünlü gitarist Ahmet Kanneci ve
klarnetçi Ekrem Özkan konser
(Halfeti Kanneci Konağı)

12 Mayıs 2001 - TMMOB tarafından
düzenlenen "GAP" konulu
sempozyum

23-27 Mayıs 2001 - Uluslararası
Turizm ve Seyahat Fuarı'nda "GAP'ta
turizm potansiyeli" konulu panel
(İstanbul)

1-4 Haziran 2001 - 3. Dünya Su
Formu'na hazırlık amacıyla yapılan
"Kick off" toplantısında GAP sunuşu
(Kyoto-Japonya)

5-7 Haziran 2001 - Moshe Dayan
Center for Middle Eastern&African
Studies tarafından düzenlenen GAP
Paneli (Tel-Aviv)

21 Haziran 2001 - GAP İdaresi
tarafından bastırılan "Geçmişten
Günümüze Bir Köprüdür Zeugma"
adlı kitabın tanıtımı (İstanbul)

27-29 Haziran 2001 - Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından düzenlenen III. Ulusal Hidroloji Kongresi'nde "GAP Bölgesi'nde Tarımsal Açığa Kuraklık Analizi" konulu bildiri (İzmir)

18-22 Temmuz 2001 - GAP İdaresi Heyeti'nin Sulama Bakanlığı'nın davetlisi olarak Suriye'yi ziyareti

12-19 Ağustos 2001 - Stockholm Su Sempozyumu (İsveç)

26-31 Ağustos 2001 - GAP İdaresi ve Bari Akdeniz Tarımsal Araştırmalar Enstitüsü (CIHEAM-IAMB) arasında bir Mutabakat Zaptı imzalanmıştır

04-10 Eylül 2001 - Dünya Su Konseyi'nin (WWC) "25. Büro" toplantısı (Marsilya - Fransa)

17-22 Eylül 2001 - 7. Uluslararası Atatürk Barajı Su Sporları Şöleni

B) Yurtiçi ve Yurtdışı Eğitim Amaçlı Faaliyetler

24-26 Nisan 2001 - GAP İdaresi, Ege Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi A.Ş. ve Portland Eyalet Üniversitesi işbirliğiyle "Havza Yönetimi" konulu uluslararası eğitim semineri (İzmir)

19-23 Şubat 2001 - GAP İdaresi ve Kent State Üniversitesi işbirliği çerçevesinde gerçekleştirilen "İletişim Semineri" (Şanlıurfa)

BRIFİNGLER

26 Nisan 2001 - Kanada Uluslararası Kalkınma Ajansı Başkan Yardımcısı, üyeleri, Kanada Büyükelçisi ve DSI yetkilileri

17 Mayıs 2001 - Dışişleri Akademisi katılımcıları

11 Haziran 2001 - Hollanda Tarım, Doğa Yönetimi ve Balıkçılık Bakanı Laurens Jan BRINKHORST ve eşi, beraberindeki resmi ve özel sektör yetkililerinden oluşan bir heyet

13 Haziran 2001 - ABD'nin çeşitli üniversitelerinde çalışan 20 profesörden oluşan, kar gözetmeyen bir eğitim konseyi olan CIEE (Council on International Educational Exchange)

13 Haziran 2001 - Norveç Büyükelçisi ve beraberindeki heyet

14 Haziran 2001 - Türk-Amerikan Dernekleri Asamblesi'nin Yönetim Kurulu mensupları ve üyelerinden oluşan 25 kişilik bir heyet

19 Haziran 2001 - KİT Komisyonu üyeleri

27 Haziran 2001 - Milli Güvenlik Akademisi personeli

10 Temmuz 2001 - Loma Linda Halk Sağlığı Üniversitesi, Uluslararası Halk Sağlığı Bölümü'nden, California ABD'den gelen 3 profesör ve 12 yüksek lisans öğrencisinden oluşan akademik gruptan oluşan heyet

18 Temmuz 2001 - Türkiye Amerika Birleşik Devletleri Kültürel Mübadele Komisyonu'nun 16 eğitimcısından oluşan heyet

8 Ekim 2001 - Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Raportörü

15 Ekim 2001 - Japon Elektrik Enerjisi İnşaat Mühendisliği Birliği (JEPCEA) uzmanlarından oluşan 24 kişilik bir heyet

